НЕДЯЛКО НЕСТОРОВ

УСТОЙЧИВОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС

2008-2019

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

НЕДЯЛКО НЕСТОРОВ

УСТОЙЧИВОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС 2008-2019

София • 2021

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

Настоящото монографично изследване е с автор Недялко Несторов. Той е „доктор по икономика“, главен асистент в секция „Икономика на фирмата“ в Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките. Авторът специализира в изследване на външната търговия и използването на статистически и иконометрични методи в икономиката.

Книгата може да се цитира като:

Несторов, Н. (2021). Устойчивост на българския износ 2008-2019 г. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 145 стр., ISBN (принт): 978-619-245-112-7, ISBN (е-книга): 978-619-245-113-4.

Научни рецензенти:

Проф. д-р Александър Тасев
Доц. д-р Димитър Златинов

Предадено за печат: 27.04.2021
© Недялко Несторов, 2021
© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2021

ISBN (принт): 978-619-245-112-7
ISBN (е-книга): 978-619-245-113-4

NEDYALKO NESTOROV

SUSTAINABILITY OF THE BULGARIAN EXPORT 2008-2019

Sofia • 2021

"Prof. Marin Drinov" Publishing House of BAS

This monographic study is authored by Nedyalko Nestorov. He is a Doctor of Economics, Chief Assistant Professor in Department "Economics of the Firm" at Economic Research Institute at the Bulgarian Academy of Sciences. The author specializes in studying the foreign trade and the use of statistical and econometric methods in economics.

The book can be cited as:

Nestorov, N. (2021). Sustainability of the Bulgarian Export 2008-2019. Sofia: "Prof. Marin Drinov" Publishing House of BAS, 145 p., ISBN (print): 978-619-245-112-7, ISBN (e-book): 978-619-245-113-4.

Scientific reviewers:
Prof. Dr. Alexander Tassev
Assoc. Prof. Dr. Dimitar Zlatinov

Submitted for printing: 27.04.2021
© Nedyalko Nestorov, 2021
© "Prof. Marin Drinov" Publishing House of BAS, 2021

ISBN (print): 978-619-245-112-7
ISBN (e-book): 978-619-245-113-4

Авторът искрено благодари на всички, съпричастни към реализацията на този труд,
и специално на проф. Александър Тасев за подкрепата, напътствията, препоръките.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД..... 9

ГЛАВА I: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА УСТОЙЧИВОСТТА КАТО ПОНЯТИЕ И НА ОТЧЕТНОСТТА НА ИЗНОСА 12

1. Устойчивост 12

2. Статистически особености при изследване на износа на стоки и услуги 27

ГЛАВА II: МЕТОДИКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ИЗНОСА 36

1. Измерване на икономическа устойчивост 36

2. Инструментариум за изследване на икономическа устойчивост на износа 55

3. Информационна осигуреност 56

ГЛАВА III: РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕТОДИКАТА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС ПРЕЗ ПЕРИОДА 2008-2019 г. 57

1. Устойчивост на износа на стоки 58

2. Устойчивост на износа на услуги 91

3. Обобщение на резултатите за устойчивост на износа 97

ЗАКЛЮЧЕНИЕ 110

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА 113

ПРИЛОЖЕНИЯ 118

РЕЗЮМЕ 140

SUMMARY 143

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ	Агенция Митници
БВП	Брутен вътрешен продукт
БИМИС	Българска интегрирана митническа информационна система
БНБ	Българска народна банка
ДДС	Данък върху добавената стойност
ЕАД	Единен административен документ
ЕС	Европейски съюз
ЗДДС	Закон за данъка върху добавената стойност
ЗМ	Закона за митниците
ЗСВТС	Закон за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки
КН	Комбинирана номенклатура
МНМК	Метод на най-малките квадрати
НАП	Национална агенция по приходите
НСГП	Национална служба „Гранична полиция”
НСИ	Национален статистически институт
ООН	Организация на обединените нации
ХС	Хармонизирана система
BEC	(Broad Economic Categories) Широки икономически категории
BSI	(British Standards Institution) Британски институт по стандартизация
CIF	(Costs, Insurance and Freight) Стойност, застраховка и навло
FOB	(Free On Board) франко борд
TARIC	(Tarif intégré des Communautés européennes) Информационна система на Интегрираната тарифа на Европейската общност
UNEP	(United Nations Environmental Program) – Програма за околната среда на ООН
UNFCC	(United Nations Framework Convention on Climate Change) - Рамкова конвенция на ООН за изменението на климата
VIES	(VAT Information Exchange System) Информационно обменна система за ДДС
WCED	(World Commission on Environment and Development) Световна комисия за околна среда и развитие

УВОД

Икономическите прогнози се базират най-често на научния подход. Известно е, че в основата му стои изследване на изминалото развитие на процесите, за да се прогнозира бъдещото им поведение. Оттам и по-точна е прогнозата на процес, който е сравнително по-предвидим. Предвидимостта е неизменно свързана с устойчивостта на проявлението на процесите. Така изследването, познаването, анализирането на устойчивостта са ключови аспекти при изучаване и прогнозиране на икономическите процеси. Това налага в настоящия монографичен труд да се търси подход за изследване на устойчивостта в областта на външната търговия, която неизменно е фактор за реализиране на икономически растеж.

Експерти сочат, че „ограничените материални и човешки ресурси и слабите производствени мощности на българската икономика, съчетани със силното ѝ отваряне, предопределят голямата зависимост на икономическото развитие и растеж от износа и вноса и от глобалната икономическа конюнктура" (Тасев, 2012). Именно износът на български стоки и услуги се смята за ключов фактор за икономическия растеж на България през повечето години на последните две десетилетия. Но може ли да се разчита на този фактор? Отговорът следва да се търси чрез анализ на устойчивостта на износа на стоки и услуги.

Обект на текущото изследване е българският износ на стоки и услуги в периода 2008-2019 г.

Предмет на изследването е устойчивостта на българския износ на стоки и услуги.

Въз основа на проучените литературни източници и консултации с експерти се отстоява следната научноизследователска теза: *българският износ има висока устойчивост.*

Настоящото изследване има за **основна цел** *да се създаде методика за оценка на устойчивостта на българския износ.* За

постигане на тази цел са поставени следните изследователски задачи:

- проучване на литературните източници относно същността и видовете устойчивост;
- проучване на спецификите на износа като част от външната търговия и методите на статистическата отчетност за оценката му;
- проучване на методите за оценка на икономическата устойчивост;
- създаване на иконометричен инструментариум за оценка на устойчивостта на износа;
- осигуряване на необходимите статистически данни за прилагането на иконометричния инструментариум;
- приложение на инструментариума за оценка на устойчивостта на българския износ.

Фокусът на настоящото изследване е устойчивостта на българския износ на стоки и услуги. Очакваният резултат е построяване на подходящ инструментариум за оценка на икономическата устойчивост на българския износ и неговото приложение с емпирични данни.

В рамките на изследването се използват следните методи:

- систематизация на литературата по изследваната тема;
- сравнителен анализ;
- иконометрично моделиране;
- статистически метод.

Първа глава съдържа теоретико-методологическите аспекти на устойчивостта. Направен е обзор на разбирането за устойчивост в исторически план като са отчетени перспективите за развитие в областта на икономическия анализ. В главата се акцентира върху износа като процес в областта на външната

търговия. Направен е и обзор на спецификите на статистическата отчетност на българския износ.

Втора глава е ориентирана към представяне на концепцията и избор на подходящ инструментариум за целите на изследването. Анализирани са методите за измерване на икономическата устойчивост и е предложен подходящ инструментариум за изследване на икономическата устойчивост на износа. В рамките на главата е представена и информационната осигуреност на изследването.

Трета глава съдържа резултатите от прилагането на подходите и методите за анализиране на устойчивостта на износа на различни агрегационни равнища – за целия износ, по отделно за стоки и за услуги и на най-ниско равнище – по видове стоки и услуги. В рамките на главата е извършено обобщение на основните резултати от извършения анализ на устойчивостта.

Настоящото изследване се базира на данни, публикувани от Националния статистически институт и Българската народна банка в електронните им портали към 06.06.2020 г. В изследването се ползват стойности и количества за износа на стоки на ниво четвърти знак на комбинираната номенклатура, а за износа на услуги – само стойности. Използвани са времеви редове с годишни оценки от 2008 до 2019 г. От НСИ уточняват, че стойностите за 2019 г. са предварителни.

ГЛАВА I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА УСТОЙЧИВОСТТА КАТО ПОНЯТИЕ И НА ОТЧЕТНОСТТА НА ИЗНОСА

В рамките на първа глава се прави обзор на разбирането за устойчивост в исторически план като са отчетени перспективите за развитие в областта на икономическия анализ. Акцентира се и върху износа като процес в областта на външната търговия.

1. УСТОЙЧИВОСТ

Устойчивостта е обект на изследване в много научни дисциплини. Тя е често изследвано свойство в научните полета на физиката, химията, икономиката, финансите, културата, архитектурата и др. В етимологичен план се смята, че „устойчивост" произлиза от латинското „*sustinere"* – „поддържане", „подкрепа" или „издържане" (Onions, 1964).

В Българския тълковен речник се среща следното определение: „***устойчивост*** – съществителното на *устойчив* (устойчѝва, устойчѝво, мн. устойчѝви, прил.) – 1*. който стои здраво, твърдо, не се клати, не се колебае*; 2. *е издръжлив (на тежки условия); жизнеспособен*" (Радева, 2004).

От своя страна възникването на концепцията за устойчивост се свързва с лесовъдството. Тя започва своето формиране през XVI век във връзка с опитите за въвеждане на „оптимално изсичане на горските фондове в Саксонските провинции, с цел осигуряване на продължителното и умереното им използване" (Haker, 2015). За първа публикация, въвеждаща термина „устойчивост", се приема научният труд на Ханс Карл фон Карловиц, публикуван през XVIII

век. В нея той апелира за „постигане на равновесие между прираста и изсичането на гори ... за трайно и устойчиво използване на дървесината" (Von Carlowitz, 1713). Понятието бързо се налага и става фундаментален принцип в лесовъдството.

През XX век, вследствие от няколкото международни икономически кризи, обширно започват да се дискутират проблемите на растежа на световната икономика. В рамките на тези дискусии терминът „устойчивост" излиза извън рамките на лесовъдството и придобива по-широк обхват. Този по-широк смисъл се официализира международно през 1972 г. в Първия доклад на Римския клуб – „Ограниченията за растеж"[1]. В доклада се разглежда ограничеността на ресурсите и се стига до заключението, че е необходимо постигането на „устойчива, екологична и икономическа стабилност" (Meadows, et al., 1972). Докладът предизвиква интерес в целия свят, а дискусиите по него не престават вече над 40 години.

През 1987 г. Световната комисия за околна среда и развитие към ООН публикува доклад „Нашето общо бъдеще". В него се предлага официална дефиниция за „устойчиво развитие", според която: „устойчиво е развитие, което отговаря на нуждите на настоящето, без да се компрометира способността на бъдещите поколения да посрещат собствените си нужди" (World Commission on Environment and Development, 1987). Докладът става основа за организиране на конференцията на ООН за околна среда и развитие в Рио де Жанейро през 1992 г. Конференцията приема декларация за устойчиво развитие[2], съдържаща 27 принципи, предназначени да напътстват страните за постигане на бъдещо устойчиво развитие. На световната среща на върха на Съвета за сигурност на ООН през 2005 г. се дефинират и „трите

[1] Докладът е разработен от специалисти на Масачузетския технологичен институт. Той съдържа резултати от компютърна симулация чрез модела World3 на експоненциален икономически растеж и нарастване на населението на света при ограничено предлагане на ресурси. Има издадени актуализации през 1992 и 2004г. За други макроикономически модели вж. Златинов, 2012.

[2] Декларацията е подписана от над 150 страни.

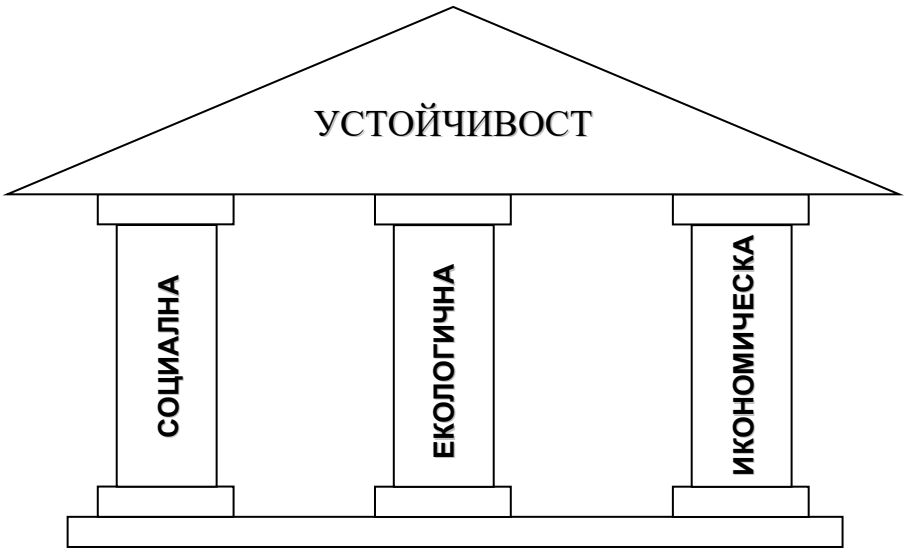
стълба на устойчиво развитие – икономически, социален и екологичен" (UNCA, 2005). В контекста на тези три аспекта се разглеждат и съответните устойчивости:

- ***екологична устойчивост,***
- ***социална устойчивост*,**
- ***икономическа устойчивост.***

Трите стълба се представят и графично, чрез различни диаграми. Такава диаграма е представена на Фигура 1.

Фигура 1

Три стълба на устойчивото развитие

Източник: Purvis, et al., 2019.

Съществуват много дискусии по отношение на разграничаването на отделните стълбове и взаимодействието между тях. Приема се, че „трите стълба на устойчивостта не са взаимно изключващи се" (Purvis, et al., 2019). Автори дори посочват, че „трите стълба са взаимозависими и в дългосрочен план никой не може да съществува без останалите" (Morelli, 2011). Поради тази причина взаимодействието на трите стълба се представя чрез диаграма на Вен (Фигура 2).

През 2015 г. всички държави-членки на ООН приемат 17 цели за устойчиво развитие като част от „Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.". Те са универсален призив за действия за: премахване на бедността; защита на планетата; подобряване на живота и перспективите на всички хора. През 2019 г., след като остават само десет години за постигане на поставените цели за устойчиво развитие и като се отчита напредъкът дотук, световните лидери призовават за десетилетие на активни действия и високи постижения за постигане на поставените цели.

Фигура 2

Диаграма на Вен за устойчиво развитие при взаимодействието на трите стълба

Източник: Adams, 2006.

Предвид взаимосвързаността на трите стълба основните им характеристики, които са фундамент за постигане на устойчивост, са разгледани в следващите параграфи.

Екологична устойчивост

Устойчивостта в екологията се свързва със способността на една екосистема да абсорбира смущения и да запази основната си структура и жизнеспособност. Концепцията за устойчивост се развива от необходимостта от устойчиво управление на взаимодействията между изградени от човека системи и природни екосистеми заради основния мотив – „използването на природни ресурси да бъде разумно, за да посрещнат настоящите нужди, без да се засяга способността на бъдещото поколение да удовлетвори своите нужди" (Adams, 2006). Човешкото въздействие върху земните системи е основано на изчерпването на биофизични ресурси и оттам нарушаване на екосистемите на Земята. Въздействието върху околната среда на дадена общност или на цялото човечество зависи както от населението, така и от въздействието на отделния индивид, което от своя страна зависи по сложен начин от това какви ресурси се използват, дали тези ресурси са възобновяеми или не, а също и от мащаба на човешката дейност. Внимателното управление на ресурсите „може да бъде приложено в много мащаби – от икономически сектори като селското стопанство и промишлеността до моделите на потребление на домакинствата и до потребностите от отделни стоки и услуги" (Clark, 2006).

Според изследването на (Branzova, 2019), екологичната устойчивост се асоциира с ефективно управление на околната среда и в частност нейните ключови компоненти: енергия, вода, храна, отпадъци и въобще функционирането на екосистемите, като това се приема за директен подход. Често това управление се асоциира с т.нар. "Биоикономика". „Биоикономиката, включително внедряването на различни стратегии за биорафиниране, представлява един от стълбовете за по-устойчиво глобално развитие" (Branzova, 2019). Определението на Съвета по биоикономика е, че „Биоикономиката е основано на знания производство и използване на биологични ресурси за осигуряване на продукти, процеси и услуги във всички икономически сектори в

рамките на устойчива икономическа система“ (Biooekonomierat, 2020).

Предлага се и алтернативен подход – управление на човешкото потребление на ресурси. Този подход се основава до голяма степен на икономическа информация. Херман Дали предлага „три широки критерия за екологична устойчивост:

- Възобновяемите ресурси трябва да осигуряват устойчив добив (темпът на тяхното добиване не трябва да надвишава скоростта на регенерация);
- Невъзобновяемите ресурси трябва да имат еквивалентно развитие на възобновяемите заместители;
- Генерирането на отпадъци не трябва да надвишава асимилативния капацитет на околната среда” (Daly, 1996).

Основният „двигател на прякото въздействие на човека върху околната среда е консумацията на човека” (UNEP, 2016). Това въздействие се намалява, като не само се консумира по-малко, но се прави и по-устойчив пълният цикъл на производство, употреба и обезвреждане на отпадъците. Потреблението на стоки и услуги може да се анализира и управлява на всички мащаби през веригата на потребление, като се започне от „ефектите на индивидуалния начин на живот и моделите на разходите, до нуждите от ресурси за конкретни стоки и услуги, ефектите от дейността на икономическите сектори чрез националните икономики върху световната икономика” (IPCC, 2007). Анализът на моделите на потребление се отнася до използването на ресурсите и последващото въздействие върху околната среда, социалното и икономическото развитие. Посочва се, че „ключови категории ресурси, свързани с човешките нужди, са храна, енергия, материали и вода” (UNFCC, 2009).

Социална устойчивост

Социалната устойчивост е аспектът, чрез който общественото развитие води до социално равенство (Peneva, 2019). Има се предвид „уравновесяването на социалните сили с цел създаване на стабилно, жизнеспособно общество" (Corsini, Moultrie, 2019). Но същевременно се приема, че „на социалната устойчивост се обръща значително по-малко внимание в обществения диалог от икономическата и екологичната устойчивост" (Corsini, Moultrie, 2019).

Същевременно съществува и виждане, че всички области на устойчивостта са социални, включително екологична, икономическа, политическа и културна устойчивост. Съществена част от тези области на социална устойчивост „зависят от връзката между социалното и естественото, като „екологичната област" се определя като човешка намеса в околната среда. В този смисъл социалната устойчивост обхваща всички човешки дейности." (James, et al., 2015). Съществува определение на Съвета за социални услуги в Западна Австралия, който гласи: „социалната устойчивост възниква, когато формалните и неформалните процеси и системи активно подкрепят капацитета на настоящите и бъдещите поколения за изграждане на здрави и жизнеспособни общности. Социално устойчивите общности са справедливи, разнообразни, свързани и демократични и осигуряват добро качество на живота" (WACOSS, 2019).

От своя страна, нобеловият лауреат Амартя Сен дава следните измерения за социална устойчивост:

- **равенство** – общността предоставя справедливи възможности за всички свои членове, особено за най-бедните и уязвимите;
- **разнообразие** – общността насърчава многообразието;
- **взаимосвързани/социални кохезии** – общността се свързва с процеси, системи и структури, които

насърчават свързаността в и извън общността на официално, неформално и институционално ниво;

- **качество на живот** – общността гарантира задоволяване на основните потребности и насърчава доброто качество на живот на всички членове на индивидуално, групово и общностно равнище (например здраве, жилище, образование, заетост, безопасност);
- **демокрация и управление** – общността осигурява демократични процеси и отворени и отговорни управленски структури;
- **зрялост** – индивидът приема отговорността за растеж и усъвършенстване чрез по-широки социални качества – например стилове на комуникация, модели на поведение, индиректно образование и философски проучвания (Sen, 2011).

Като цяло в тесен смисъл социалната устойчивост се разглежда във връзка със световния мир, сигурността и бедността, а в по-широк план с човешкото отношение към природата, организацията на човешките общности, правата на човека и др.

Икономическа устойчивост

Икономическият аспект на устойчивостта се базира на определението: „конкретизирането на набор от действия, които трябва да бъдат предприети от настоящите лица, които няма да намалят перспективите на бъдещите лица да се радват на нива на потребление, богатство, полезност или благосъстояние, сравними с тези, на които се ползват настоящите лица“ (Galabova, 2018). Връзката с другите два стълба на устойчивостта е резултат от социалните и екологичните последици от икономическата дейност. Например, в доклад на Програмата на ООН за околната среда се предлага концепцията за **„зелена икономика”**. С понятието „зелена икономика“ се отъждествява „съвременната тенденция за

търсене на синергия между икономика – околна среда – социална сфера и подходи за постигане на ниско въглеродно развитие“ (Mochurova, 2017). Тя се определя като тази, която „подобрява благосъстоянието на хората и социалната справедливост, като същевременно намалява значително рисковете за околната среда и екологичните недостатъци … и работи за намаляване на прекомерното изчерпване на природните ресурси” (UNEP, 2011). В същия доклад се правят три ключови изводи: екологизирането на икономическите отношения не само генерира увеличение на богатството, но води и до по-висок темп на растеж на БВП; съществува неразривна връзка между намаляването на бедността и по-доброто поддържане и опазване на екологичните общности; при прехода към зелена икономика се създават нови работни места, които с течение на времето надвишават загубените работни места в „кафявата икономика“[3] (UNEP, 2011). Докато класическата икономическа теория се занимава до голяма степен с икономическия растеж и ефективното разпределение на ресурсите, то екологичната икономика има „изричната цел за устойчив мащаб (а не постоянен растеж)” (Costanza, et al. 2007). В по-широк план този конфликт е и времево детерминиран като „въпреки че устойчивото икономическо развитие има положително въздействие в дългосрочен план, в краткосрочен план то поставя някои предизвикателства, с които развиващите се страни като България трябва да се справят“ (Zlatinov, 2020).

Вижданията за устойчивостта не биха могли да бъдат подминати и от крайностите. Съществува научно течение, обозначаващо се като **„екосоциализъм”** и **„екологичен марксизъм”**. Основателите му твърдят, че „капиталистическата икономическа система е коренно несъвместима с екологичните и социалните изисквания за устойчивост” (Magdoff, Foster, 2011). Тази теория почива на предпоставките, че единствената икономическа цел на капитализма е „неограничено натрупване на капитал в ръцете на капиталистическата класа и че капиталът има

[3] „Кафява икономика“ е тази, при която икономическият растеж до голяма степен зависи от деструктивни за околната среда форми на дейност, особено изкопаеми горива като въглища, нефт и газ. (www.greeneconomycoalition.org).

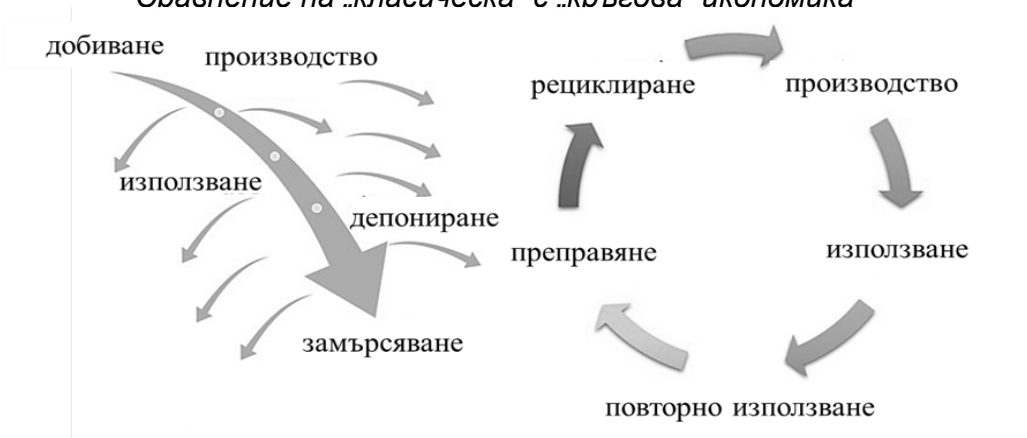
тенденция да влошава условията на собственото си производство – екосистемите и ресурсите, от които зависи всяка икономика" (Kovel, 2007). Така, според това течение, „отдаването на икономически приоритет на удовлетворяването на човешките нужди, докато остава в екологични граници, както изисква устойчивото развитие, е в противоречие със структурните действия на капитализма. Капитализмът, ако не бъде преодолян чрез революция, ще се изправи срещу физическите граници на биосферата и ще се самоунищожи" (Magdoff, Foster, 2011).

Екосоциалистите се застъпват за революционното наследяване на капитализма чрез екосоциализъм – „икономическа, политическа и социална система, предназначена да хармонизира човешкото общество с природната среда" (Magdoff, Foster, 2011) – като единствено и достатъчно решение на съвременната екологична криза и следователно според тях единственият път е към изграждане на устойчивост на икономическата система.

Съществуват и други концепции за устойчивост в икономически аспект. Например, проучвания за постигане на устойчивост анализират подходите за намаляване на интензивността на влагане на ресурсите (например вода, енергия или материали, необходими за производството, потреблението и депонирането на единица стока или услуга), „независимо дали това ще бъде постигнато чрез подобрено икономическо управление, продуктов дизайн или нова технология" (Von Weizsacker, 1998). Също така в изследването на Weizsacker се проучват и възможностите продуктите да са рециклируеми и да се използват като ресурс за производство на други блага. Това именно е и обектът на изследване на т.нар. **„кръгова икономика"**. Тя се представя като „нов етап на икономическо развитие, където целта е да се отговори на предизвикателствата на глобализирания свят, които са силно свързани с ограничените количества ресурси" (Chobanova, 2020). Фигура 3 представя схема на функционирането ú.

Фигура 3

Сравнение на „класическа" с „кръгова" икономика

Източник: по Weetman, 2016.

Кръговата икономика се дефинира и като „икономическа система, насочена към премахване на отпадъците и постоянно използване на ресурсите" (Geissdoerfer, et al., 2017). Кръговите системи използват повторна употреба, споделяне, поправка, обновяване, преработка и рециклиране, за да създадат система от затворен цикъл, като свеждат до минимум използването и влагането на нови ресурси и образуването на отпадъци, замърсяване и вредни емисии. Кръговата икономика има за цел да запази продуктите, оборудването и инфраструктурата за по-дълго използване, като по този начин подобри производителността на тези ресурси. Целта е да се „оптимизират производствените системи, като „всички „отпадъци" трябва да станат „храна" за друг процес: или като страничен продукт, или оползотворен ресурс за друг промишлен процес, или като регенеративни ресурси за природата, например компост" (Murray, et al., 2015). Именно този регенеративен подход се смята, че е основната разлика между кръговата икономика и традиционната линейна икономика.

Привържениците на кръговата икономика предполагат, че „устойчивият свят не означава спад в качеството на живот на потребителите и може да бъде постигнат без загуба на приходи или допълнителни разходи за производителите" (Murray, et al.,

2015). Според Мъри аргументът е, че кръговите бизнес модели могат да бъдат толкова печеливши, колкото линейните модели, което позволява да се ползват подобни продукти и услуги.

Още през 1966 г. Кенет Боулдинг пише за „отворена икономика“ с неограничени входящи и изходящи ресурси, за разлика от „затворената икономика”, в която ресурсите са обвързани и остават част от икономиката възможно най-дълго време. Публикацията на Боулдинг често се цитира като първи израз на „кръговата икономика“ (Allwood, 2014), въпреки че той не използва тази фраза. За първи път този термин се използва през 2013 г. в доклад, озаглавен „Кръговата икономика: икономическа и бизнес обосновка за ускорен преход“. Докладът, изготвен по поръчка на фондация „Елън Макартур“, е първият по рода си, който разглежда икономическата и бизнес възможност за преминаване от класическия линеен икономически модел към кръгов икономически модел. Като се позовават на проучвания за цялата икономика на ЕС, докладът подробно описва потенциала и значителните ползи за всички държави-членки. В доклада се твърди, че „част от производствения сектор в ЕС може да реализира нетни икономии на разходи на стойност до 630 млрд. дол. годишно до 2025 г. чрез стимулиране на икономическата активност в областите на разработване на продукти, реконструкция и обновяване” (Callan, 2015). Именно заради основната цел на кръговата икономика – да запази продуктите, оборудването и инфраструктурата за по-дълго използване, се приема, че тя може да осигури по-устойчив растеж.

През 2017 г. Британският институт по стандартизация (BSI) разработва първия стандарт за кръгова икономика „BS 8001:2017 – Рамка за прилагане на принципите на кръговата икономика в организациите“, в който предоставя авторитетни насоки на организациите, прилагащи стратегии за кръгова икономика. Стандартът съдържа изчерпателен списък на термините и дефинициите, описва основните принципи и представя гъвкава рамка за прилагане на стратегиите на кръговата икономика в организациите.

Посочва се, че „дори чисто интуитивно кръговата икономика изглежда по-устойчива от класическата линейна икономическа система" (Pauliuk, 2018). Намаляването на използваните ресурси и отпадъците спестява ресурси и спомага за редуциране на замърсяването на околната среда.

Наред с определенията за устойчивост в контекста на икономическия стълб, в литературата се срещат и определения, засягащи устойчивостта на дадено явление в общоикономически контекст. Например, „икономическата устойчивост отразява особеното състояние на икономическата система в сложна пазарна среда, която характеризира гаранцията за целенасоченост на нейното движение в настоящето и бъдещето" (Смотрова, 2019). В този ред на мисли се извежда и определението за устойчивост на ниво отделна икономическа организация – фирма. А именно: икономическата устойчивост е „свойството на дадена стопанска организация да запазва основните си количествени и качествени характеристики при относително малка промяна на даден параметър, с произход от външната или вътрешната среда на организацията" (Войческа, 2013).

Функционирането на определена фирма представлява съвкупност от протичането на множество процеси. За по-пълен анализ изследването би трябвало да се фокусира върху устойчивостта на всеки отделен процес. Защото най-ниското агрегационно ниво е именно отделният процес. При всяка последваща агрегация на информацията се намалява нейната пълнота. Оттам се намалява и информационната стойност за изследвания обект.

В икономическата литература не се среща единство по отношение на определянето на устойчивостта на ниво конкретен процес.

От извършения преглед на литературата по отношение на разбирането на устойчивостта могат да се открояят определени етапи на разбирането за устойчивост (Таблица 1).

Таблица 1

Етапи на разбирането за устойчивост

Етапи	Периоди	Дейности
Възникване и утвърждаване	XVI-XIX век	Осъзнава се потребността от понятието и то е въведено. Устойчивостта се включва като фундаментален принцип в лесовъдството.
Разгръщане	XX век	Разширява се обхватът на понятието – през екологията до равнището на световната икономика. Дефинират се видове устойчивост.
Развитие	XXI век	Приемат се международни програми с конкретни стъпки за постигане на устойчивост в световен план.

Източник: систематизация на автора.

На база на бързото развитие на разбирането за „устойчивост", за да се открои философската и аналитичната рамка на понятието от полето на различните научни дисциплини и области, през последните години се появява дори т.нар. **наука за устойчивостта** (Levin, William, 2010).

От направения преглед на литературата може да се заключи, че в икономическата литература **устойчивостта се разглежда на различни агрегационни равнища** – макро ниво (на национално и световно равнище), микро ниво (поставя се фокус върху устойчивостта на дейността на определена бизнес единица (фирма)), и ниво процес (държи се сметка за устойчивостта при протичането на определен икономически процес). Трябва да се има предвид, че изследването на устойчивостта на високи агрегационни равнища крие риск. Този риск е свързан с възможността на отделните съставляващи процеси на ниско ниво да имат една устойчивост, но с агрегирането им техните колебания да се интегрират и на по-високо (макро) ниво процесът да изглежда по-устойчив. От своето възникване понятието за устойчивост, в

икономически план, се свързва основно с развитие. Не трябва да се пренебрегва и възможността за устойчиво задържане или изменение в намаляваща посока – регрес. Трябва да се разграничава устойчивост при неизменност и устойчивост при изменение.

От така обобщените аспекти могат да се разграничат видове икономическа устойчивост (Таблица 2).

Таблица 2

Класификация на икономическата устойчивост

Класифициращ признак	Видове икономическа устойчивост
Според обекта на изследване	на макро ниво
	на микро ниво
	на ниво процес
Според наличието на тенденция	на неизменност (стационарност)
	при изменение – развитие
	при изменение – регрес

Източник: систематизация на автора.

Стигаме до извода, че, за да се изследва устойчивостта на износа, трябва да се открояят неговите специфични особености.

2. СТАТИСТИЧЕСКИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗНОСА НА СТОКИ И УСЛУГИ

Износът в статистически контекст

В теорията и практиката външната търговия се определя в широк смисъл като: „съвкупност от търговски, платежни, правни, транспортни и други икономически отношения между отделните държави, насочени към размяна на стоки, услуги и други материални и нематериални блага" (Костов, 2008). Външната търговия в тесен смисъл се среща като „съвкупността от внос, износ и реекспорт на стоки и услуги и други материални и нематериални ценности на други страни (Костов, 2008). Среща се и друго определение: „външната търговия е покупко-продажбата на стоки и извършването на услуги между контрагенти от различни страни" (Маринов, 2006). От своя страна, външнотърговските сделки се представят като: „съвкупност от вноса и износа на определена страна" (Георгиев, 2003).

След присъединяването на България към Европейския съюз се налага смяна на обхвата на понятията износ и внос. Преди приобщаването на България в ЕС, под внос и износ в широк смисъл се разбира „пресичането на стоки на статистическата територия на страната без транзитно преминаващите и извършването на услуги от/в друга страна" (Каракашева, 2009). След приемането на България в Европейския съюз през 2007 г., търговията между страните в рамките на общността се дефинира от нормативната уредба като „вътреобщностна търговия".

В направеното от нас изследване, акцентът е върху частта от външната търговия, касаеща износа от България. Според методическите указания на НСИ, за целите на външната търговия понятието износ запазва своя широк смисъл. Това се обосновава със статистическите цели за осигуряване на съпоставимост на времевите редове със стойностите за външнотърговските сделки с периодите преди присъединяване към ЕС. Понятието остава ориентирано към статистическата територия на страната. Приема

се, че обект на статистическото изследване са стоките, „които напускат статистическата територия на Република България и от които се формира стокообмена на страната. … износът/изпращанията включва всички стоки, които напускат статистическата територия на Република България и са предназначени за нормален експорт за друга страна. Включват се и стоки, които са връщат на търговския партньор след преработка в България, или се изнасят/изпращат стоки, предназначени за преработка на територията на друга страна с цел обратното им връщане в България" (НСИ, 2014).

При отчитането на външнотърговските обороти съществува специфика и относно митническия режим на съответната стока. В обемите на износа не се включва реекспортът на стоки. „За целите на външната търговия не се отчита и транзитното преминаване на стоки през статистическата територия на България" (НСИ, 2014).

За целите на отчитането, съществува и специфика на сделките според конкретната страна – партньор. Сделките се разделят условно в две направления – Интрастат и Екстрастат. С **„Интрастат**" в широк смисъл се обозначават процесите и резултатите от отчитане на сделките в общността. В тесен смисъл „Интрастат"[4] представлява система за съставяне на Статистика, свързана с търговията със стоки между държавите-членки на Европейския съюз и обхваща движението на стоки (изпращания и пристигания) в рамките на митническата територия на Общността.

В широк смисъл, „**Екстрастат"** е приет за обобщаващо наименование на процесите и данните от отчитането на сделките извън ЕС. В тесен смисъл, той е система за съставяне на статистика, отнасяща се до търговията със стоки на държавите-членки с трети страни. Известно е, че основен източник на информация при Екстрастат търговията е Единният

[4] Системата е създадена с Регламент (ЕИО) № 3330/91. „Интрастат" е в експлоатация от 1993 г. Основната й цел е предоставяне на статистическа информация за изпращания и пристигания на стоки на Общността. В България функционирането на системата Интрастат започва пилотно от 01.09.2006 г., а от 01.01.2007 г. тя става задължителна за прилагане.

административен документ (ЕАД). Чрез него пред митническата администрация се отчитат движенията на стоки от и към държавите извън Европейския съюз. Събира се информация за всички стоки, които след влизане (внос) или преди напускане (износ) на статистическата територия на ЕС са обект на митническа процедура по оформяне или употреба по смисъла на чл. 4 (15) от Регламент на Съвета на ЕЕС № 2913/92.

Отчетните процеси по Интрастат и Екстрастат отчитането са съществени за осигуряването на информация за изследването на устойчивостта на износа. Поради това намираме за важно те да бъдат разгледани и анализирани.

Статистическа отчетност на износа на стоки

В съответствие с националната нормативна уредба, отговорни за събирането, съставянето и разпространението на статистически данни за износа са четири институции – Агенция „Митници“, Национална агенция по приходите, Българска народна банка и Национален статистически институт.

Документите, чрез които се събира статистическата информация за износа от България, са посочени в методическите бележки на НСИ. „Основни източници на информацията са:

- Единен административен документ, *който се попълва от всички субекти, извършващи внос или износ на стоки от/за трети страни*;
- Интрастат декларации *за пристиганията и изпращанията на стоки от/за страни-членки на Европейския съюз*;
- статистическа информация за специфични стоки и движения;
- Декларации по ДДС;
- VIES декларации” (НСИ, 2019).

От своя страна, според страната партньор по външнотърговската сделка, износът се класифицира като търговия в рамките на ЕС и търговия с трети страни – страните извън ЕС.

Според режимите за свободно търгуване на стоки в рамките на ЕС, сделките се класифицират в група с наименование „**вътреобщностна търговия**“. В теоретичен аспект, за целите на отчитането под търговия със стоки между държавите-членки се има предвид „всяко движение на стоки от една държава-членка към друга и със стоки са означени всички движими вещи, включително газ и електричество” (ЗСВТС). Сделките със стоки между страни от ЕС се отчитат основно чрез специално създадената за това система „Интрастат”. Събирането и съставянето на статистически данни за сделките в рамките на общността чрез системата е от „съществено значение за развитието на европейските политики в областта на вътрешния пазар и пазарния анализ” (Наредба Н-4, 2007).

НСИ получава информация и за декларираните данни в системата VIES. Системата осигурява „съставяне на статистика, свързана с търговията със стоки между държавите-членки на Европейския съюз и обхваща движението на стоки (изпращания и пристигания) в рамките на митническата територия на Общността” (НСИ, 2011).

От друга страна, събирането, обработката и контрола на информацията за търговията със стоки извън ЕС е приоритет на **Агенция „Митници”**. Информацията за стоките, обект на внос и износ, постъпва основно по електронен път. Това се осъществява чрез подаването на митническите образци в електронната митническа система.

„Съгласно разпоредбите, дадени в Закона за митниците, всяка стока, предназначена да бъде поставена под митнически режим, подлежи на деклариране за съответния режим. Писменото деклариране по нормалната процедура се извършва с митническа декларация по образец и по нормативно определен ред (чл. от 6 до 8 от Закона за митниците). Официалният образец на писмена

митническа декларация е Единният административен документ, който е одобрен от министъра на финансите. … Подадената пред митническите контролни органи декларация и стоки подлежат на различни по съдържание проверки с документален и фактически характер, т.е. следи се дали описаните в ЕАД стоки отговарят на действително представените. Целта е да се установи пълнотата и точността на информацията в нея, да се открият и коригират по възможност допуснатите грешки или да се предотврати осъществяването на незаконосъобразни операции" (Томева, 2014).

Всички страни-членки на Световната търговска организация са задължени да спазват принципите: вносът/пристиганията да се отчитат по **цени CIF**[5], а износът/изпращанията – по **цени FOB**[6]**.** Цената CIF включва стойността на стоката, застраховките и транспортните разходи до границата на България. Когато условията на доставка са различни от CIF, стойността се преизчислява. Цената FOB се формира като към стойността на стоката се добавят транспортните разходи и застраховки до границата на България. Когато стоката напуска територията на България при други условия на доставка, то стойността също се преизчислява, за да се получат условия FOB.

Данните от митническите декларации за внос и износ на стоки се събират в специално създадената „Българска интегрирана митническа информационна система"[7]. Базисната статистическа информация за външната търговия се събира на ниво стоков код от Хармонизираната номенклатура[8].

---

[5] CIF (Costs, Insurance and Freight) – стойност, застраховка и навло.

[6] FOB (Free on Board) – франко борд.

[7] „Уеб-базираната БИМИС (…) е въведена в реална експлоатация на 30.06.2003 г. В началото на 2005 г. са въведени в експлоатация и модули Митническо задължение, Анализ на риска и Решения на митническите органи" (Агенция Митници, 2015).

[8] Комбинираната номенклатура съдържа хармонизираната система и добавени подпозиции за целите на отчетността в Европейския съюз. Първите две цифри на шифъра показват съответната глава от номенклатурата. Вторите две цифри показват позицията на Хармонизираната система (ХС). Главите са общо 99. Те са обединени по сходство в 21 раздела. Останалите цифри от шифъра на всяка стока до десета позиция показват подпозициите

Данните за външната търговия със стоки със страните в ЕС и извън него постъпват и в НСИ. След извършване на аритметични и логически проверки на данните, те се подготвят за импортиране в **базата данни „Външна търговия”**. Като се подготвят и публикуват стойности, агрегирани на по-високите нива от номенклатурата – позиции, глави и раздели. На ниво продуктова група са достъпни данни за износа и в нетно тегло в килограми.

Статистическа отчетност на износа на услуги

Понятието **услуга** се дефинира различно в литературата в зависимост от научната област, в която се разглежда. В икономиката услугите се смятат за нематериален еквивалент на стоките. Резултатът от предоставянето на услуга не е притежание на нещо ново. „Услугите водят до промяна на потребителите, на предметите, притежавани от тях, или на някаква нематериална ценност” (Гаргов, 2010).

Едно от местата, в които законодателят дава определение за услуга, е Законът за данъка върху добавената стойност. В чл. 8 се посочва: „услуга по смисъла на този закон е всичко, което има стойност и е различно от стока, от парите в обращение и от чуждестранната валута, използвани като платежно средство” (ЗДДС).

Търговията с услуги на международно ниво се регламентира от Общото споразумение по търговията с услуги – международен договор, изготвен и приет през януари 1995 г. Появата му се дължи на инерцията, която е натрупана в страните-членки на Общото споразумение за тарифите и търговията със стоки. Споразумението за услугите има за цел да разшири либерализацията в международната търговия в сферата на

по ХС, подпозициите по Комбинирана номенклатура (КН) и допълнителния код по TARIC (Информационна система на Интегрираната тарифа на Европейската общност).

услугите и да продължи преследването на същите цели, за които е създадено и споразумението по отношение на стоките.

Изследването показва, че статистическата отчетност на външната търговия с услуги функционира на различен принцип от тази със стоки. Отчитането на износа на услуги е функция основно на статистическия отдел на БНБ. Основната цел е събиране на информация за изготвяне на платежния баланс, тъй като услугите са статия от него. Статия *Услуги* се подразделя на три части – *транспортни, туристически и други услуги.*

В методологията за събиране и обработка на данни за платежния баланс, БНБ пише: „Българската народна банка извлича данните за товарния транспорт от данните за външната търговия, а за пътническия транспорт – от данните за туризма на базата на оценки. Считано с данните за януари 2006 г., БНБ въведе нова методология за оценка на приходите и разходите за товарен транспорт. Приходите от товарен транспорт се формират от оценката на приходите на местни превозвачи, свързани с износа на стоки на страната. Разходите се калкулират като оценка на разходите, направени от местни лица в полза на чуждестранни превозвачи, свързани с вноса на стоки в страната. Приходите и разходите се оценяват по типове транспорт и националност на превозвача. Статия *Пътувания* обхваща стоки и услуги, включително тези, свързани със здравни и образователни услуги, предоставени на туристи, пътуващи служебно или лично" (БНБ, 2015). От началото на 2007 г. данните за броя на чуждестранните граждани, посетили страната, се базират на информация от Национална служба „Гранична полиция" и дооценки на НСИ. С данните за януари 2010 г. БНБ въвежда нова методология за оценка на приходите и разходите за пътувания и пътнически транспорт. Най-общо моделът за оценка на статия *Пътувания* се базира на произведението на броя на презграничните пътувания по размера на направените разходи за едно пътуване от съответния тип. Оценките за броя и структурата на презграничните пътувания се базират на данни от Министерството на вътрешните работи относно броя на пресичанията на държавната граница и дооценки

на Националния статистически институт. Оценките на размера на разходите, направени по време на едно пътуване, са изготвени на база данните, събрани от проведеното от БНБ Проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани.

Статията *Други услуги* обхваща постъпленията и плащанията по всички останали категории услуги, различни от тези, свързани с транспорт или пътувания (съобщителни, строително-монтажни, финансови, застрахователни, лизингови, услуги в областта на науката, културата и спорта и др.). Източници на информация по тази статия до края на 2009 г. са отчетите на банките за извършения от тях и техните клиенти износ и внос на нефакторни услуги и на фирмите, които предоставят тримесечна информация за сметките си в чужбина. От 01.01.2010 г. влиза в сила Регламент (ЕО) № 924/2009 на Европейския парламент относно презграничните плащания в рамките на Общността. С него се повишава прагът за деклариране на преводи между резиденти и нерезиденти до 100 000 лв. Така се премахват задълженията за отчитане въз основа на сетълмент на преводите под прага, наложени на доставчиците на платежни услуги, свързани с платежни операции на техни клиенти. Собствен анализ на БНБ показва, че с промяната на прага загубата на информация при някои видове услуги би достигнала до 90%. Поради това БНБ променя методологията за събиране на данни за износа и вноса на услуги и някои други операции в текущата сметка на платежния баланс. „От началото на 2010 г. БНБ провежда регулярно тримесечно проучване на постъпленията и плащанията между местни и чуждестранни лица във връзка с получаването и предоставянето на услуги, възнаграждения, осигуровки и безвъзмездните постъпления и плащания, които се включват в текущата сметка на платежния баланс. А за целите на месечното отчитане на платежния баланс се използват данните от банките за постъпленията и плащанията, свързани с износ и внос на услуги над прага от 100 000 лв., както и дооценки на БНБ за постъпления и плащания под прага. След получаване на тримесечните данни от проучването сред предприятията, извършващи внос и износ на други услуги, данните подлежат на ревизия” (БНБ, 2015).

Направеният обзор на същността на износа и на процесите по производство на информация за външнотърговските сделки на българските субекти очертава наличието на задълбочена и изчерпателна информация. Това представлява благоприятна предпоставка за постигане на целите на текущото изследване.

Изградените „външнотърговски връзки са стабилни тогава, когато външнотърговските сделки са устойчиви" през годините (Маринов, 2015). От друга страна, висока устойчивост може да означава и че търговията се извършва на утвърдени пазари със сравнително традиционни продукти. Не на последно място, устойчивостта дава перспектива за по-точно прогнозиране и планиране. Обратно, при по-малка степен на устойчивост се наблюдават съществени изменения с течение на времето. Това говори за епизодични, моментни сделки и неутвърдени търговски връзки, като предполага и липса на стабилност и предвидимост при външната търговия.

В рамките на текущия обзор се откроява генезисът на категорията „устойчивост", а именно – опазване на околната среда и оттам осигуряване на по-добри условия за развитие. Икономическото развитие, а оттам и икономическата устойчивост в широк смисъл са в тясна връзка със съвкупности от икономически, социални и екологични параметри. В рамките на настоящото изследване се фокусираме върху икономическата устойчивост в по-тесен финансово-икономически смисъл. Поради това, за целите на настоящото изследване, **под „устойчивост на износа" разбираме изследване на изменението на износа по отношение на негова единична цена, количество и стойност. Екологичните и социалните последици от реализирането на сделките по износ остават в перспектива за следващи изследвания.**

Откроява се и особеността, че в литературата не се среща стандартен индикатор за изследване на устойчивостта на износа. Поради това се налага неговото създаване.

ГЛАВА II

МЕТОДИКА ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ИЗНОСА

В икономическата практика се срещат различни подходи за изследване на устойчивостта. В рамките на текущата глава са разгадани методите за измерване на икономическата устойчивост и е предложен инструментариум за нейното изследване при износа.

1. ИЗМЕРВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ

Икономическата устойчивост може да се разглежда на **различни агрегационни нива** – макроикономическо, микроикономическо ниво и на ниво процес. Устойчивостта на всяко различно равнище предполага съответно и различна методика на измерване. Основните методологични особености на изчислението на икономическата устойчивост на различните ѝ нива са разгледани по-нататък в изложението.

Измерване на икономическа устойчивост на макроикономическо ниво

Икономическият аспект на устойчивостта най-често се представя като част от интегрални (композитни) индекси, отчитащи и други неикономически характеристики. Такива интегрални индекси например са: Индекс на човешкото развитие, Индекс на устойчивия прогрес, Индикатор на истински напредък, Барометър за устойчивост, и др. Икономическият аспект на устойчивостта участва само като един от компонентите в тези индекси на

макроикономическо ниво. Поради това те остават извън фокуса на текущото изследване.

За установяване на **икономическа устойчивост на макроикономическо ниво** се използват и самостоятелни икономически показатели. За това свидетелства и фактът, че „един от най-често посочваните индикатори за устойчиво развитие е БВП"[9] (Bell, et al., 2008).

Известно е че показателят **БВП** се калкулира като годишна обща стойност на произведените крайни стоки и услуги в дадена страна, но БВП като показател не отчита нито запасите от природни ресурси и тяхната количествена и качествена промяна, нито вредите от замърсяването на околната среда[10].

Съществува модификация на БВП, с която се цели по-адекватно отчитане на използването на природните ресурси – т.нар. „**зелен БВП**". За да се преодолеят тези недостатъци, БВП се модифицира за измерване на устойчивостта чрез корекции в наличните и водене на допълнителни национални сметки. За неговото изчисляване „се препоръчва от традиционното натрупване да се приспаднат оценяваните парични размери на изтощаването и деградацията на екологичните активи и да се прибавят инвестициите в човешки капитал и за подобряване на околната среда" (Тодоров, 2008).

Подобно на зеления БВП, съществува и показател „**Зелен нетен национален продукт**". Той представлява „екологично приспособеният нетен вътрешен продукт, разработен в рамките на Система за интегрирано екологично и икономическо счетоводство" (UNEP, 2000). Индикаторът изважда от нетния национален доход амортизациите на природните ресурси, вследствие на използването им.

---

[9] Освен това, твърди се, че „постигането на устойчиво развитие е в пряка зависимост от ограничаването на неформалните дейности, извършвани от страна на бизнес организациите и населението като цяло" (Георгиева, 2015).

[10] За повече информация относно БВП и критиките към него виж: Stiglitz, Sen, Fitoussi, 2010; Рангелова, 2010, с. 3-38; Несторов, 2013, с. 2-11.

Австрийският икономически институт WIFO посочва друга алтернатива за измерване на устойчивостта. Тя представлява „**Индекс на устойчиво икономическо благосъстояние**”[11]. Авторите на показателя смятат, че той преодолява много от недостатъците на БВП. Посоченият индекс е базиран на „изчисления за потреблението, които впоследствие се „коригират” с оценки за неравенството в страната, вредите върху икономиката заради престъпления, вредите за околната среда и липсата на време за развлечения” (Bleys, Van der Slycken, 2019). Същевременно индикаторът включва оценки за доброволчеството, домакинската работа и др.

Освен количествени, съществуват и качествени показатели, свързвани с икономическата устойчивост. Един от тях е **показателят за бизнес климата**. Този показател служи за косвена оценка на устойчивостта чрез изследване на бизнес цикъла в Европейския съюз. За тези цели Евростат формулира съставен индикатор, „основан на бизнес проучвания, чиято цел е да даде ясна и ранна оценка на цикличната ситуация в ЕС” (Европейска комисия, 2000). Показателят се състои от пет субиндикатора. Субиндикаторите се съставят на база данни от националните бизнес проучвания, включващи тенденции в производството от близкото минало, поръчки за износ, запаси и очаквания за производство. Всяка серия варира между -100 (когато всички фирми са отчели влошаване) и +100 (когато всички фирми са отбелязали подобрение). „Общият показател на бизнес климата е средна претеглена на четирите отраслови показателя на бизнес климата – в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите. Показателят за бизнес климата в наблюдаваните отрасли е средна геометрична на балансите на оценките за настоящата и за очакваната бизнес ситуация в предприятията. Отговорите на въпросите от анкетите са представени в тристепенна категорийна скала от типа: „увеличение”, „без промяна”, „намаление”, или „повече от достатъчна”, „достатъчна”, „недостатъчна”.” (НСИ, 2020).

[11] На английски – Index for Sustainable Economic Welfare (ISEW).

Посочените измерители на устойчивостта са базирани на общи макроикономически показатели, които не са изведени специално за целите на изследване на икономическата устойчивост. Някои автори дори оспорват тяхната приложимост, като според Златинов (2019, с. 16) „БВП остава общоприет показател, който в най-голяма степен отразява общото икономическо развитие“.

Определено макроикономическите процеси са резултат от процеси, протичащи в съставни части на икономиката – икономическите единици (отделните фирми – тасови и нефинансови, домакинствата и правителството). Според нас, разглеждането на устойчивостта само на макроикономическо ниво крие рискове. Поради тази причина, **за придобиване на по-пълна представа, разглеждането на устойчивостта на макроикономическо ниво трябва да се допълва и от анализ на процесите, протичащи на секторно равнище и в икономическите единици – отделните фирми.**

Измерване на икономическа устойчивост на микроикономическо ниво

Както вече коментирахме в първа глава на настоящата монография, за устойчивост на микро ниво се споменава сравнително по-рядко в проучената икономическа литература. В рамките на финансово-икономическия анализ на ниво отделна фирма (Voicheska, 2012) се извеждат факторите на влияние върху устойчивостта на функционирането на предприятието. Оттам могат да се разграничат и основни видове устойчивост на корпоративно равнище по Григорян (2015):

- ***Производствено-технологична устойчивост*** – способност на предприятието да възобновява и подобрява производствения цикъл, с цел ефективно осъществяване на производството;

- ***Финансова устойчивост*** – способност на предприятието да оперира свободно с пари, за да постигне целите си, при условие, че използва ефективно наличните финансови ресурси;
- ***Организационна устойчивост*** – стабилно функциониране на организационната система на предприятието, ефективно изграждане на вътрешнофирмени взаимовръзки и управленски дейности;
- ***Устойчивост на персонала*** – способност за поддържане на ниско ниво на текучество, повишаване на квалификацията на персонала на заеманите длъжности, подобряване на условията на труд;
- ***Екологична устойчивост*** – осигуряване на екологична безопасност на производствения процес, спазване на изискваните правила и нормативи в областта на опазване на околната среда;
- ***Маркетингова устойчивост*** – способност на предприятието да извършва своята дейност в условията на несигурност на конкурентната среда с цел печалба и популяризиране на пазара на произведената продукция.

От класификацията ясно проличава, че дори на ниво фирма устойчивостта се разглежда комплексно и спрямо определени групи дейности.

Съществуват и **композитни индекси** за устойчивост на фирмено равнище. Един от тях е Комбинираният индекс за изпълнение на устойчивостта. Той е „опит да се разработи мярка за корпоративна отговорност и да се оцени критично доколко една компания отстоява своите политики и ангажименти по отношение на устойчивото развитие" (Димитров, Чипев, Керемидчиев, Бакърджиева, 2014). Изчисляването на индекса се основава на поетапна процедура за групиране на различни основни показатели в подиндекси за всяка група показатели за устойчивост. След това подиндексите се агрегират под формата на обобщен индекс.

Погледнато като цяло, в рамките на една фирма протичат множество единични процеси. Цялостното представяне на фирмата зависи от резултатите за устойчивостта на всеки отделен процес, формиращ нейната дейност. Това е и най-малката структурна единица. Според нас **за да може да се произведе адекватна и пълна информация на е необходимо да се изследва устойчивостта на ниво отделен процес.**

Измерване на икономическа устойчивост на ниво икономически процес

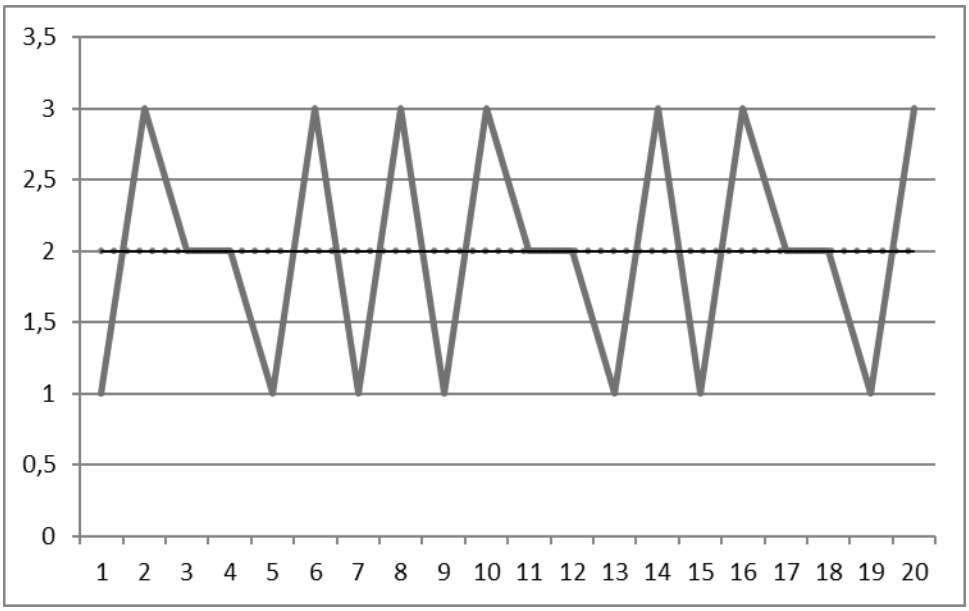
В рамките на проучената от нас научна литература **не се срещна специално създадена методика за изследване на икономическата устойчивост на ниво отделен процес.** Поради това, се налага нейното въвеждане.

От определението за устойчивост може да се приеме, че **устойчив, сам по себе си, е процес, който не показва колебание с течение на времето**. Т.е. това е процес, за който е характерно сравнително неизменно проявление в няколко времеви отрязъка. Следователно, неговите стойности могат да се представят чрез времеви ред.

От своя страна, времевите редове се класифицират според наличието на тенденция на развитие в изследваното явление. В този случай, времевите редове се делят на:

Фигура 4

Графично изображение на примерен стационарен времеви ред

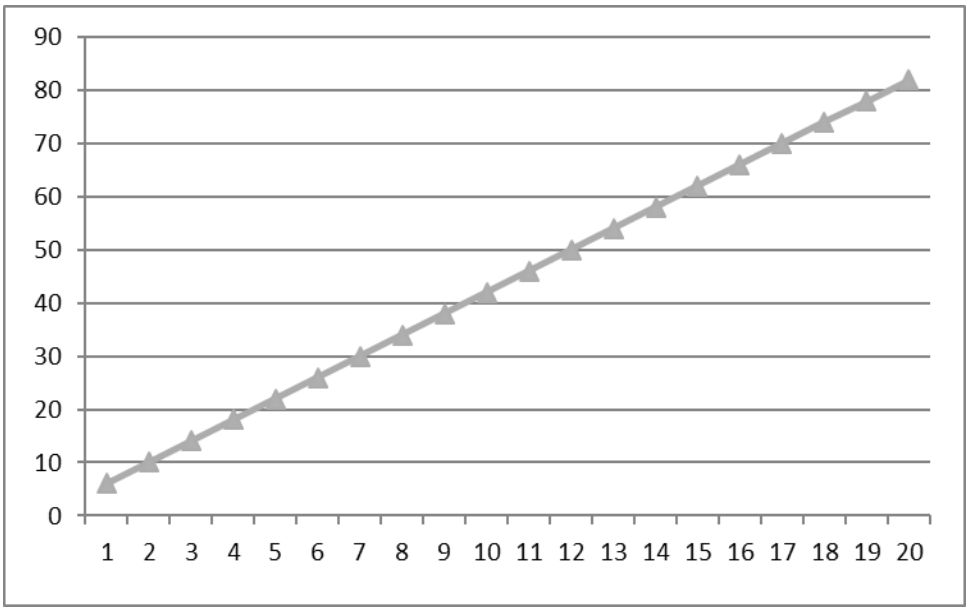
Източник: собствена симулация

- **Стационарни** – „когато явленията, представени чрез съответните времеви редове, не проявяват никаква определена тенденция на развитие, т.е. когато отделните равнища на времевия ред се колебаят около някакво постоянно средно равнище" (Русев, 1999). Такъв ред е представен на Фигура 4.

- **Нестационарни** – когато изучаваното явление съдържа някаква определена тенденция на развитие. Нестационарните редове се срещат и като „редове, съдържащи единичен корен". Терминът се извежда, когато един времеви ред може да бъде представен като функция от собствените си стойности – авторегресия *(AR)*. Когато уравнението на авторегресията има корен, по-голям по абсолютна стойност от *1*, тогава описваният процес е стационарен. Ако коренът е равен на *1*, то процесът е нестационарен. Оттам, нестационарните редове са съдържащи „корен единица", „единица за корен", или „единичен корен". Нестационарен времеви ред е представен графично на Фигура 5.

Фигура 5

Графично изображение на примерен нестационарен времеви ред

Изтчоник: собствена симулация

По отношение на стационарните времеви редове, както е посочено по-горе, това са времеви редове, който имат колебания около своята средна и тя е постоянна, не се изменя с течение на времето.

За да се измери устойчивостта на даден процес, трябва да се изчисли отклонението от средната стойност за целия времеви ред със стойностите на процеса. За тази цел могат да се използват редица статистически показатели. Сред тях са коефициент на вариация на размаха на флуктуациите, средно аритметично отклонение, и „най-често използваното средно квадратично отклонение (стандартно отклонение)" (Калоянов, 2009).

Стандартното отклонение „използва втората степен на отклоненията между статистическите величини и средната аритметична. Средното квадратично отклонение е абсолютна, именувана величина и се измерва в същите единици, както

значенията на статистическия признак" (Калоянов, 2009). Математическият израз на стандартното отклонение е:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum(Y_i - \bar{Y})^2}{N}} \quad (1)$$

където:

σ – стандартно отклонение;

Y_i – i -ти член на реда, като i се изменя от *1* до *N;*

$\bar{Y}$ – средна аритметична стойност;

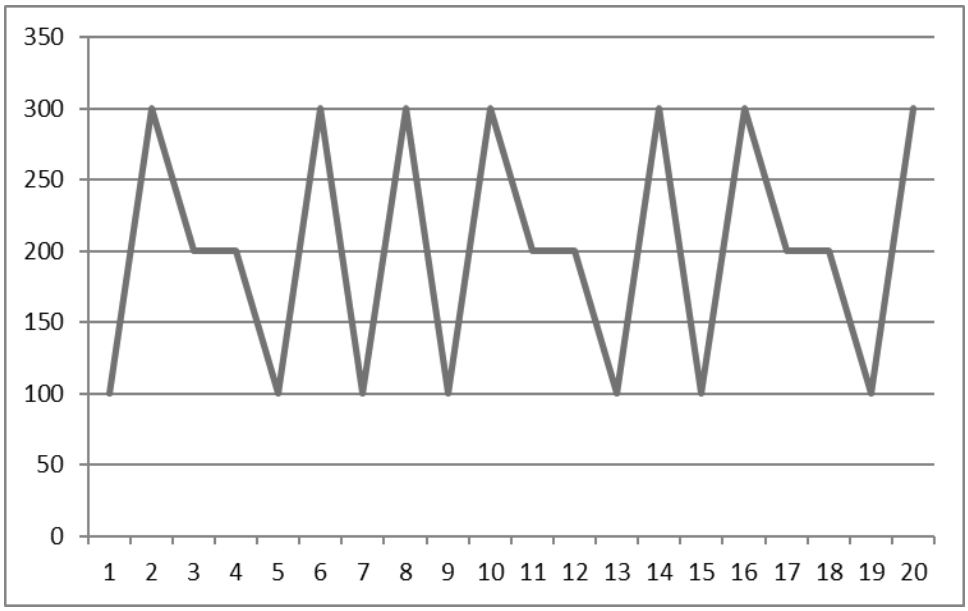
N – размер на времевия ред.

По този начин, колкото е по-голямо стандартното отклонение, толкова по-широко са разпръснати стойностите на реда около средната им аритметична. И обратно – колкото по-малко е стандартното отклонение, толкова стойностите в набора от данни са по-събрани около средната аритметична стойност за реда.

Стандартното отклонение е информативен показател сам по себе си. Въпреки това, има и своите недостатъци. Той се изчислява в мащаба на изследваната величина и това създава трудности при сравнение. Например, представеният на Фигура 4 времеви ред има за средна стойност 2 и стандартно отклонение 0.837. От своя страна, представеният на Фигура 6 времеви ред има средна стойност 200 и стандартно отклонение 83.667. Т.е. ако един процес се колебае в рамките на няколко десетки единици, а друг в рамките на няколко милиона единици, възниква въпросът кой от двата процеса е по-устойчив? Стандартното отклонение трудно би дало отговор на този въпрос, както е видно от примера стандартното отклонение не е нормирано в определение граници и се влияе от мащаба на мерните единици на изследваните променливи.

Фигура 6

Графично изображение на примерен времеви ред[12]

Изтчоник: собствена симулация

В рамките на теорията на финансите е разработена принципна система за „оразмеряване" на стандартното отклонение, за да стане то „индикатор за количествено определяне на волатилността, а оттам и на риска" (Тасева, 2019). В относителната си форма стандартното отклонение се разделя на средната аритметична на времевия ред. Може да се умножи по 100, за да се получи и в проценти. Това е т.нар. **коефициент на вариация на средното аритметично (стандартното) отклонение**. Той има следния вид:

[12] По форма и вид примерният времеви ред прилича на този от Фигура 4, но се различава по мащаба на мерните единици.

$$V_{\%} = \frac{\sigma}{\mu}.100 \quad (2)$$

където:

$V_{\%}$ – коефициент на вариация на средното аритметично отклонение;

μ – средна аритметична стойност.

Във финансовата теория се посочва, че „при стойност за целия период по-малък от 0.5, цените не са особено волатилни. Ако цените започнат да се движат достатъчно, за да тласнат индикатора над 1 (средна), това е значително движение на цените, което предполага по-сериозна волатилност“ (Адмирал маркетс, 2019).

Коефициентите на вариация на средното аритметично отклонение за двата времеви реда, представени на Фигура 4 и Фигура 6, са равни на 0,418. Следователно, коефициентът на вариация на стандартното отклонение би могъл да се ползва като индикатор за устойчивостта при стационарни редове.

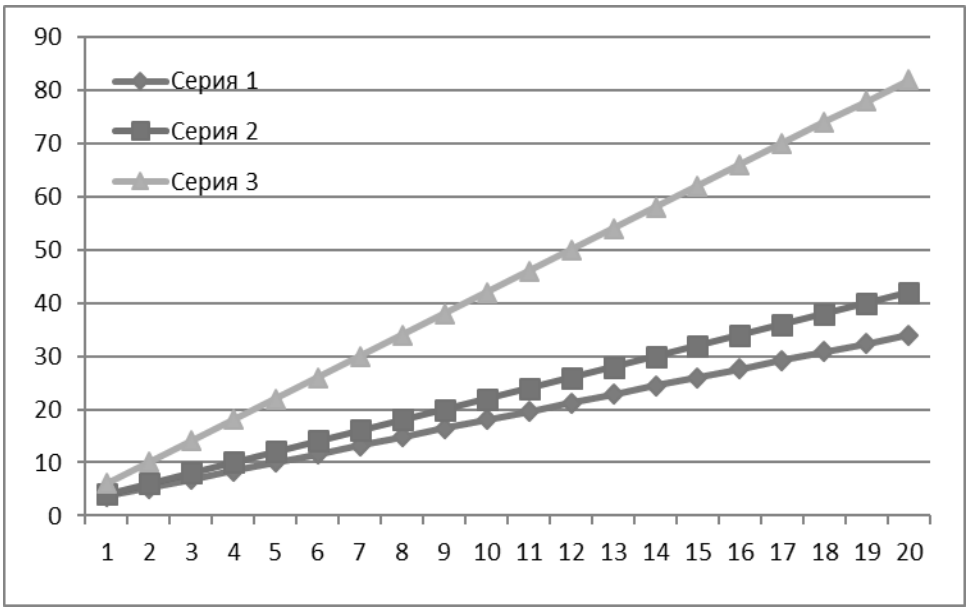
В основата на стандартното отклонение стои средната стойност на реда. Възниква въпросът доколко средната стойност на реда е достатъчно информативна за изследваните процеси, и в частност тяхната устойчивост? Теоретично средната аритметична стойност е достатъчно информативна основно при стационарните редове – тези, които не съдържат тенденция на развитие.

От друга страна, когато става въпрос за „**устойчиво развитие**”, или по-рядко срещаното „**устойчив регрес**”, се предполага изменение на процеса с течение на времето. Това вече излиза извън рамките на „стационарен процес” и трябва да се описва като „нестационарен”. Теоретично наличието на тенденция на развитие въвежда трудност – трябва да се измери устойчивостта при изменение в изследваните процеси.

При **нестационарните времеви редове**, по аналогия със стационарните, може да се използва средната аритметична стойност, т.е. да се държи сметка за стандартното отклонение. Но тогава е основателно да се запитаме дали то адекватно ще отразява отклоненията от средната при наличието на тенденция в изследвания процес. Средната на реда вече не е константна и измерването на отклоненията от нея не би имало същата информационна стойност, за да се ползва за целите на изследване на устойчивостта. Фигура 7 представя три примерни времеви реда.

Фигура 7

Графично изображение на примерни нестационарни времеви редове

Изтчоник: собствена симулация.

Стойностите и на трите времеви реда лежат съответно върху прави линии. Трите времеви редове имат основни характеристики, представени в Таблица 3.

Таблица 3

Основни характеристики на три примерни времеви реда

Серия	Средна	Ст. отклонение	Вариация (ст. отклонение)
1	18.8	9.226	0.490
2	23.0	11.532	0.501
3	44.0	23.065	0.524

Източник: собствена симулация.

Трите времеви реда са симулирани така, че стойностите им да лежат върху прави линии. Основната разлика помежду им е техният наклон (докато отрезът от ордината е еднакъв и за трите – 2). Забелязва се, че **стандартното отклонение е по-високо, колкото е по-висок наклонът на правата линия**. Забелязва се и че коефициентът на вариация също следва тази посока. Тъй като при изследването на устойчивостта не трябва да се държи сметка за наклона (скоростта) на развитието/регреса (който се измерва чрез коефициента a_1 на регресионното уравнение на правата линия (уравнение 6), то **стандартното отклонение и степента на неговата вариация не могат да се използват за анализиране на устойчивостта при нестационарни времеви редове**. Следователно, трябва да се търси друг подход при изследването на устойчивост при нестационарните процеси.

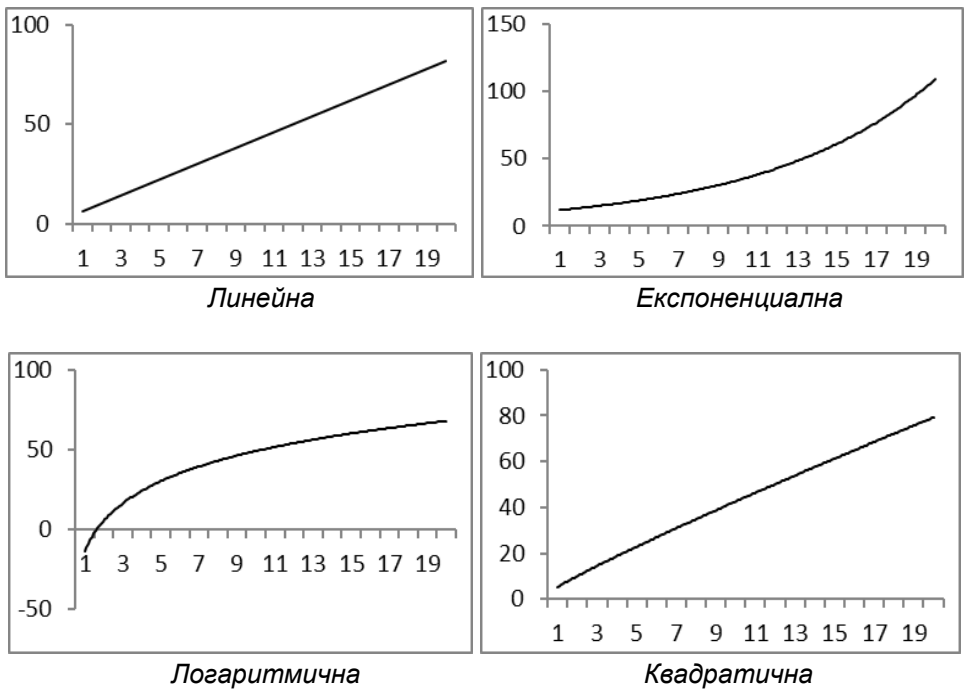
При изследване на нестационарни времеви редове, иконометричната теория постулира времевият ред да се раздели на съставните му компоненти. Те са съответно: „трендови, сезонен, цикличен и случаен компонент" (Гоев, Бошнаков, Тошева, Харалампиев, Бозев, 2019). Декомпозицията на времевия ред би позволила да се постигне, от една страна, повишаване на информативността за самия процес, а от друга, заради прилаганите ограничени подходи за изследване на времевите редове (проблемите с наличието на автокорелация и спазването на критериите за приложимост на метода на най-малките квадрати). В иконометричната теория се посочва, че **трендът (тенденцията на**

развитие) на изследвания времеви ред „може да се използва за установяване на наличието на закономерност, характерно, типично поведение на процеса" (Аркадиев, 2008). Това се постига като се „филтрират" останалите компоненти, и най-вече се идентифицира и отстрани случайният компонент, чрез построяване на модел на процеса.

След като средната аритметична стойност на изследвания времеви ред не е достатъчно информативна, то трябва да се провери дали може да се използва тенденцията на развитие на реда. В иконометричната практика тенденцията на развитие на времевия ред най-често се изразява със своята математическа функция и се онагледява чрез инструментите на графичния метод. Тук иконометричната теория предлага различни функции, които да представят тенденцията на развитие (Фигура 8).

Фигура 8

Различни видове функции според графичната им форма

Линейна *Експоненциална*

Логаритмична *Квадратична*

Изтчоник: симулации по (Аркадиев, 2008).

За определяне на стойността на параметрите на функциите най-често се използва методът на най-малките квадрати. Като най-подходяща за целите на изследването, се избира функция на база на метода на конкуриращите се модели, основан на правилото за максимално близко отдалечената функция до всички точки (стойности) на процеса.

Всички линейни функции, без тази на права линия, съдържат изменения в различните си части. Но само функцията на права е праволинейна и се характеризира с липса на огъване и промяна в профила ѝ (Фигура 8). Именно липсата на промяна в характера на процеса, описан от дадена функция, с течение на времето може да се асоциира с търсеното свойство – устойчивост. Оттам и приемаме, че **устойчиво е това изменение, което е праволинейно изменение. Устойчив е този икономически процес, който се изменя праволинейно.** В икономическата практика трудно се срещат изцяло праволинейно изменящи се процеси. Така че предлагаме твърдението, че **даден икономически процес е толкова по-устойчив, колкото по-близко е изменението му до праволинейното изменение.**

Следващата стъпка е да се подбере подходящ индикатор, съответстващ на така дефинирания критерий за устойчивост. За измерване на съответствието между стойностите на функцията (изгладени или теоретични стойности) и на фактическите стойности на времевия ред (емпирични стойности), Величкова посочва: „най-често използваният критерий за оценка на съвпадението между фактическите и изгладените стойности е **стандартната грешка на оценката**:

$$S_y = \sqrt{\frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{N}} \qquad (3)$$

където:

S_y – стандартна грешка на оценката на времеви ред *Y*;

$\hat{Y}_i$ – изгладена стойност за *i*-тия член на времевия ред" (Величкова, Кацарска, 1975).

Стандартната грешка се базира на разликата на всеки член от реда с неговата „изгладена" или „теоретична" стойност. Тук е и малката разлика със стандартното отклонение.

Стандартната грешка, аналогично на стандартното отклонение, ползва мащаба на абсолютните единици на времевия ред. Освен това, **стандартната грешка не се изменя в определени граници, което създава трудности при извършване на сравнение с други времеви редове. Следователно, стандартната грешка трудно би могла да се използва за целите на изследването на устойчивостта.**

Трябва да се търси показател, който е в относителни единици и се изменя в определени граници, за да се използва за сравнение и пълноценен анализ. „Друг критерий ... е **коефициентът на корелацията между фактическите и изгладените стойности**" (Величкова, Кацарска, 1975).

$$r = \sqrt{1 - \frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{\sum(Y_i - \bar{Y})^2}} \qquad (4)$$

където:

r – коефициент на корелацията между фактическите и изгладените стойности.

Коефициентът на корелация е нормиран в границите от 0 до 1 или от 0 до 100%, когато се изчисли в проценти. Той показва наличието на връзка между фактическите и изгладените стойности. Класическият коефициент на корелация има своята таблица за тълкуване (Таблица 4).

Таблица 4

Тълкуване на корелационния коефициент

Стойност на корелацията	Интерпретация
0.8 – 1.0	много висока корелация
0.6 – 0.8	висока корелация
0.4 – 0.6	значителна корелация
0.2 – 0.4	умерена корелация
0.0 – 0.2	слаба корелация

Източник: Бошнаков, Атанасов, Найденов, Чипева, 2020.

Обичайно, изчисляването на коефициент на корелация е етап от изчисляването на **коефициент на детерминация**:

$$r^2 = 1 - \frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{\sum(Y_i - \bar{Y})^2} \quad (5)$$

където:

r^2 – коефициент на детерминация.

Коефициентът на детерминация показва „относителния дял на девиацията, дължаща се на наличието на тенденция на развитие" (Величкова, Кацарска, 1975). За изследване на устойчивостта обаче е необходимо познание не само за девиацията от наличието на тенденция, а и на останалите съставни компоненти на времевия ред.

В търсене на близост на изменението на процеса до праволинейното изменение, **приемаме за коефициент на икономическа устойчивост да използваме коефициента на корелация между фактическите стойности на изследвания времеви ред и изгладените му стойности чрез метода на най-малките квадрати за праволинейна функция:**

$$Y=a_0+a_1t \tag{6}$$

където:

Y – оценени стойности на променливата;

a_0 и a_1 – регресионни коефициенти.

Колкото по-висок е коефициентът на корелация (по-близък до 1), толкова флуктуациите на процеса са по-близки до праволинейната функция и това свидетелства за по-устойчив процес. Аналогично, ниски нива на корелационна зависимост показват флуктуиране далеч от праволинейната функция, което е проява на неустойчивост на изследвания процес. Предлагаме следния математически запис на **коефициента на икономическа устойчивост**:

$$CS = \sqrt{1 - \frac{\sum(Y_i - \hat{Y}_i)^2}{\sum(Y_i - \bar{Y})^2}} \tag{7}$$

където:

CS – коефициент на икономическа устойчивост.

По аналогия с тълкуването на коефициента на корелация (Таблица 4) предлагаме тълкуване на коефициента на икономическа устойчивост, според приеманите от него стойности (Таблица 5).

Интересно е, че така предложеният измерител на устойчивостта решава проблемите относно приложимостта му към нестационарни редове. Той обаче е добър измерител и на устойчивостта на стационарни редове, тъй като тяхната средна аритметична стойност по дефиниция е аналогична на праволинейна тенденция на развитие – хоризонтална права, успоредна на абсцисната ос.

Таблица 5

Тълкуване на стойностите на CS

CS стойност	Тълкуване
0.8 – 1.0	много висока устойчивост
0.6 – 0.8	висока устойчивост
0.4 – 0.6	средна устойчивост
0.2 – 0.4	ниска устойчивост
0.0 – 0.2	липса на устойчивост

Източник: собствено извеждане.

Въз основа на направените разсъждения приемаме, че **коефициентът на икономическа устойчивост е универсален – в една и съща форма и за двата вида статистически редове – стационарни и нестационарни.** Той може да се прилага за всички признаци, измервани с категориите – равнище, обем и маса на изследвания процес.

2. ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ НА ИЗНОСА

Износът се характеризира с количество, единична цена и стойност за стоките и само стойност за услугите. В следствие на това в рамките на изследването на икономическата устойчивост на износа може се определят няколко направления:

1) **Анализ на устойчивостта на търгуваните количества**. Налични са данните, събирани при износ – „количество по първа мярка“ – килограми;

2) **Анализ на устойчивостта на единичните цени** на износа. Единичните цени са получени като отношение на годишните стойности реализиран износ и реализираното количество през същата година;

3) **Анализ на устойчивостта на стойностите** на износа. Налични са данни за реализираната годишна стойност на износа в евро.

На първо място се прилага описателният и графичният метод за добиване на обща представа за динамиката на изследваните процеси в сферата на външната търговия.

За анализиране икономическата устойчивост на стойностите, цените и количествата на износа приемаме използването на разработения **коефициент на икономическа устойчивост** – ***CS*** (уравнение 7).

За целите на изследването се анализира взаимовръзката между единичната цена на изнасяните стоки и техните количества. Това е постигнато чрез коефициента на корелация между двете променливи. За изчисляване на коефициента за устойчивост и коефициента на корелация, трябва да се конкретизира информационната осигуреност за износа.

3. ИНФОРМАЦИОННА ОСИГУРЕНОСТ

В портала на НСИ за външната търговия на България (www.Ftrade.NSI.bg) са налични данни за износа по Комбинираната номенклатура (до 8- цифрен код – ниво продукт). На ниво продуктова група са достъпни данни за износа в нетно тегло в килограми. При обобщението е използван ключ за преход от Комбинираната номенклатура към номенклатурата на „Широки икономически категории“ – BEC ревизия 5. От своя страна, стойностите за износа на услуги са налични в базата данни на БНБ относно платежния баланс.

Базите данни на НСИ са достъпни за периода след 2000 г. Но през 2008 г. на ниско (продуктово) ниво започват да действат промени в позициите на Хармонизираната номенклатура. Поради тази промяна, някои от времевите редове на ниво стоки стават несъпоставими. Това е причина в настоящия монографичен труд да изберем изследване на износа през 12-годишния период от 2008 до 2019 г., като от НСИ уточняват, че данните за 2019 г. са предварителни.

Обхват на изследването са стоковите позиции и позиции с услуги, имащи реализиран износ през посочения период.

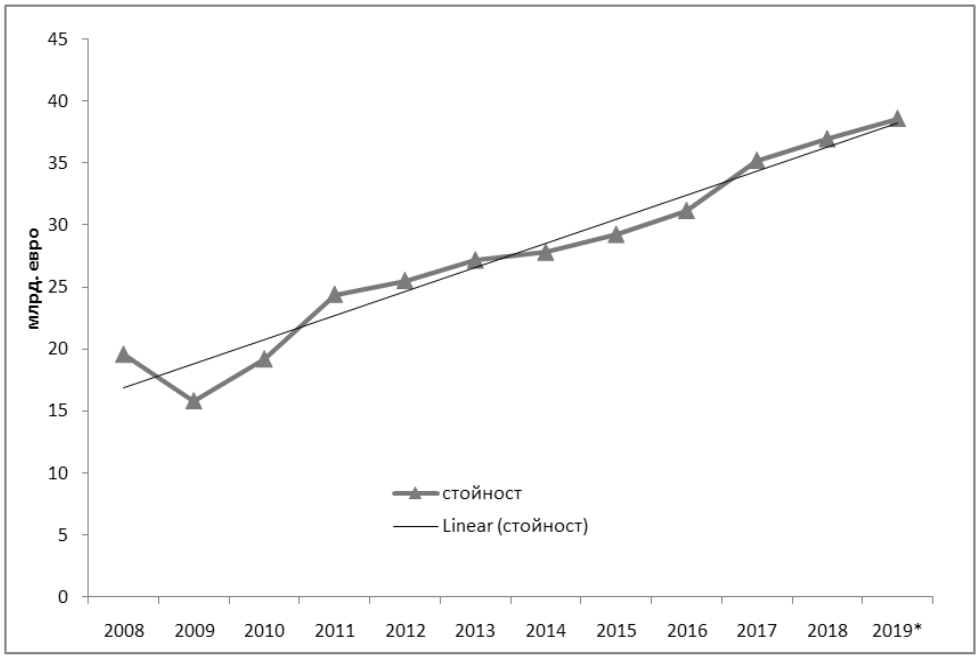
ГЛАВА III

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕТОДИКАТА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС ПРЕЗ ПЕРИОДА 2008-2019 г.

Износът на България е един от водещите фактори за икономическия растеж на страната. Стойността на изнесените стоки и услуги в периода 2008-2019 г.[13] е представена на фигура 9.

Фигура 9

Стойност на износа от България, 2008-2019 г.[14]

Източник: данни на НСИ.

[13] Повече за износа на България преди този период вж. Тасев, 2011.

[14] Поради спецификата на използвания коефициент на устойчивост, базиращ се на праволинейното изменение, на следващите фигури са представени и оценените стойности на праволинейни функции на променливите.

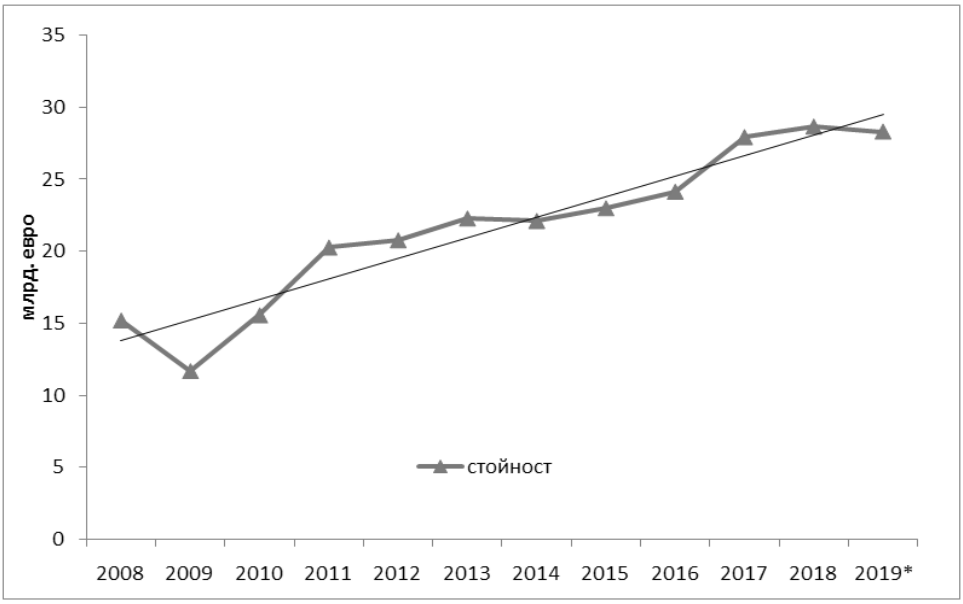
Като цяло се забелязва положителна тенденция на развитие при стойностите на износа на стоки и услуги в периода 2008-2019 г. Изключение прави само 2009 г., когато ефектът от световната финансова и икономическа криза ясно може да се проследи. На Фигура 9 е очертана и тенденцията на развитие на износа. Забелязва се относително слабо отклонение от тази тенденция. Стойността на коефициента на устойчивост, изчислен на това макро ниво, е 0.976. Това свидетелства за **много висока устойчивост**. Следва да се има предвид, че **този висок резултат се дължи и на високата степен на агрегация на данните – макроикономическо равнище.**

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ИЗНОСА НА СТОКИ

През разглеждания период не настъпват значими промени във вече трайно установената структура на външната търговия на България по отношение на дела на стоките и услугите. Стоките формират около 75% от годишния износ на България. От своя страна потребителските стоки са с дял 25.4% от целия стоков износ. Точно 39% са формирани от суровини и материали, 24.3% от изнасяните стоки са с инвестиционно предназначение, а енергийните ресурси възлизат на 11%. Оформила се е устойчива тенденция за износ на стоки с ниска степен на преработка, вкл. суровини и стоки със сравнително ниска добавена стойност, „което показва структурните проблеми на българската външна търговия и икономика" (Бобева, 2020). Стойностите на стоковия износ за периода 2008-2019 г. са представени на Фигура 10.

Фигура 10

Стойност на износа на стоки от България, 2008-2019 г.

Източник: данни на НСИ.

Стойността на предложения коефициент на устойчивост за тях е 0.954, която свидетелства за **много висока устойчивост на стоковия износ на България.**

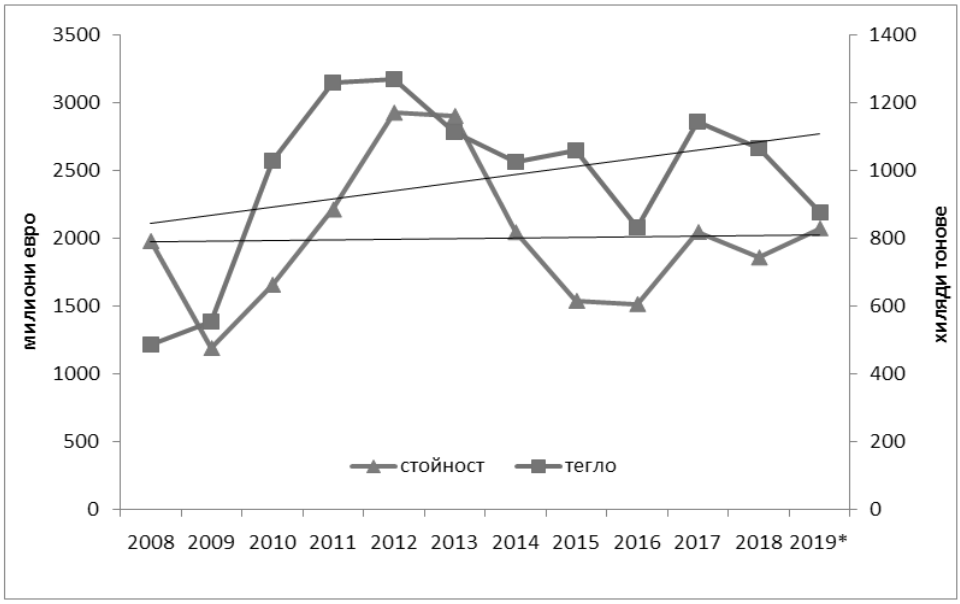
В търсене на предпоставките за установената висока устойчивост на българския износ, водещите стоки в експортната листа на страната са анализирани една по една. Петнадесет стоки са с дял над 1% от стоковия износ и те са разгледани и представени подробно. Резултатите за стоките с по-малък относителен дял са представени в Приложение 1.

Устойчивост на износа на „Нефтени масла или масла от битуминозни минерали”[15]

Износа на стоки от позиция „Нефтени масла или масла от битуминозни минерали” е с най-голям относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г. с дял от 7.3%. Стойността на сделките в тази стокова позиция през 2019 г. нарежда страната на четирсет и шесто място в света с 0.3% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 11.

Фигура 11

Стойност и тегло на износа на „Нефтени масла или масла от битуминозни минерали” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 11 се забелязва циклично движение на стойността на износа. След спад през 2009 г., започва покачване

[15] Шифър и наименование по КН: 2710 Нефтени масла или масла от битуминозни минерали, различни от суровите; неупоменати нито включени другаде препарати, съдържащи тегловно 70% или повече нефтени масла, или масла от битуминозни минерали, които масла са основен компонент на тези препарати; отпадъчни масла.

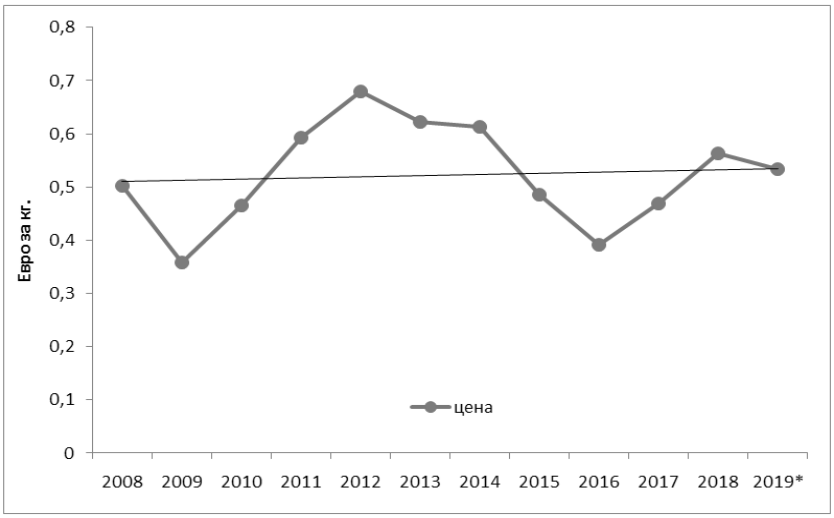
до 2012 г., последва спад в периода до 2016 г. В следващите години се забелязва неустойчив процес на покачване. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.03, което свидетелства за липса на устойчивост.

Изнасяните количества в общи линии кореспондират с флуктуациите и тенденцията на стойността, която също е положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.02 и по същество е налице липса на устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 12.

Фигура 12

Средногодишна единична цена на износа на „Нефтени масла или масла от битуминозни минерали" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните на Фигура 12, единичната цена се повишава от 2009 до 2012 г. Следва плавно понижение до 2016 г., когато се променя посоката и тя започва да расте (с изключение на 2019 г.). Коефициентът на устойчивост е 0.08, свидетелстващ за липса на устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0.35, което показва, че съществува

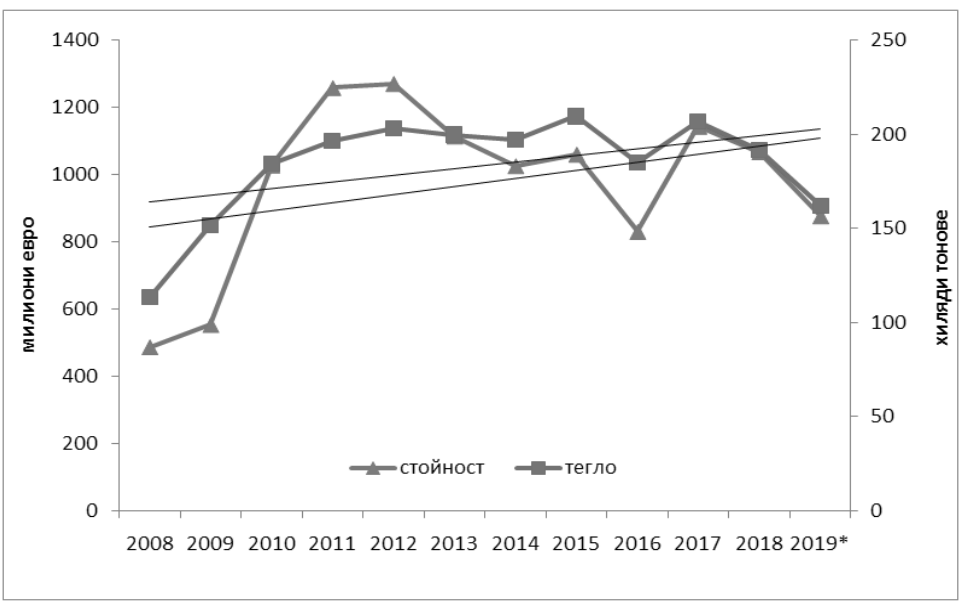
умерена положителна връзка и че цената е значим фактор за реализиране на износа.

Устойчивост на износа на „Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид”[16]

Износът на стоки от позиция „Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид” е с втори по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г. възлизащ на 3.1%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на седемнайсето място в света с 1.8% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 13.

Фигура 13

Стойност и тегло на износа на „Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[16] Шифър и наименование по КН: 7403 Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид (с изключение на матерните медни сплави от позиция 7405).

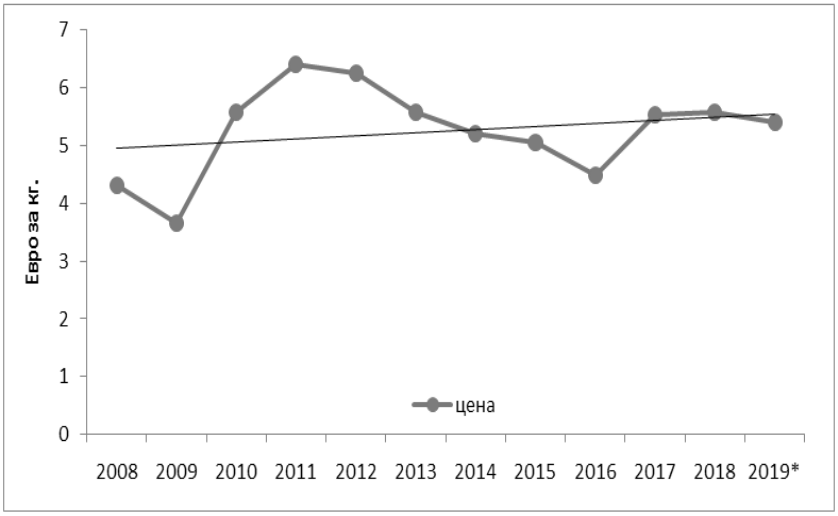
На Фигура 13 се забелязва покачване на стойността на износа до 2012 г. Следва спад (с изключение на 2017 г.). Очертаната тенденция за периода е леко положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.35. Това свидетелства за ниска устойчивост.

Изнасяните количества в общи линии следват флуктуациите и тенденцията на стойността, като формираният тренд също е леко положителен. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.46, което е индикатор за средна устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 14.

Фигура 14

Средногодишна единична цена на износа на „Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните представени на Фигура 14, единичната цена се понижава до 2009 г. Последва увеличение до 2011 г., а след това плавно понижение до 2016 г. От 2017 г. цената се установява на около 5.5 евро/кг. Коефициентът на устойчивост е 0.25, свидетелстващ за ниска устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества,

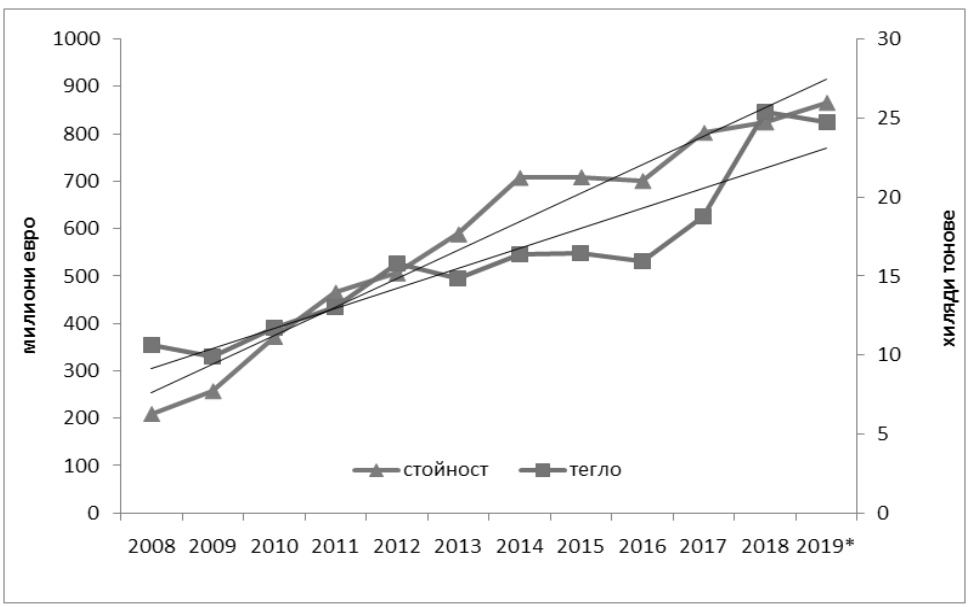
изразена чрез коефициента на корелация, е 0,64. Може да се заключи, че съществува висока корелация, т.е. силна положителна връзка и че цената е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Медикаменти”[17]

Износът на стоки от позиция „Медикаменти” е с трети по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 3.1%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на четирсет и шесто място в света с 0.3% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 15.

Фигура 15

Стойност и тегло на износа на „Медикаменти” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[17] Шифър и наименование по КН: 3004 Медикаменти (с изключение на продуктите от позиции 3002, 3005 или 3006), съставени от смесени или несмесени продукти, приготвени за терапевтични или профилактични цели, представени под формата на дози.

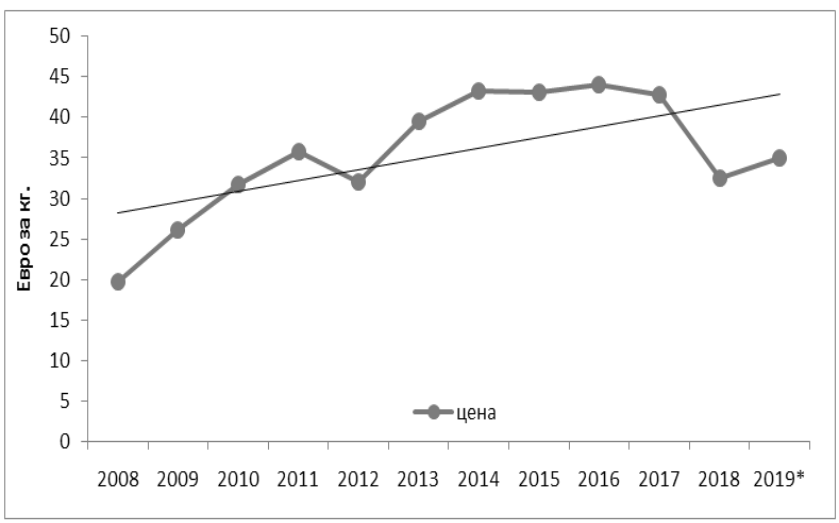
На Фигура 15 се забелязва покачване на стойността на износа през целия изследван период. Очертаната тенденция е силно положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.98. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Графичното изображение на изнасяните количества (доколкото имат познавателен смисъл, заради относителната нехомогенност на стоките в групата) има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е силно положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.93. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 16.

Фигура 16

Средногодишна единична цена на износа на „Медикаменти" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 16, единичната цена нараства до 2016 г. (с изключение на 2012 и 2015 г.) Последва спадане до 2018 г. Коефициентът на устойчивост е 0.63, свидетелстващ за висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества,

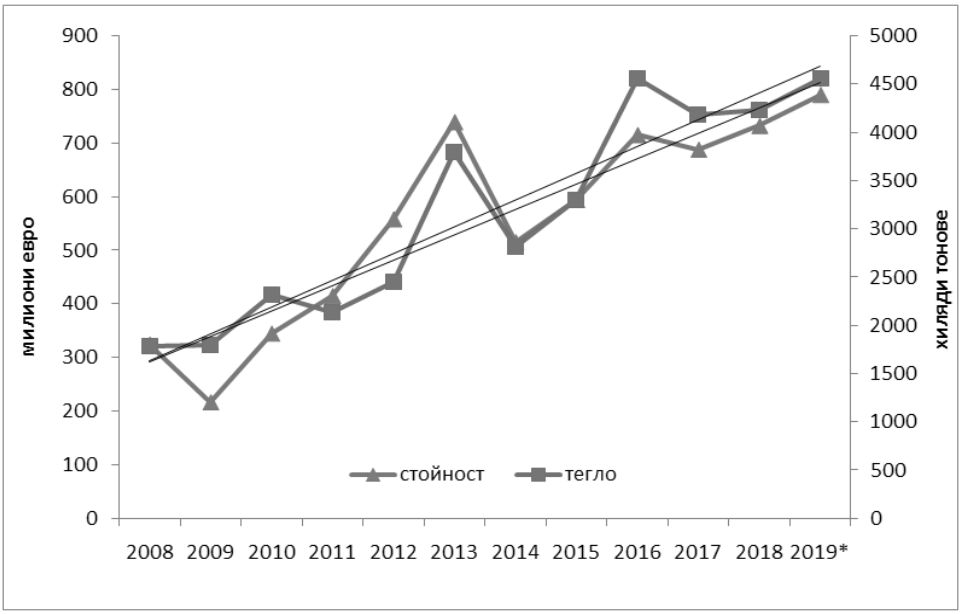
изразена чрез коефициента на корелация, е 0,36. Може да се заключи, че съществува умерена корелация и че цената е значим фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Пшеница и смес от пшеница и ръж"[18]

Износът на стоки от позиция „Пшеница и смес от пшеница и ръж" е с четвърти по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., заемайки 2.8%. Стойността на реализираните сделки през 2019 г. нарежда страната на единайсето място в света с 2.5% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 17.

Фигура 17

Стойност и тегло на износа на „Пшеница и смес от пшеница и ръж" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[18] Шифър и наименование по КН: 1001 Пшеница и смес от пшеница и ръж.

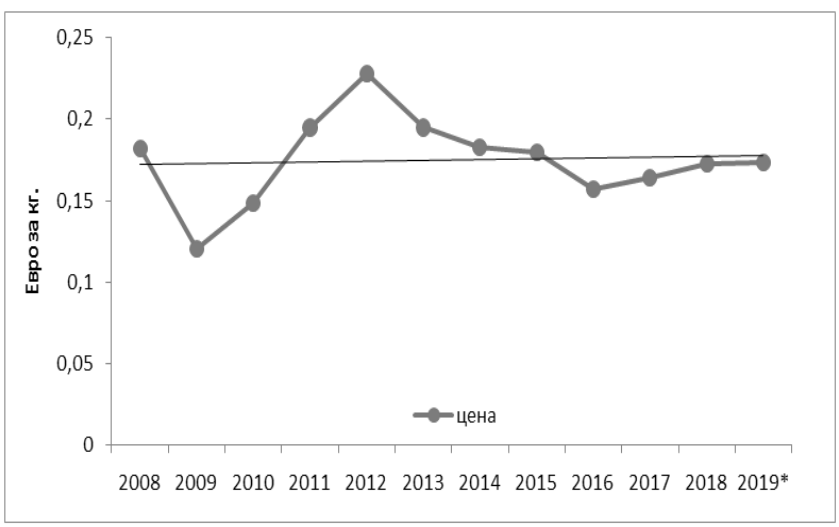
На Фигура 17 се забелязва, с малки изключения, покачване на стойността на износа в посочената стокова група през целия разглеждан период. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.90, което е показател за много висока устойчивост.

Изнасяните количества почти изцяло кореспондират с флуктуациите и тенденцията на стойността на износа. Коефициентът на устойчивост на теглото е 0.93, което отново свидетелства много висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 18.

Фигура 18

Средногодишна единична цена на износа на „Пшеница и смес от пшеница и ръж" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 18, единичната цена през целия наблюдаван период варира около 0.17 евро/кг. В началото на периода измененията са по-големи, а към края – по-малки. Коефициентът на устойчивост е 0.07, свидетелстващ за липса на устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е -0,0.

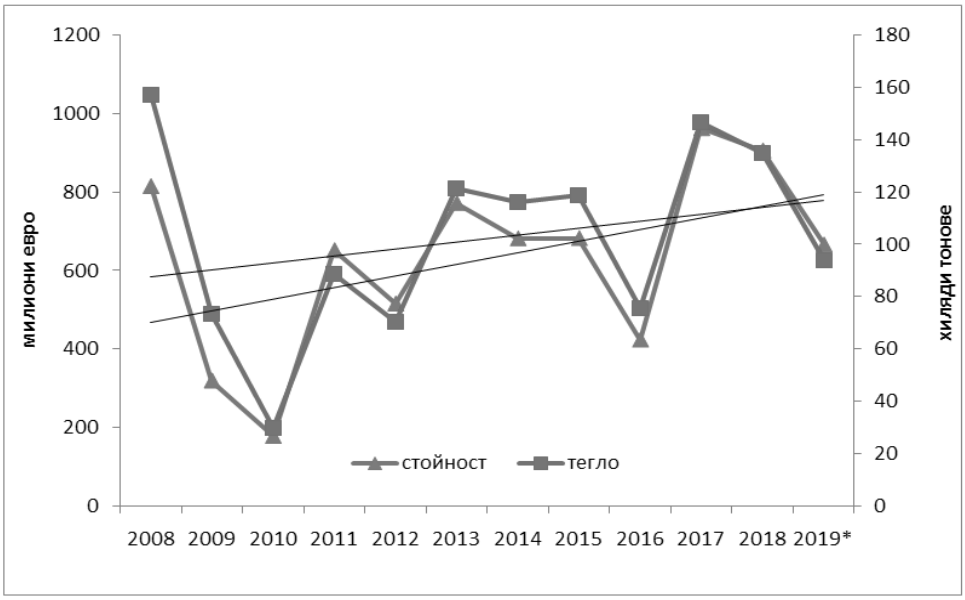
Може да се заключи, че не съществува корелационна връзка и че цената не е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно рафиниране”[19]

Износът на стоки от позиция „Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно рафиниране” е с пети по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г. – 2.4%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на четвърто място в света с 8.1% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 19.

Фигура 19

Стойност и тегло на износа на „Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно рафиниране” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[19] Шифър и наименование по КН: 7402 Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно рафиниране.

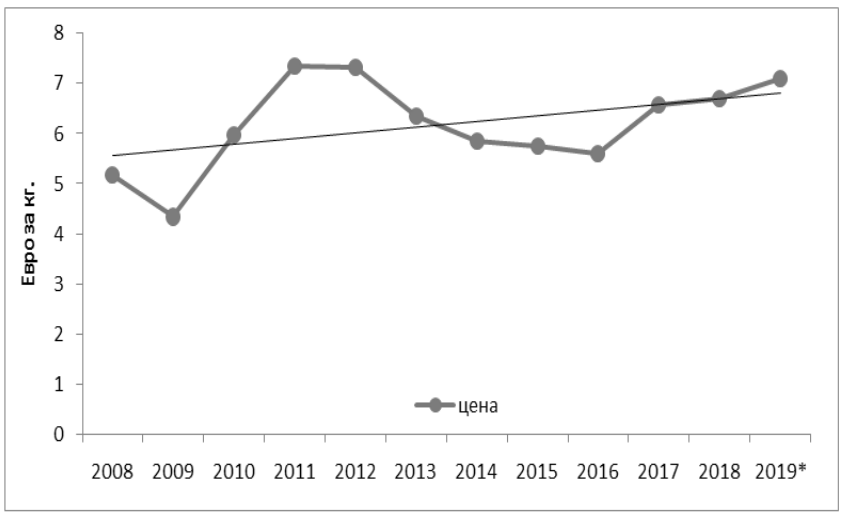
На Фигура 19 се забелязва силна динамика в стойността на износа през изследвания период, като пиковете и спадовете се редуват през година-две. В крайна сметка се очертава тенденция за периода, която е леко положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.45, т.е. установява се ниска устойчивост.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е леко положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е ниска - 0.26.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 20.

Фигура 20

Средногодишна единична цена на износа на „Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно рафиниране" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 20, единичната цена се понижава до 2009 г. Последва увеличение до 2011 г., а след това плавно понижение до 2016 г. След 2016 г. започва леко повишение. Коефициентът на устойчивост е 0.45,

свидетелстващ за средна устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,00 и може да се заключи и че цената не е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Жици, кабели и т.н.”[20]

Износът на стоки от позиция „Жици, кабели и т.н.” е с шести по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., съставляващ 1.7%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на трийсет и девето място в света с 0.4% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 21.

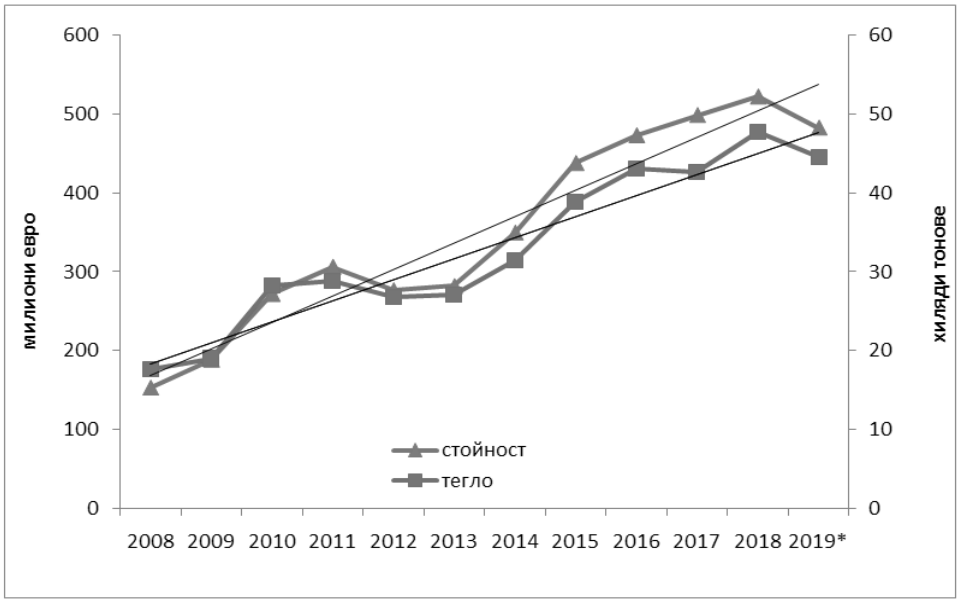
На Фигура 21 се забелязва устойчиво покачване на стойността на износа през целия период (с изключения през 2012 и 2019 г.). Очертаната тенденция на изменение на стойността на износа в тази стокова група за периода е силно положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.96.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е силно положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.96. Това свидетелства за много висока устойчивост.

[20] Шифър и наименование по КН: 8544 Жици, кабели (включително коаксиалните кабели) и други изолирани електрически проводници (дори лакирани или анодно оксидирани), снабдени или не с части за свързване; кабели от оптични влакна, съставени от отделно облицовани влакна, дори съдържащи електрически проводници или снабдени с части за свързване.

Фигура 21

Стойност и тегло на износа на „Жици, кабели и т.н.” за периода 2008-2019 г.

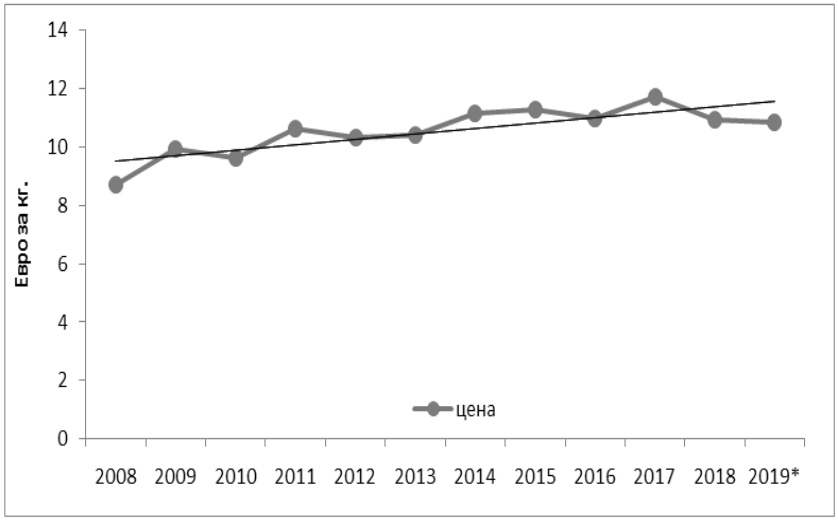

Източник : собствени изчисления по данни на НСИ.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 22.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 22, единичната цена е относително постоянна с тенденция на леко положителен наклон. Флуктуациите са относително малки – в рамките на 3 евро/кг. Коефициентът на устойчивост е 0.81, свидетелстващ за много висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,78 и може да се заключи, че съществува силна положителна връзка и че цената е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Фигура 22
Средногодишна единична цена на износа на „Жици, кабели и т.н.” за периода 2008-2019 г.

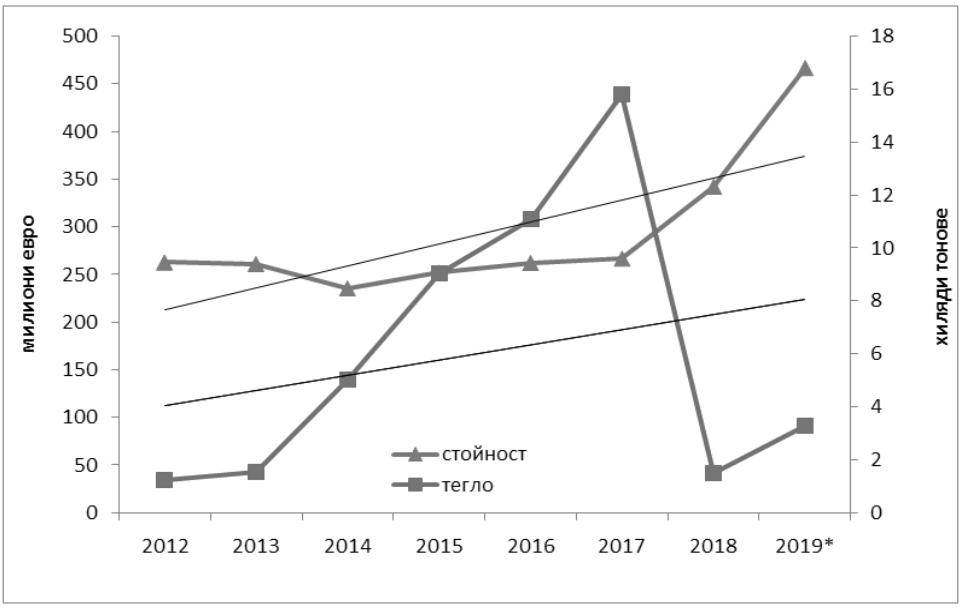
Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Устойчивост на износа на „Руди на благородните метали и техните концентрати”[21]

Износът на стоки от позиция „Руди на благородните метали и техните концентрати” се нарежда на седмо място по относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., възлизащ на 1.6%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на пето място в света с 9% дял от световния износ. Поради малкото на брой фирми, реализиращи износ на руди и концентрати на благородните метали, данните за износа в периода до 2011 попадат под хипотезата за неразкриване на статистическата тайна и не са достъпни. За целите на анализа на стоковата група са ползвани само данните от 2012 до 2019 г. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 23.

Фигура 23

Стойност и тегло на износа на „Руди на благородните метали и техните концентрати" за периода 2012-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 23 се забелязва покачване на стойността на износа през разглеждания период, макар и с различни темпове през годините. Очертаната тенденция за периода е леко положителна при коефициент на устойчивост е 0.74, индикиращ за сравнително висока устойчивост.

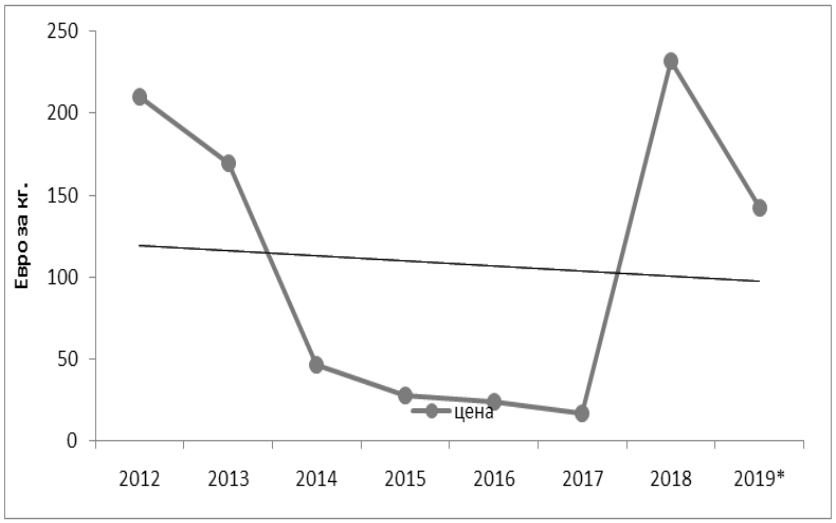
Изнасяните количества нарастват до 2017 г., след което спадат рязко през 2018 г., а през 2019 г. се регистрира покачване Същевременно се регистрира ниска устойчивост при стойност на коефициента на устойчивост 0.26.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 24.

[21] Шифър и наименование по КН: 2616 Руди на благородните метали и техните концентрати.

Фигура 24

Средногодишна единична цена на износа на „Руди на благородните метали и техните концентрати" за периода 2012-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на фигура 24, единичната цена се понижава до 2017 г., след която следва рязко увеличение през 2018 г. След това през 2019 г. е регистрирано забавено покачване. Коефициентът на устойчивост е 0.08, свидетелстващ за липса на устойчивост, което е видно и от формата на фигура 24.

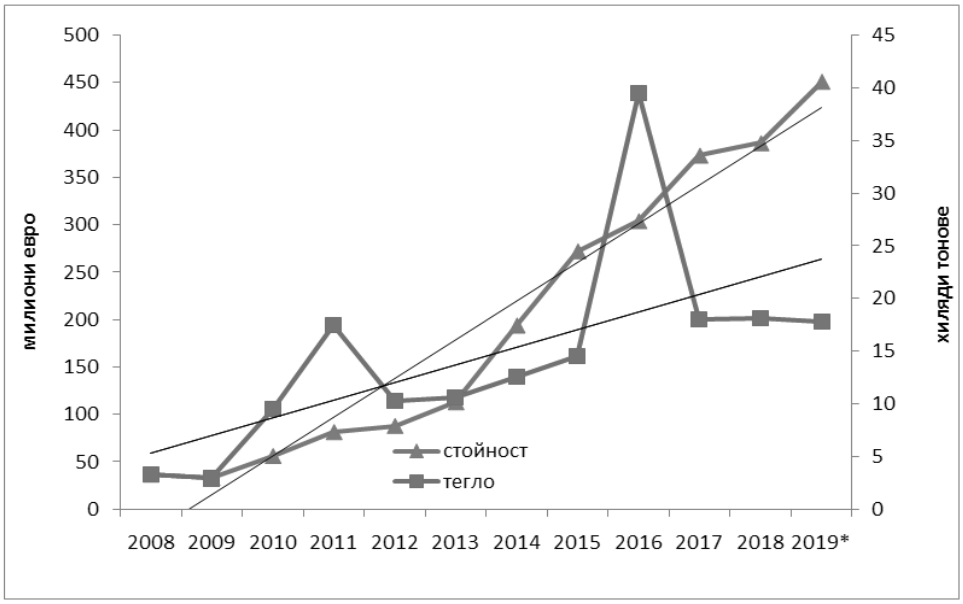
Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е -0,86. Може да се заключи, че съществува силна обратна връзка и че цената е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Части за електрически табла”[22]

Износът на стоки от позиция „Части за електрически табла” се нарежда на осмо място като дял в структурата на стоковия експорт на България за 2019 г. със стойност 1.6%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на деветнайсто място в света с 1.5% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 25.

Фигура 25

Стойност и тегло на износа на „Части за електрически табла” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 25 се забелязва покачване на стойността на износа през целия период. Очертаната тенденция за периода е положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е много висока - 0.97.

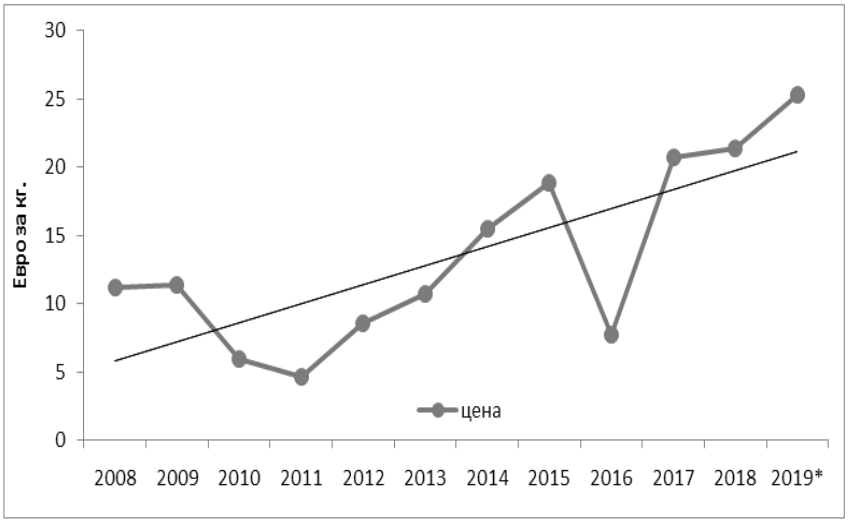
[22] Шифър и наименование по КН: 8538 Части, изключително или главно предназначени за уредите от позиции: 8535, 8536 или 8537, неупоменати, нито включени другаде.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е силно положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.64 – индикатор за висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 26.

Фигура 26

Средногодишна единична цена на износа на „Части за ел. табла" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

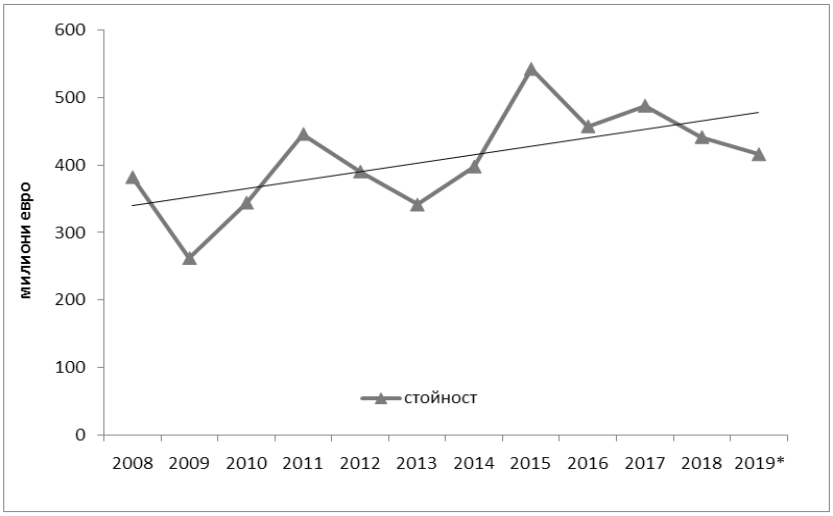
Както се вижда от данните, представени на Фигура 26, единичната цена се понижава до 2011 г., последвано от увеличение до 2019 г., с изключение на 2016 г. Като цяло, тенденцията е положителна. Коефициентът на устойчивост е 0.75, свидетелстващ за висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,05. Може да се заключи, че не съществува връзка и че цената не е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Електрическа енергия”[23]

Износът на стоки от позиция „Електрическа енергия” е с девети по относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 1.5%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на двайсет и четвърто място в света с 1.2% от световния износ. Динамиката на стойността на износа е показана на Фигура 27.

Фигура 27

Стойност и тегло на износа на „Електрическа енергия” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 27 се забелязва силно циклично флуктуиране около леко положителна тенденция. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.61. Това свидетелства за сравнително висока устойчивост.

Събираните данни по първа мярка – „килограми”, не са приложими за електрическата енергия, поради което се провежда анализ само на стойността.

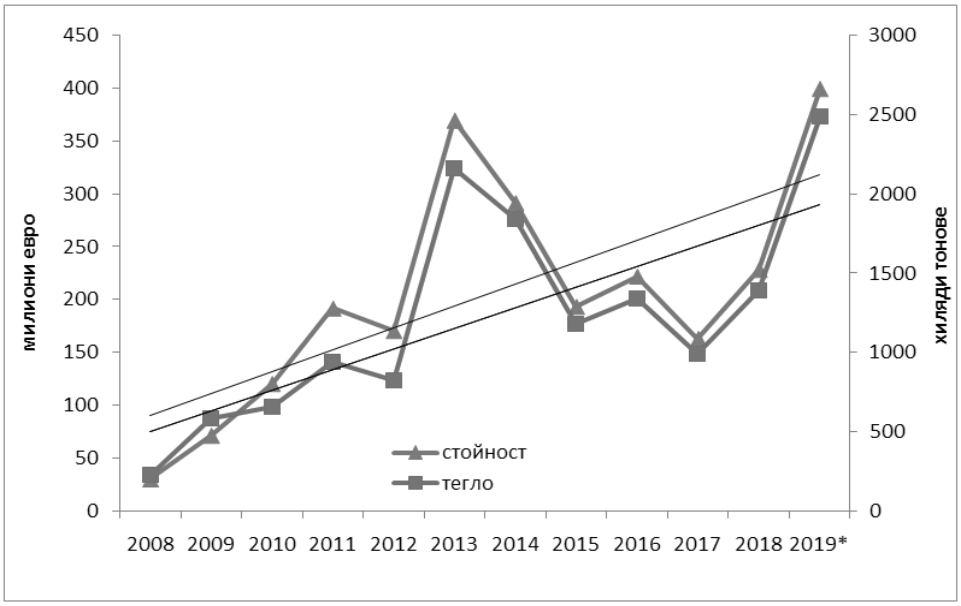
[23] Шифър и наименование по КН: 2716 Електрическа енергия.

Устойчивост на износа на „Царевица”[24]

Износът на царевица формира 1,4% от износа на стоки и се нарежда на десето място в стоковия експорт на България за 2019 г. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на десето място в света с 1.3% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 28.

Фигура 28

Стойност и тегло на износа на „Царевица” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 28 се забелязва изменение около положителна тенденция. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.68. Това свидетелства за висока устойчивост.

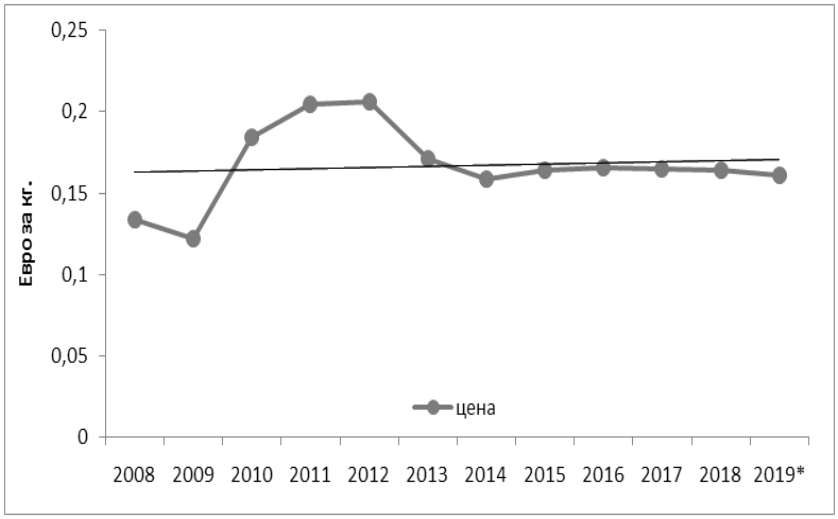
Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е леко положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.70. Това свидетелства за висока устойчивост.

[24] Шифър и наименование по КН: 1005 Царевица.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 29.

Фигура 29

Средногодишна единична цена на износа на „Царевица" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

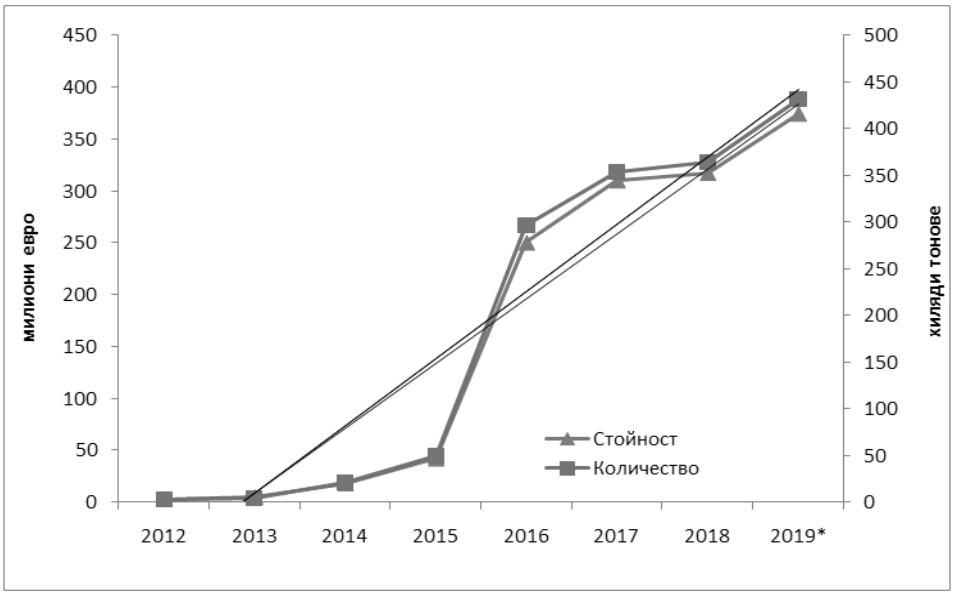
Както се вижда от данните, представени на Фигура 29, единичната цена се колебае около 0.16 евро/кг. Коефициентът на устойчивост е 0.10, свидетелстващ за липса на устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,09. Може да се заключи, че не съществува връзка и че цената не е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Биодизел”[25]

Износът на стоки от позиция „Биодизел” е на единадесето място в стоковия експорт на България за 2019 г. с дял от 1.3%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на десето място в света с 2.7% от световния износ. Продуктовият шифър е въведен в Хармонизираната номенклатура през 2012 г. Поради това, анализът е базиран на периода 2012-2019 г. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 30.

Фигура 30

Стойност и тегло на износа на „Биодизел” за периода 2012-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 30 се забелязва покачване на стойността на износа през целия период с леки флуктуации, като се оформя силно положителна тенденция. Стойността на коефициента на

[25] Шифър и наименование по КН: 3826 Биодизел и смеси от биодизел, които не съдържат нефтени масла или масла от битуминозни материали, или ги съдържат, но са под 70% тегловно.

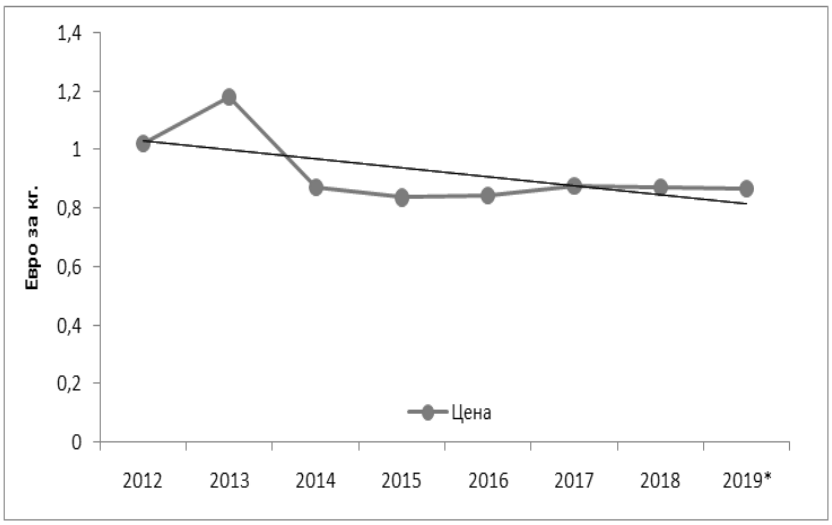
устойчивост е 0.94. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.94. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 31.

Фигура 31

Средногодишна единична цена на износа на „Биодизел" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

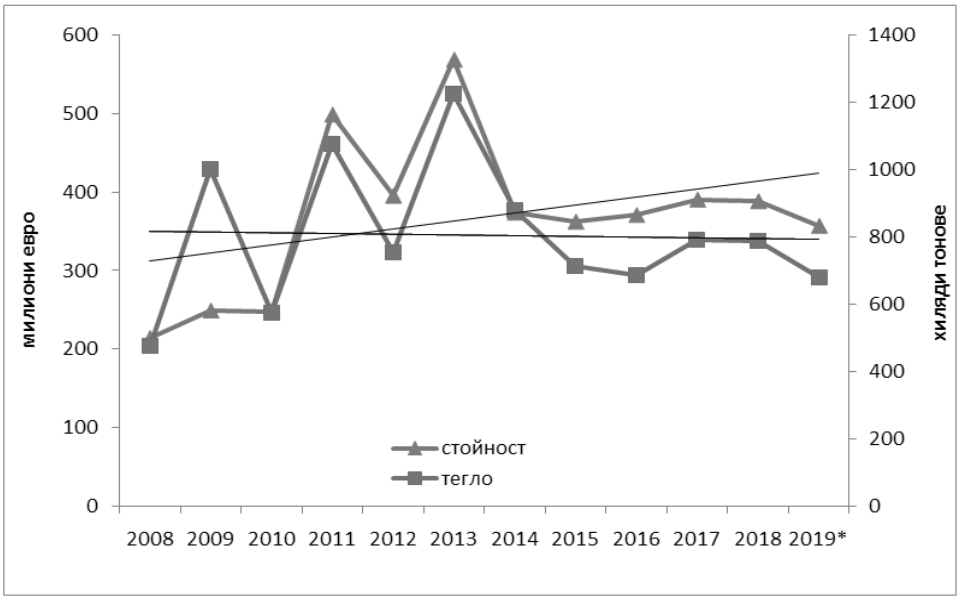
Както се вижда от данните, представени на Фигура 31, единичната цена е с леки колебания около тенденция с лек отрицателен наклон. Коефициентът на устойчивост е със стойност 0.63, свидетелстващ за висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е -0,52. Може да се заключи, че съществува значителна отрицателна връзка и че цената е определящ фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Слънчоглед”[26]

Износът на слънчоглед е дванадесети по относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 1.3%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на трето място в света с 9.7% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 32.

Фигура 32

Стойност и тегло на износа на „Слънчоглед” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 32 се забелязва значителна динамика на стойността на износа около тенденция с леко положителен наклон. Коефициентът на устойчивост е 0.36. Това свидетелства за ниска устойчивост.

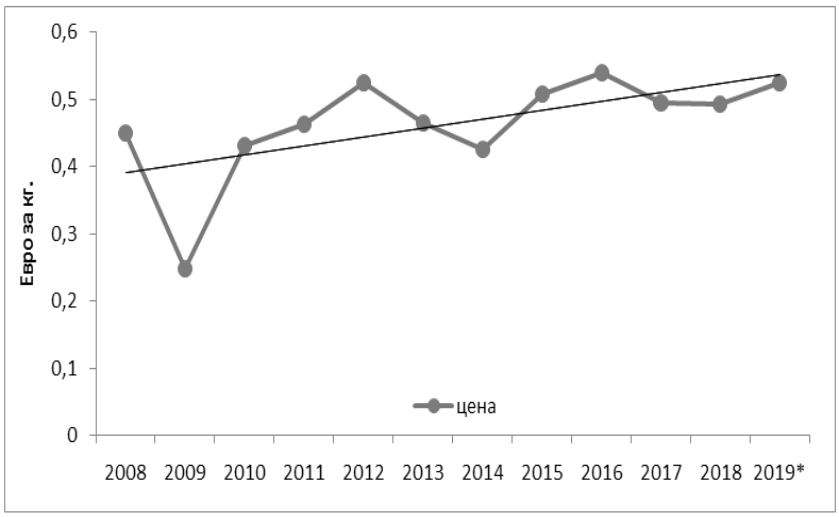
[26] Шифър и наименование по КН: 1206 Семена от слънчоглед, дори натрошени.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е с леко отрицателен наклон. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.03. Това свидетелства за липса на устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 33.

Фигура 33

Средногодишна единична цена на износа на „Слънчоглед" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

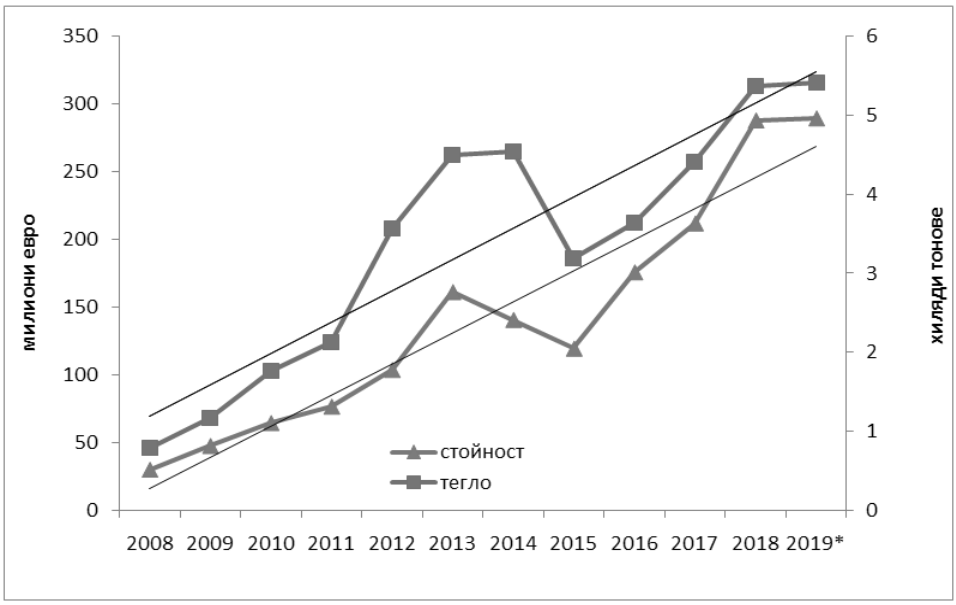
Както се вижда от данните, представени на Фигура 33, единичната цена се колебае циклично около тенденция с леко положителен наклон. Коефициентът на устойчивост е 0.61, свидетелстващ за висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е -0,32. Може да се заключи, че съществува умерена обратна връзка и че цената е значим фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Табла, панели, конзоли, пултове и т.н.”[27]

Износът на стоки от позиция „Табла, панели, конзоли, пултове и т.н.” е с тринадесети по размер относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 1%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на трийсет и трето място в света с 0.5% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 34.

Фигура 34

Стойност и тегло на износа на „Табла, панели, конзоли, пултове и т.н.” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 34 се забелязва изменение на стойността на износа през целия период, като след 2012 г. флуктуациите стават с

[27] Шифър и наименование по КН: 8537 Табла, панели, конзоли, пултове, шкафове и други подобни, оборудвани с два или повече уреда от № 8535 или 8536 за електрическо управление или разпределение, включително тези, в които са вградени инструменти или апарати от глава 90, както и апаратите за цифрово управление, различни от комутационните системи от № 8517.

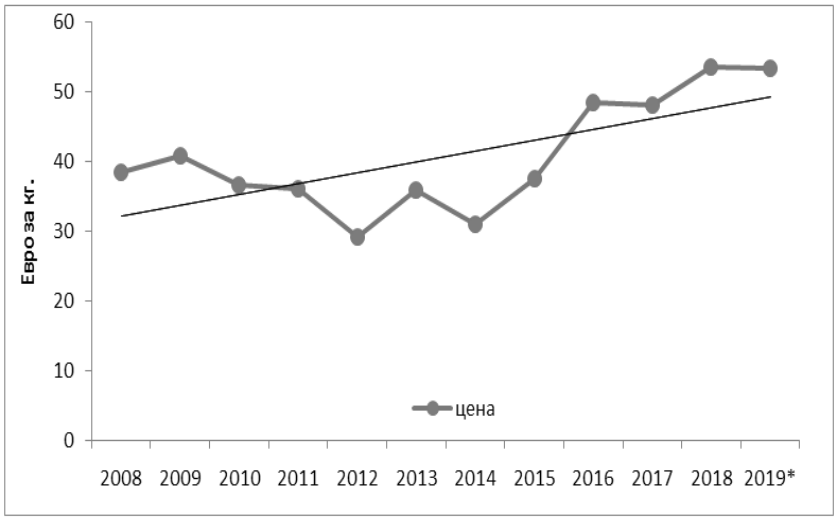
по-висока амплитуда. Очертаната тенденция за периода е със силно положителен наклон. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.95. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция е също положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.90. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 35.

Фигура 35

Средногодишна единична цена на износа на „Табла, панели, конзоли, пултове и т.н." за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 35, единичната цена се колебае около тенденция с леко положителен наклон. Коефициентът на устойчивост е 0.68, свидетелстващ за висока устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,43. Може да се заключи, че съществува умерена

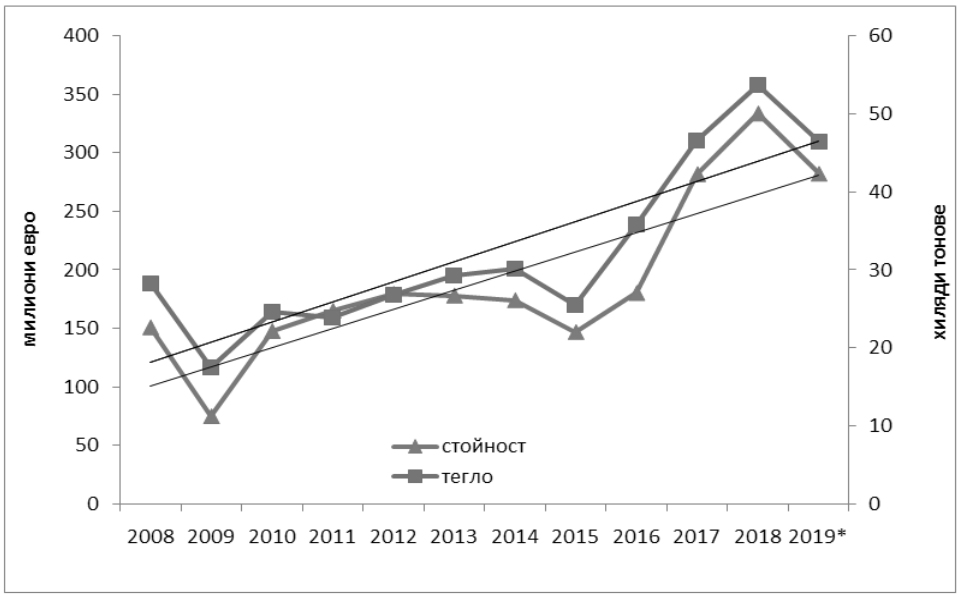
положителна връзка и че цената е значим фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Медни ламарини, листове и ленти”[28]

Износът на стоки от позиция „Медни ламарини, листове и ленти” е четиринадесети по относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 1%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на пето място в света с 4.9% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 36.

Фигура 36

Стойност и тегло на износа на „Медни ламарини, листове и ленти” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[28] Шифър и наименование по КН: 7409 Ламарини, листове и ленти от мед с дебелина, превишаваща 0.15 mm (с изключение на разтеглените ламарини и ленти и лентите с електроизолация).

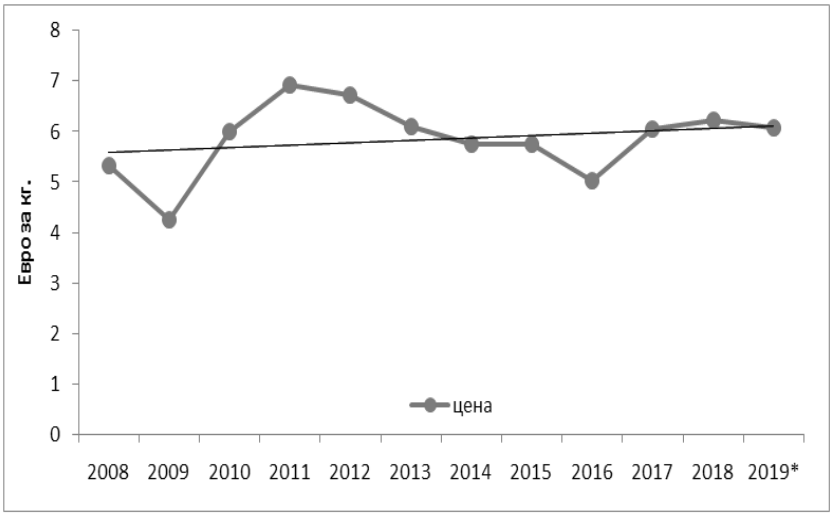
На Фигура 36 се забелязва динамика на стойността на износа през целия период, като след 2012 г. флуктуациите стават с по-висока амплитуда. Очертаната тенденция за периода е с положителен наклон. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,82. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Графичното изображение на изнасяните количества има вид, наподобяващ това на стойността, като формираната тенденция също е положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.84. Това свидетелства за висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 37.

Фигура 37

Средногодишна единична цена на износа на „Медни ламарини, листове и ленти" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 37, единичната цена се колебае циклично около тенденция с леко положителен наклон. Коефициентът на устойчивост е 0.24, свидетелстващ за ниска устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е 0,25. Може да се заключи, че

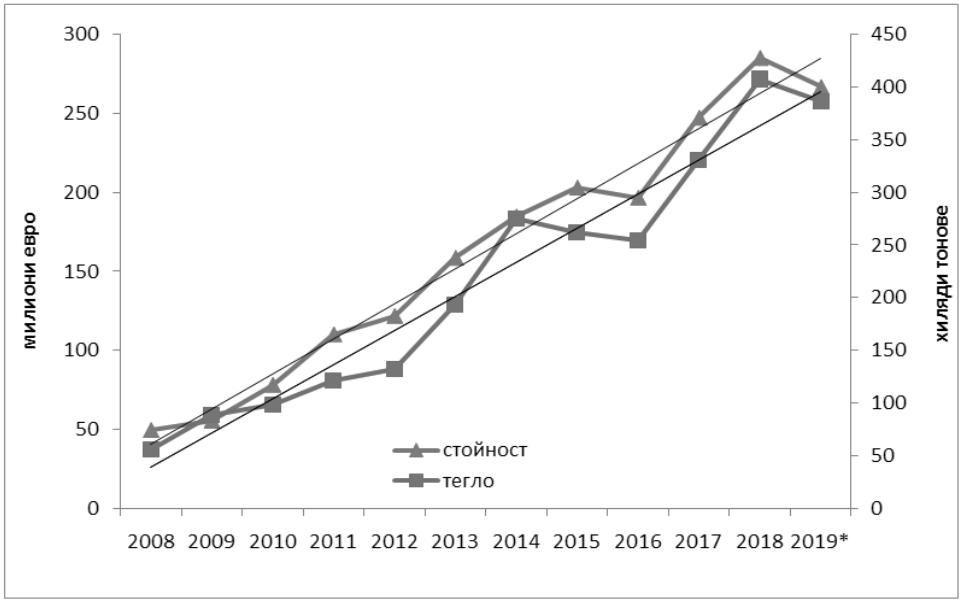
съществува умерена положителна връзка и че цената е значим фактор за количествата реализиран износ.

Устойчивост на износа на „Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка”[29]

Износът на стоки от позиция „Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка” е с петнадесети по относителен дял в стоковия експорт на България за 2019 г., формирайки 1%. Стойността на сделките през 2019 г. нарежда страната на осмо място в света с 2.8% от световния износ. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 38.

Фигура 38

Стойност и тегло на износа на „Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

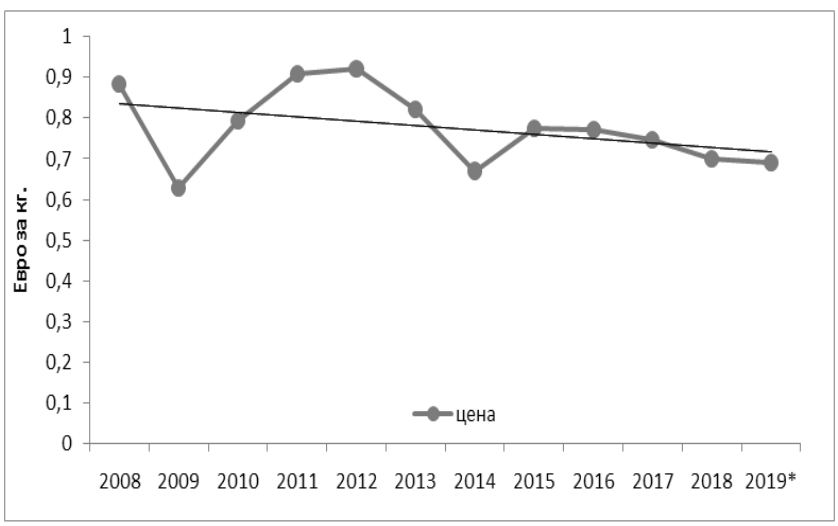
На Фигура 38 се забелязва слабо изменение на стойността на износа около тенденция със силно положителен наклон. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.99. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Изнасяните количества в общи линии следват флуктуациите и тенденцията на стойността, като формираната тенденция също е със силно положителен наклон. Стойността на коефициента на устойчивост е 0.97. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Данните за средногодишната единична цена са представени на Фигура 39.

Фигура 39

Средногодишна единична цена на износа на „Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

[29] Шифър и наименование по КН: 1512 Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка (safflower) и техните фракции, дори рафинирани, но не химически променени.

Както се вижда от данните, представени на Фигура 39, единичната цена се колебае със спадаща амплитуда на флуктуациите около тенденция с леко отрицателен наклон. Коефициентът на устойчивост е 0.41, свидетелстващ за умерена устойчивост. Разглежданата зависимост между единичната цена и изнасяните количества, изразена чрез коефициента на корелация, е -0,52. Може да се заключи, че съществува значителна обратна връзка и че цената е определящ фактор за количествата реализиран износ.

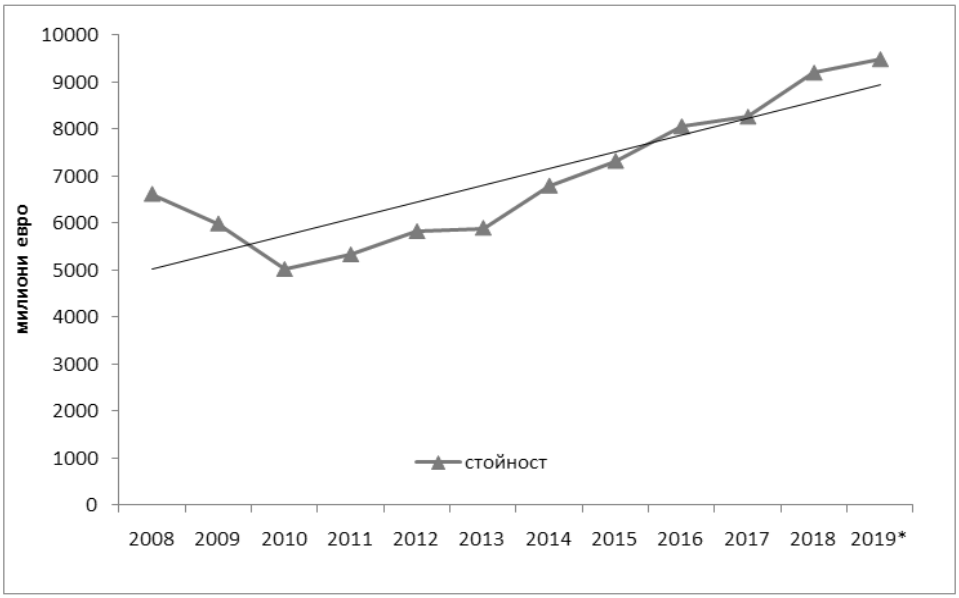
Общо разгледаните дотук петнайсет стоки, всяка с дял над 1% от стоковия износ, формират 33% от него. Резултатите за останалите стоки, които са с по-малък относителен дял, са представени подробно в Приложение 1.

2. УСТОЙЧИВОСТ НА ИЗНОСА НА УСЛУГИ

През разглеждания период износът на услуги съставлява около 25% годишно от целия експорт на страната. Стойностите на износа на услуги са представени на Фигура 40.

Фигура 40

Стойност на износа на услуги от България за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

Стойността на коефициента на устойчивост е 0.870. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Липсват данни за броя и единичните цени на извършените услуги. Поради тази причина анализът се фокусира само върху стойността им.

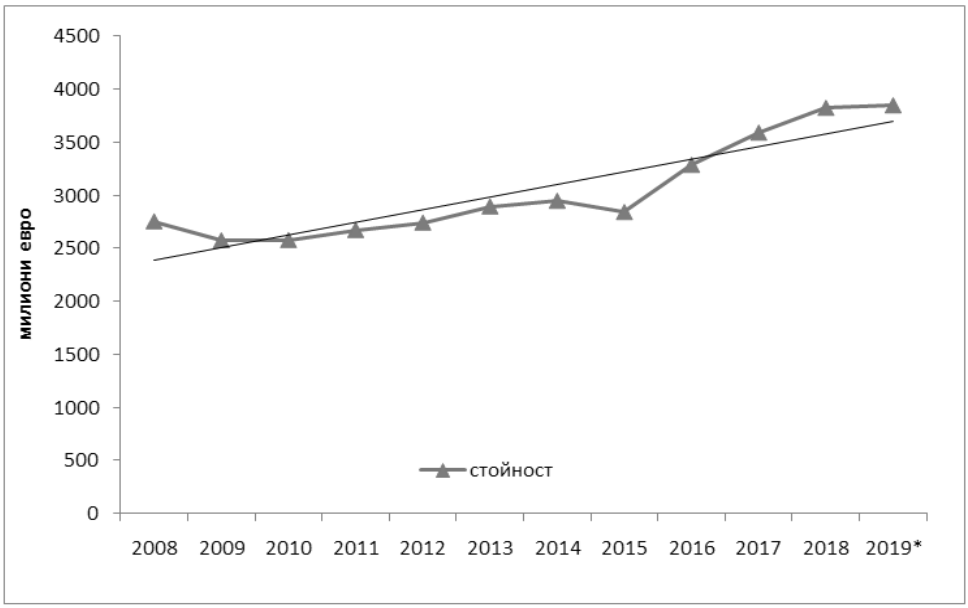
Пет вида услуги са с дял над 5% от износа на услуги от България. Те са разгледани подробно в изложението. Резултатите за износа на останалите услуги са представени в Приложение 2.

Устойчивост на износа на „Пътувания”

Износът на услуги от позиция „Пътувания” е с най-голям относителен дял в експорта на услуги от България за 2019 г. с дял около 40%. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 41.

Фигура 41

Стойност на износа на услугите по „Пътувания” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

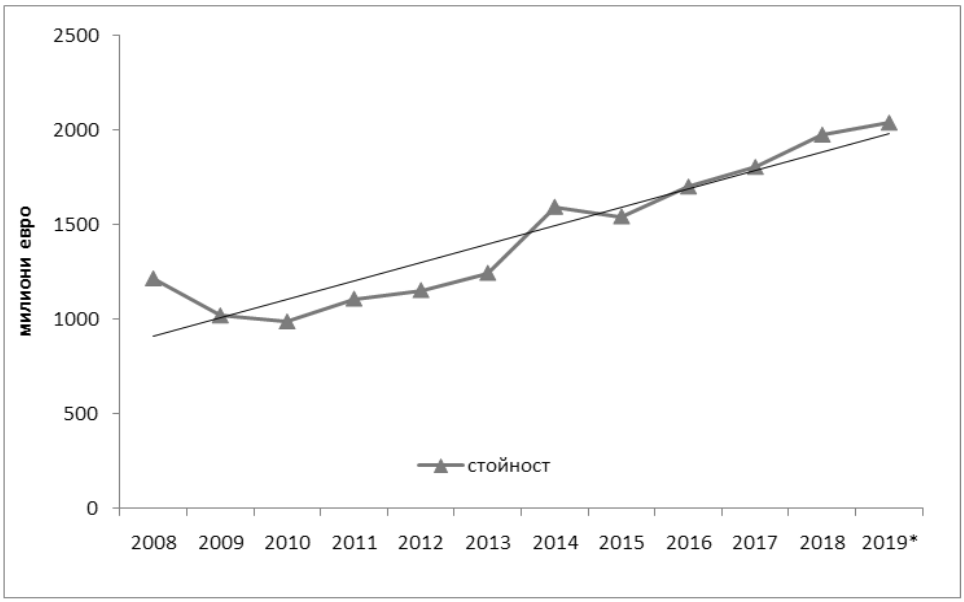
На Фигура 41 се забелязва покачване на стойността на износа, с изключение на 2009 и 2015 г. Очертаната тенденция за периода е положителна. Стойностите варират близко до установената тенденция. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,91. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Устойчивост на износа на "Транспорт"

Износът на услуги от позиция „Транспорт" е втори по относителен дял в експорта на услуги от България за 2019 г., формирайки 21.5%. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 42.

Фигура 42

Стойност на износа на услугите по „Транспорт" за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

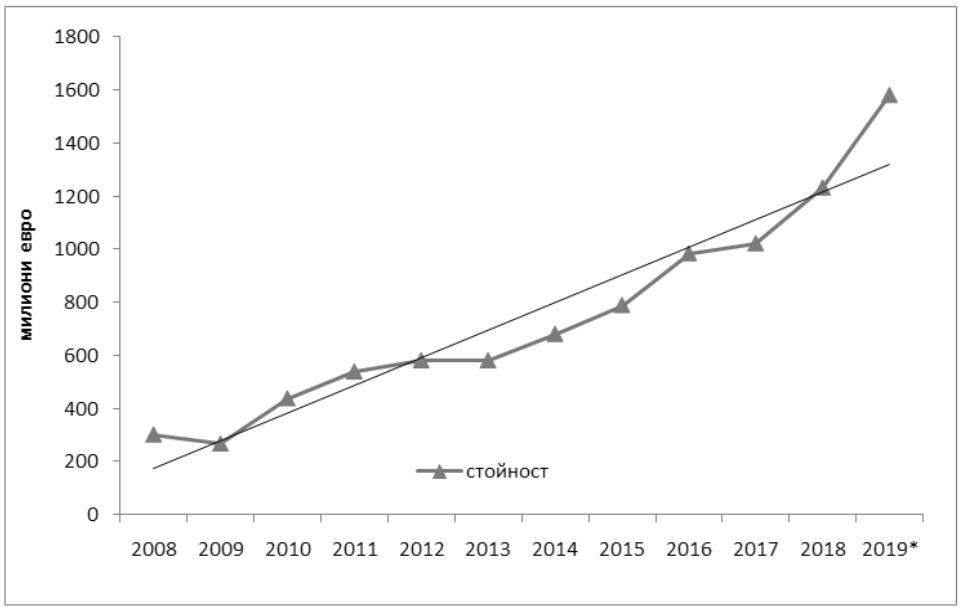
На Фигура 42 се забелязва устойчиво покачване на стойността на износа на транспортни услуги, с изключение на 2009, 2010 и 2015 г. Очертаната тенденция за периода е положителна, а стойностите варират близко до установената тенденция. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,94. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Устойчивост на износа на „Далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги”

Износът на „Далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги” заема трето място в структурата на експорта на услуги от България за 2019 г., формирайки 16.7%. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 43.

Фигура 43

Стойност на износа на услугите по „Далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

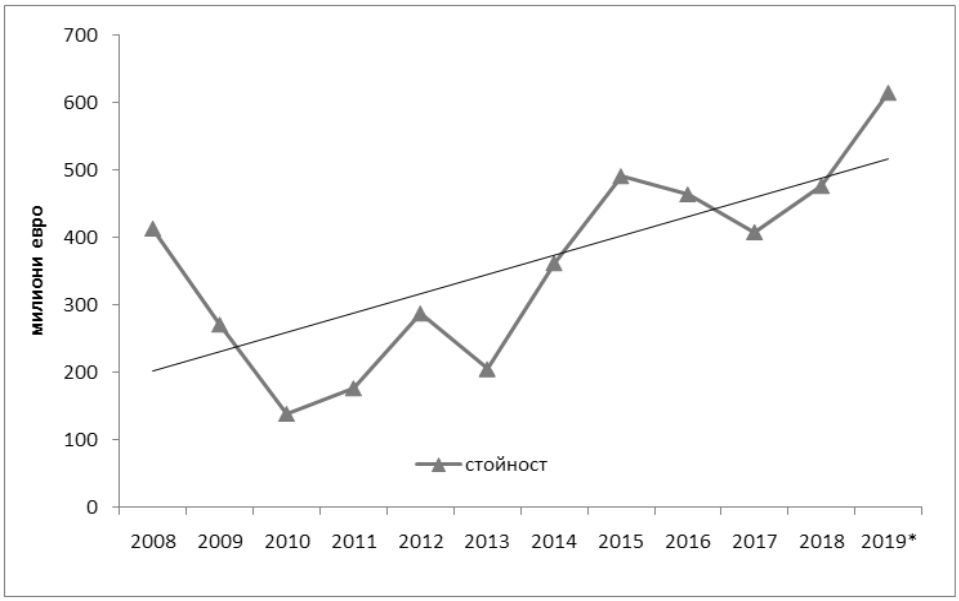
На Фигура 43 се забелязва устойчиво покачване на стойността на износа на този вид услуги. Забелязва се положителен растеж за всички години, без 2009 г. Очертаната тенденция за периода е положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,96. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Устойчивост на износа на „Технически услуги, услуги, свързани с търговията и други бизнес услуги”

Износът на „Технически услуги, услуги, свързани с търговията и други бизнес услуги” е четвърти като относителен дял в експорта на услуги от България за 2019 г., формирайки 6.5%. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 44.

Фигура 44

Стойност на износа на услугите по „Технически услуги, услуги, свързани с търговията и други бизнес услуги” за периода 2008-2019г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

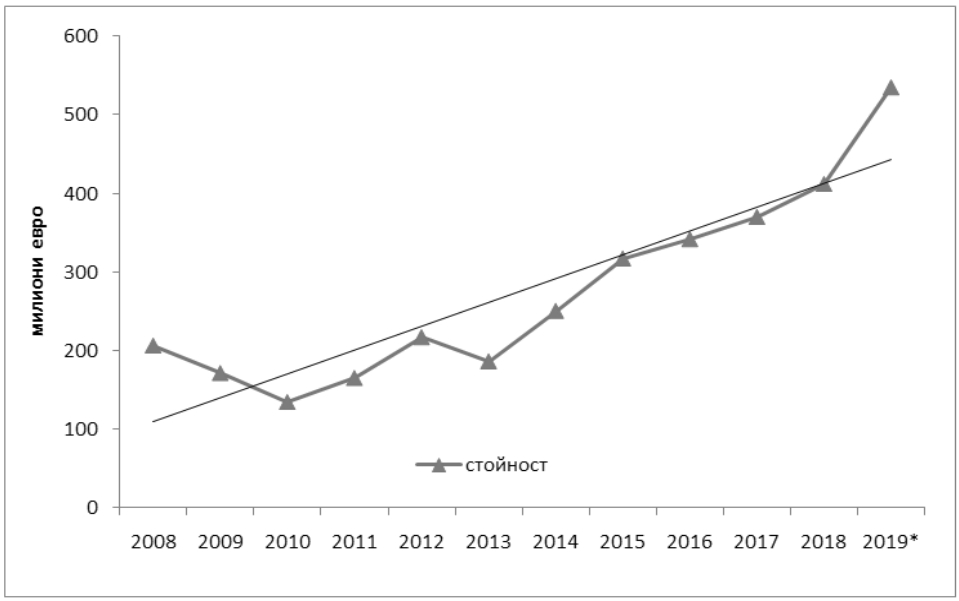
На Фигура 44 се забелязват значителни колебания на изнасяните услуги. Очертаната тенденция за периода е леко положителна. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,71. Това свидетелства за висока устойчивост.

Устойчивост на износа на „Професионални и управленски консултантски услуги”

Износът на услуги от позиция „Професионални и управленски консултантски услуги” е с пети по размер относителен дял в експорта на услуги от България за 2019 г., формирайки 5.6%. Изменението на изнасяните количества и съответстващите им стойности е показано на Фигура 45.

Фигура 45

Стойност на износа на услугите по „Професионални и управленски консултантски услуги” за периода 2008-2019 г.

Източник: собствени изчисления по данни на НСИ.

На Фигура 45 се забелязва покачване на стойността през почти целия разглеждан период. Очертаната тенденция за периода е положителна, колебанията около нея са сравнително слаби. Стойността на коефициента на устойчивост е 0,91. Това свидетелства за много висока устойчивост.

Резултатите от изчисленията за услугите с дял под 5% от износа на услуги са посочени в Приложение 2.

3. ОБОБЩЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ЗА УСТОЙЧИВОСТ НА ИЗНОСА

В рамките на анализа са извършени изчисления за устойчивостта на износа на почти всички стоки (1278 позиции, покриващи 99.6% от стоковия износ) и всички услуги (14 позиции, представляващи 100% от износа на услуги).

Обобщение на резултатите за устойчивостта на теглото на изнасяните стоки е представено в Таблица 6.

Таблица 6

Разпределение на устойчивостта на теглото[30] на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г.

Устойчивост на теглото (коефициент на устойчивост CS)		Стокови позиции	
от	до	Брой	Дял от стойността на износа (%)
0.9	1.0	101	28.5
0.8	0.9	136	16.5
0.7	0.8	124	8.0
0.6	0.7	101	8.0
0.5	0.6	151	7.5
0.4	0.5	125	5.4
0.3	0.4	144	4.3
0.2	0.3	102	4.3
0.1	0.2	123	3.2
0.0	0.1	114	11.2
Общо		1221	96.9

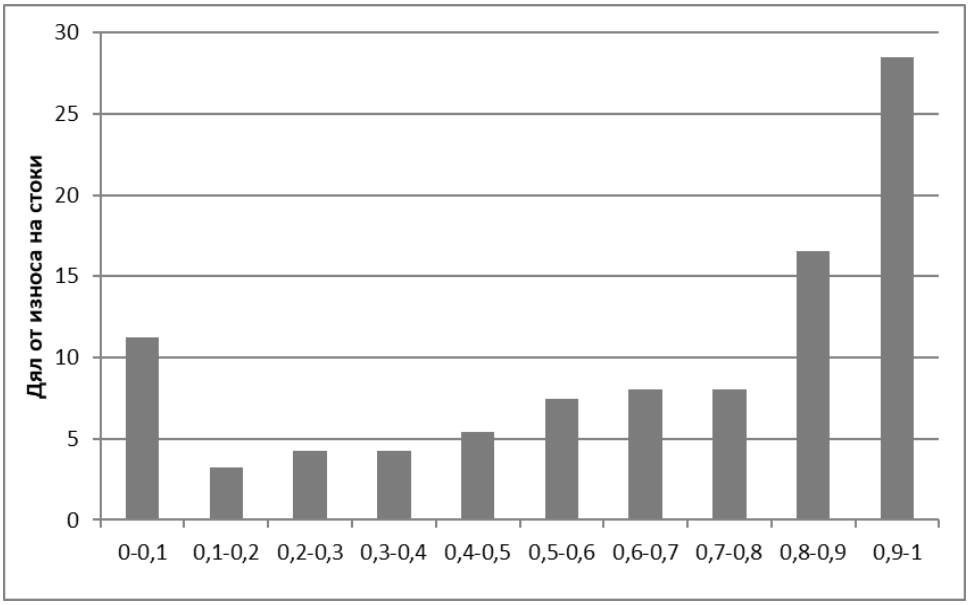
Източник: обобщение на база собствени изчисления.

[30] За малка част от стоките „тегло" не е приложимо и те са изключени от изчисленията.

Разпределението на устойчивостта е представено и на Фигура 46.

Фигура 46

Разпределение на устойчивостта на теглото на износа на стоки за периода 2008-2019 г.

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

Забелязва се струпване на износа на стоки с много висока устойчивост в десния край на разпределението. С устойчивост над 0.8 са 237 стоки, формиращи 45% от стоковия износ С висока и средна устойчивост (0.4-0.8) са 376 стоки със своя дял от 23.5%. В другия край на разпределението стоките с липса на устойчивост (до 0.2) са 137 броя с дял от 14.4%.

Отделно е представено обобщението на изчисленията за устойчивостта на единичната цена на стоките от българския износ. Данните са представени на Таблица 7 и Фигура 47

.

Таблица 7

Разпределение на устойчивостта на цената на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г.

Устойчивост на цената (коефициент на устойчивост CS)		Стокови позиции	
от	до	брой	дял от стойността на износа (%)
0.9	1.0	44	9.3
0.8	0.9	85	15.6
0.7	0.8	96	9.5
0.6	0.7	118	14.5
0.5	0.6	90	3.2
0.4	0.5	112	6.6
0.3	0.4	108	4.5
0.2	0.3	89	9.2
0.1	0.2	115	7.4
0.0	0.1	111	15.0
Общо		968	94.9

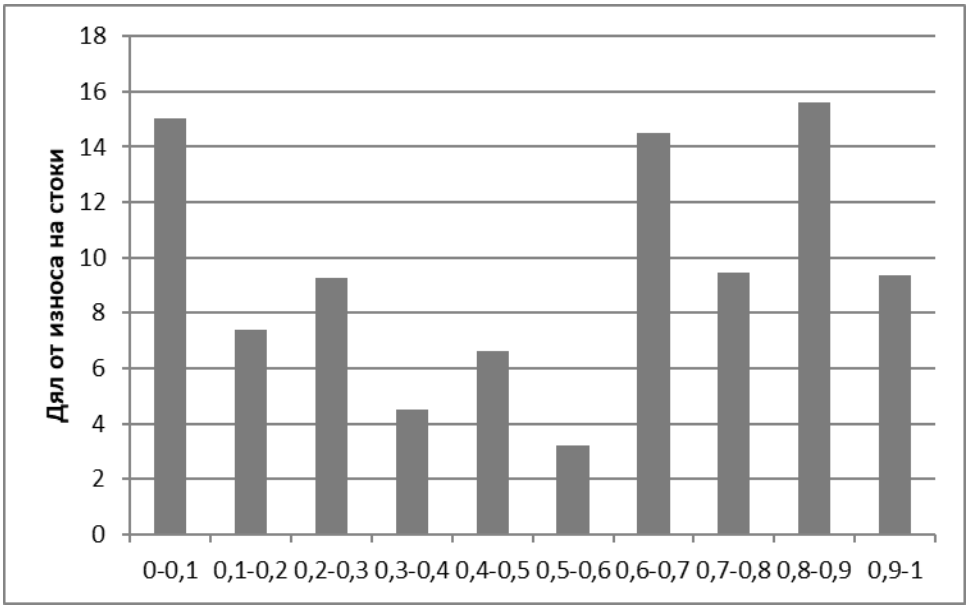
Източник: обобщение на база собствени изчисления.

При устойчивостта на единичните цени на изнасяните стоки се забелязва по-голямо разпръскване в отделните групи спрямо разпределението на устойчивостта на количествата, което може да се обясни с тяхната волатилност. Явно цените се изменят повече отколкото количествата. С много висока устойчивост (над 0.8) са 129 стоки, формиращи 24.9% от стоковия износ.

С висока и средна устойчивост (0.4-0.8) са 304 стоки с дял от 27.2%. В другия край на разпределението стоките с липса на устойчивост (до 0.2) са 226 броя с дял от 22.4%.

Фигура 47

Разпределение на устойчивостта на единичните цени на износа на стоки за периода 2008-2019 г.

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

Обобщението на изчисленията за устойчивостта на стойността на стоките от българския износ е представено на Таблица 8 и Фигура 48.

Таблица 8

Разпределение на устойчивостта на стойността на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г.

Устойчивост на стойността (коефициент на устойчивост CS)		Стокови позиции	
от	до	брой	дял (%)
0.9	1.0	167	36.5
0.8	0.9	167	18.7
0.7	0.8	166	10.6
0.6	0.7	125	5.8
0.5	0.6	111	4.8
0.4	0.5	130	5.5
0.3	0.4	92	6.0
0.2	0.3	87	1.5
0.1	0.2	93	0.8
0.0	0.1	97	9.4
Общо			99.6

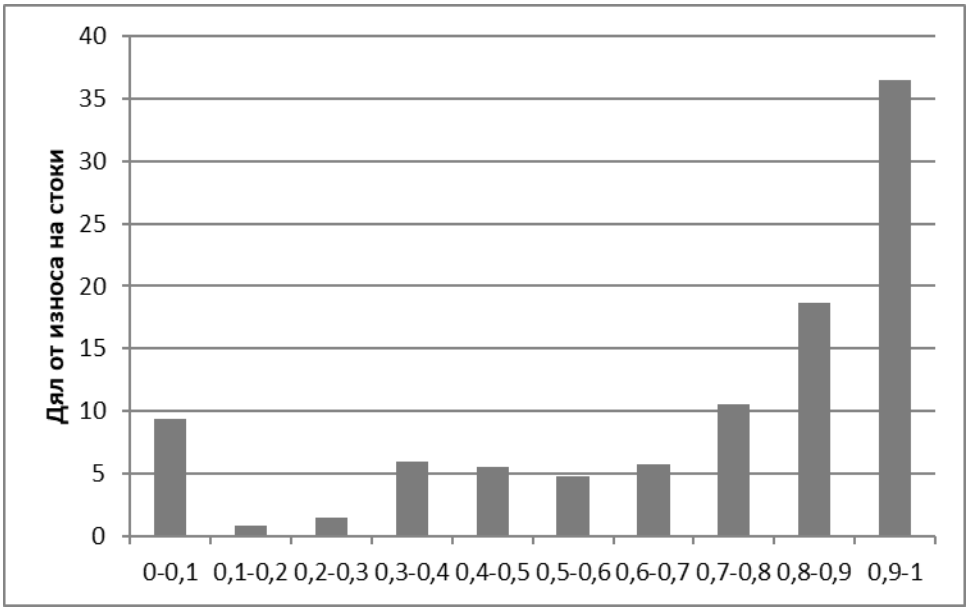
Източник: обобщение на база собствени изчисления.

Разпределението на устойчивостта на стойността е представено графично на Фигура 48.

При обобщението на изчисленията за устойчивостта на стойностите на изнасяните стоки се забелязва струпване във високите групи. С много висока устойчивост (над 0.8) са 334 стоки, формиращи 55.2% от стоковия износ. Като произведение на количествата и единичните цени, стойността логично е комбинация от техните устойчивости. С висока и средна устойчивост (0.4-0.8) са 402 стоки с дял от 21.2%. В другия край на разпределението стоките с липса на устойчивост (до 0.2) са 190 стоки с дял от 10.2%.

Фигура 48

Разпределение на устойчивостта на стойността износа на стоки за периода 2008-2019 г.

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

На база на изчислената устойчивост за всяка стока и съответния й относителен дял в износа е изчислена среднопретеглена устойчивост на всички стоки. Тя възлиза на 0.71. Забелязва се различие в сравнение с устойчивостта на износа на стоките, изчислена на по-високото агрегационно ниво, при което устойчивостта възлиза на 0.95. Това се дължи най-вече на споменатата интеграция на флуктуациите на отделните процеси.

С цел откроряване на устойчивостта по групи стоки, отделните стоки са обобщени в седем групи, на база разделите в класификация – „Широки икономически категории“ (първи шифров знак). Резултатите за устойчивостта на обобщените групи стоки са представени в Таблица 9.

Таблица 9

Устойчивост на стойността, единичната цена и теглото на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г., по групи стоки

Групи стоки	Коефициент на устойчивост CS		
	Цена	Тегло	Стойност
Храна и напитки	0.44	0.71	0.77
Суровини и материали, не упоменати другаде	0.30	0.38	0.45
Горива и смазочни материали	0.52	0.67	0.76
Капиталови стоки (с изключение на транспортното оборудване) и техните части и аксесоари	0.70	0.52	0.61
Транспортно оборудване и негови части и аксесоари	0.49	0.74	0.76
Потребителски стоки, не упоменати другаде	0.65	0.80	0.88
Стоки, не упоменати другаде	0.63	0.81	0.88

Източник: собствени изчисления.

От резултатите в Таблица 9 е видно, че по отношение на устойчивостта на цената, най-ниска тя е за стоките от група „Суровини и материали“. Следващи групи по устойчивост са „Храни и напитки“ и „Транспортно оборудване“ с устойчивост около средната. С висока устойчивост са „Потребителски стоки“ и „Капиталови стоки“.

По отношение на теглото, най-ниска е устойчивостта отново на „Суровини и материали“. Със средна устойчивост са „Капиталовите стоки“. Останалите групи стоки са с висока и много висока устойчивост. Може да се направи заключение, че като цяло устойчивостта на теглото по отделните групи е по-висока, отколкото устойчивостта на цените

При устойчивостта на стойността се забелязва минимум при „Промишлените стоки“. Всички останали групи са с висока и много висока устойчивост.

Като цяло, прави впечатление, че **износът на стоки с по-висока степен на преработка, а оттам и по-висока добавена стойност, е по-устойчив.** Това ясно се вижда от резултатите за групата на потребителски стоки, горива, транспортно оборудване. Обратното също е валидно. **Износът на стоки с ниска преработка, респективно ниска добавена стойност, е ниско устойчив.** Това ясно се забелязва от резултатите за устойчивостта на групата на суровини и материали.

За всички позиции на експорта, една по една е изследвана корелация между изнасяните количества (тегло в килограми) и единичната цена. Корелационният коефициент за всяка стока е претеглен с дела на стоката от целия стоков износ.

Таблица 10

Стойности на корелационните коефициенти между, единичната цена и теглото на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г., по групи стоки

Групи стоки	Корелационен коефициент
Храна и напитки	-0.02
Суровини и материали, не упоменати другаде	0.08
Горива и смазочни материали	0.20
Капиталови стоки (с изключение на транспортното оборудване) и техните части и аксесоари	-0.31
Транспортно оборудване и негови части и аксесоари	0.25
Потребителски стоки, не упоменати другаде	0.27
Стоки, не упоменати другаде	0.14

Източник: собствени изчисления.

Видимо от резултатите в Таблица 10, при Храни и напитки, други стоки както и при Суровини и материали съществува слаба корелация между цена и изнасяно количество. При Транспортно оборудване и потребителски стоки се отчита умерена положителна корелация. Най-висока е зависимостта при Капиталови стоки – отново умерена, но с отрицателен знак.

При обобщаване за целия стоков износ се получава корелация със стойност от +0,11, което свидетелства за слаба положителна корелация. Така **при повишаване на равнището на единичните цени на отделните стоки се забелязва слабо повишаване на изнасяните количества.** Респективно при намаляване на равнището на единичните цени се забелязва слабо понижаване на изнасяните количества. Или с други думи, като цяло, **единичната цена не е силен фактор за изменение на изнасяните количества**.

Изследвано е и наличието на връзка между изчислените коефициенти на устойчивост на стойността, единичната цена и количествата. Резултатите са обобщение в Таблица 11.

Таблица 11

Корелационни коефициенти на зависимостите между устойчивостта на стойността, единичната цена и теглото на износа на стоки от България за периода 2008-2019 г.

Изследвани двойки устойчивости чрез CS		Корелационен коефициент
Тегло	Цена	0.12
Стойност	Цена	0.20
Стойност	Тегло	0.58

Източник: собствени изчисления.

От извършените изчисления може да се заключи, че е налице слаба връзка между устойчивостта на теглото и устойчивостта на цената. Т.е. почти не се среща съвпадение едновременно на двете устойчивости при една и съща стока. Аналогично, **има слабо съответствие между устойчивостта на**

стойността и цената. Различна е ситуацията при съпоставката на устойчивостта на стойността и теглото. При корелация от 0,58 може да се твърди, че има често съвпадение на двете устойчивости, т.е. стоките с висока устойчивост на теглото са често с висока устойчивост и на стойността. Както и обратното - стоките с ниска устойчивост на теглото са често с ниска устойчивост и на стойността. Тъй като стойността е резултативна от теглото и единичната цена, взимайки предвид горния извод, може да се твърди, че **устойчивостта при теглото е по-определящ фактор от устойчивостта на единичната цена**. Или, като цяло, единичната цена флуктуира в по-широки граници от теглото на изнасяните стоки.

По отношение на изследването на **изнасяните услуги**, приложим е само анализ на устойчивостта на стойностите, защото не се произвеждат данни за единичните цени и техния брой. Резултатите са обобщени в Таблица 12.

От представените изчисления става ясно, че повечето услуги са с устойчивост в диапазона 0.9-1.0 – цели 87.5%. Също с висока устойчивост е и другата голяма група (0.6-0.8) – 9.9%. Останалите 2.5% от услугите са разпределени в диапазона 0.4-0.6. Едва 0.1% от услугите са със слаба устойчивост.

Таблица 12

Устойчивост на стойността на износа на услуги от България за периода 2008-2019 г.

Устойчивост на стойността (коефициент на устойчивост CS)		Услуги	
От	До	Брой	Дял (%)
0.9	1.0	6	87.5
0.8	0.9	0	-
0.7	0.8	3	9.9
0.6	0.7	0	-
0.5	0.6	3	1.3
0.4	0.5	1	1.2
0.3	0.4	0	-
0.2	0.3	0	-
0.1	0.2	1	0.1
0.0	0.1	0	-
Общо		14	100.0

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

Среднопретеглената устойчивост, изчислена по отделни видове услуги, възлиза на 0.89. Тя е сравнително близка до изчисленията на по-високото агрегационно равнище – всички услуги, която възлиза на 0.87. Прави впечатление, че **като цяло износът на услуги е по-устойчив от износа на стоки.**

Разпределението на устойчивостта на стойността, преизчислено към сбора на двете части на износа – стоки и услуги, е показано на Таблица 13 и Фигура 49.

Таблица 13

Устойчивост на стойността на износа на стоки и услуги от България за периода 2008-2019 г.

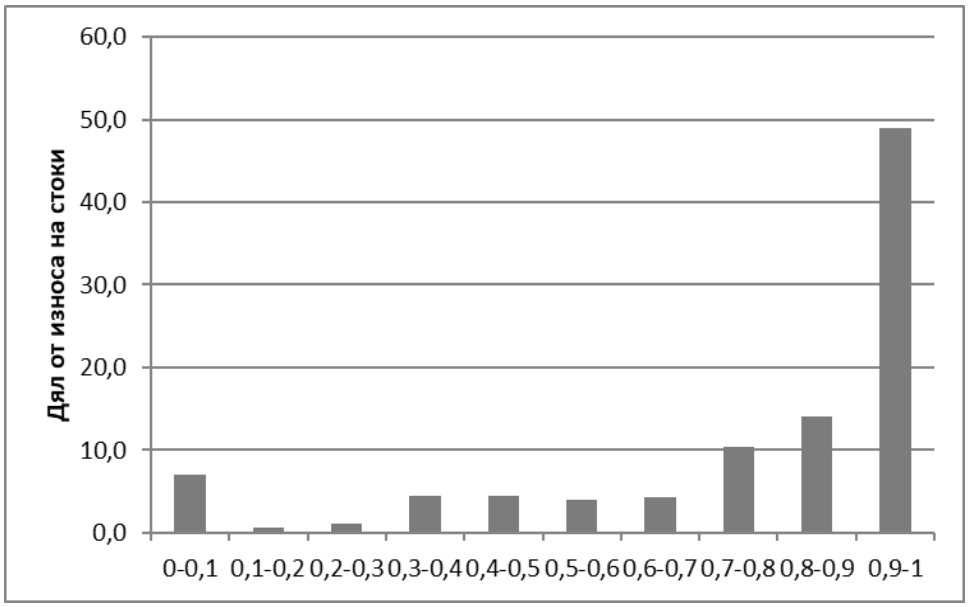
Устойчивост на стойността (коефициент на устойчивост CS)		Дял от целия износ (%)
От	До	
0.9	1.0	49.0
0.8	0.9	14.1
0.7	0.8	10.4
0.6	0.7	4.4
0.5	0.6	3.9
0.4	0.5	4.4
0.3	0.4	4.5
0.2	0.3	1.1
0.1	0.2	0.6
0.0	0.1	7.1
Общо		99.7

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

От направените изчисления става ясно, че по-голямата част от износа е с устойчивост в диапазона 0.8-1.0 – цели 63.1%. Също със значителна устойчивост е и другата голяма група (0.4-0.8) – 18.7%. С ниска устойчивост (0.2-0.4) е 10% от износа. В групата без устойчивост (0.0-0.2) са 7.7%. **От изчисленията може да се направи извод, че над 80% от износа е висока и значителна устойчивост. Това пряко рефлектира върху неговата предвидимост. Може да се очаква, че едва 18-20% от износа ще бъде с ниска предвидимост и за него ще бъдат съставени прогнози с по-ниска точност**.

Фигура 49

Разпределение по устойчивост на стойността на износа за периода 2008-2019 г.

Източник: обобщение на база собствени изчисления.

Изчислен на макро ниво за целия износ – на стоки и услуги общо, коефициентът на устойчивост е 0.976. Но при изследване на ниво стокова група се вижда по-ясно, че устойчивостта е по-ниска. Средната претеглена устойчивост е 0.758. Тази значителна разлика може да се обясни с интеграцията на отделните колебания в рамките на целия износ. Поради това е **желателно устойчивостта да се изчислява на възможно по-ниско ниво, както в случая на ниво икономически процес.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на теоретични постановки за определяне на устойчивост, се приемат три основни стълба на устойчивото развитие, един от които е икономическата устойчивост. В икономическата литература устойчивостта се разглежда на различни агрегационни равнища. Това са макро ниво – на национално и световно равнище; микро ниво – поставя се фокус върху устойчивостта на дейността на определена бизнес единица (фирма) и на ниво икономически процес. От тази гледна точка, не се среща единство по отношение на определянето на устойчивостта на ниво конкретен икономически процес.

От направения литературен обзор ясно се вижда, че **не е възприет стандартен индикатор за изследване на устойчивостта на ниво икономически процес, в това число и на процеса по износ.** Това ни дава основание да разработим и приложим подход за откроряване на предимствата и недостатъците на популярни статистически индикатори за конкретно изследване на икономическата устойчивост на процес. Подходът се основава на следното определение: **устойчиво е това изменение, което е праволинейно.** Оттам и **като устойчив се разглежда този икономически процес, който се изменя праволинейно.** В икономическата практика трудно се срещат изцяло праволинейно изменящи се процеси, което налага допълнението, че **даден икономически процес е толкова по-устойчив, колкото по-близко е изменението му до праволинейното изменение.** Така в търсенето на индикатор за изследване на устойчивостта предлагаме **използването на коефициент на икономическа устойчивост – CS. Колкото по-висок е той, толкова флуктуациите на изследвания икономически процес са по-близко до праволинейната функция и това свидетелства за по-устойчив процес. Аналогично, ниски нива на CS показват изменения, несъвпадащи с праволинейната функция, което е проява на неустойчивост на изследвания икономически процес.**

Предложеният инструментариум е апробиран с емпирични данни. В рамките на анализа са извършени изчисления за устойчивостта на износа на стоки (1278 позиции, покриващи 99.6% от българския стоков износ) и всички услуги (14 позиции, обхващащи на 100% от износа на услуги от България) през периода 2008-2019 г. Анализирани са отделно единичните цени, количества и стойностите на изнасяните стоки.

От направените изчисления стигаме до извод, че по-голямата част от износа е с висока и значителна устойчивост – цели 81.8%. С ниска и без устойчивост са 18.2% от износа на стоки. Следователно, при така изчисления голям дял на износа с висока и значителна устойчивост, може да се направи заключение, че **износът на България през изследвания период е с висока предвидимост.**

Извършеният анализ показва, че като цяло единичната цена не е силен фактор за изменение на изнасяните количества. В същото време стоките с висока устойчивост на теглото са често с висока устойчивост и на стойността. Така, устойчивостта при теглото се явява по-определящ фактор от устойчивостта на единичната цена. **Анализът показва, че износът на стоки с по-висока степен на преработка, а оттам и по-висока добавена стойност е по-устойчив.** Обратното също е валидно. **Износът на стоки с ниска преработка, респективно ниска добавена стойност е ниско устойчив.** По отношение на износа на услуги, прави впечатление, че като цяло той е по-устойчив от износа на стоки.

Коефициентът на устойчивост – за целия износ (изчислен на макро ниво) на стоки и услуги възлиза на 0.976. Но при изследване на ниво отделни стоки и услуги се вижда ясно, че устойчивостта е по-ниска. Средната претеглена устойчивост е 0,758. Тази значителна разлика може да се обясни с интеграцията на отделните колебания в рамките на целия износ. Поради това препоръчваме **устойчивостта да се изчислява на възможно по-ниско агрегационно ниво, както в случая – икономически процес**.

От извършеното изследване и последващия анализ приемаме, че предложеният подход за изследване на устойчивостта на отделен процес може успешно да се прилага в сферата на външната търговия и в частност износа както на стоки, така и на услуги, при това на различни агрегационни равнища.

Получените резултати в настоящия монографичен труд дават основание да се твърди, че познанието за устойчивостта на процесите допринася за тяхното по-пълно изучаване и предопределя по-големи възможности за тяхното прогнозиране. От гледна точка на предприемачите, това осигурява допълнителна полезна информация, особено важна при планиране и инвестиране.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Агенция Митници. (2015). Програма за информационни технологии на Агенция "Митници". http://www.customs.bg/bg/page/86 (към 01.10.2020).

Адмирал Маркетс. (2019). Стандартното отклонение – индикатор за волатилност. https://admiralmarkets.com/bg/education/articles/forex-indicators/standartno-otklonenie-indikatort-za-volatilnost (към 01.10.2020).

Аркадиев, Д. (2008). Иконометрия: Финансова иконометрия. „Искра М-И“.

БНБ. (2015). Методологически бележки по съставяне на платежния баланс на България. http://bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/st_m_ instr_bop6_bg.pdf (към 01.10.2020).

Бобева, Д. (2020). Макроикономически фактори за търговските дисбаланси. – В: Икономическо развитие и политики. Реалности и перспективи. Международна научна конференция, посветена на 70-годишнината на Института за икономически изследвания при БАН, АИ „Марин Дринов“, с. 207-217, ISBN 978-619-245-039-7.

Бошнаков, В., Атанасов, А., Найденов, А., Чипева, С. (2020). Иконометрия. Изд. комплекс – УНСС.

Величкова, Н., Кацарска, И. (1975). Приложение на регресионния и корелационния анализ при моделиране на икономически процеси. „Техника С“.

Войческа, К. (2013). Финансовата устойчивост при криза – възможност за промяна. – Знанието – традиции и перспективи, Том 3, БСУ, с. 174-181.

Гаргов, В. (2008). Дефицитът по текущата сметка в българския платежен баланс. „Стено“.

Гаргов, В. (2010). Международен икономикс. Варна: „Наука и икономика“.

Георгиев, Г. и др. (2003). Външноикономическа дейност. София: „Тракия-М”.

Георгиева, Д. (2015). Иновациите, като фактор за превенция на скритата икономика. Дванадесета международна научна конференция „Иновативни стратегии за конкурентоспособен бизнес“, Международно висше бизнес училище Ботевград, с. 363-370.

Гоев, В., Бошнаков, В., Тошева, Е., Харалампиев, К., Бозев, В. (2019). Статистически анализ в социологически, икономически и бизнес изследвания. София: УНСС.

Григорян, Е. С. (2015). Классификация видов устойчивости предприятия. – «Концепт» Научно-методический электронный журнал, N 3, с. 1-7.

Димитров, М., Чипев, П., Керемидчиев, С., Бакърджиева, Р. (2014). Съвременното състояние на корпоративнотоуправление в България. – Списание на БАН, N 6, стр. 27-35.

Златинов, Д. (2012). Развитие на макроикономическото моделиране. – Научни трудове на факултета по икономически и социални науки, Том 8, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.

Златинов, Д. (2019). Макроикономическата политика в България след въвеждането на паричния съвет (от теоретичен към приложен анализ). София: УИ „Св. Климент Охридски”, 156 с., ISBN 978-954-9399-53-0.

Илиев, И., Маринов, Г., Шиваров, А. (2010). Международни валутно-финансови отношения. Варна: Наука и икономика.

Калоянов, Т. (2009). Статистика. София: „Тракия-М“.

Каракашева, Л. и др. (2009). Международен бизнес. София: „Призма“.
Костов, Д. и др. (2008). Международна търговия. Стара Загора: „Искра-МИ“.
Маринов, В. (2006). Международни икономически отношения: теория, система, политика. София: УИ „Стопанство“.
Маринов, Е. (2015). Външнотърговски отношения между Европейския съюз и регионалните интеграционни общности в Африка. Индивидуален изследователски проект, ИИИ при БАН, 174 с. ISBN 978-619-90568-0-6.
Несторов, Н. (2013). Показателят Брутен вътрешен продукт (обзор). – Икономика и управление, 2, с. 2-11.
НСИ. (2011). Статистически наръчник на търговеца, http://www.nsi.bg/bg/content/ 7553/статистически-наръчник-на-търговеца (към 1.10.2020).
НСИ. (2019). Методология за статистическо отчитане на външната търговия със стоки. http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/metadata/FTrade_1_ Methodology.pdf (към 14.10.2020).
НСИ. (2020). Изследване на бизнес тенденциите. https://www.nsi.bg/sites/default/ files/files/metadata/businesssurveys-metho.pdf (към 01.10.2020).
Радева, В. (2004). Български тълковен речник. ИК “Хермес”.
Рангелова, Р. (2010). Брутният вътрешен продукт като измерител на икономическия растеж – методологични особености и тенденции. – Икономически изследвания, N 4, с. 3-38.
Русев, Ч. (1999). Статистически методи за анализ на временни редове. ИУ – Варна.
Смотрова, Е. В. (2019). Понятие экономической устойчивости деятельности предприятия. – Студенческий: электрон. научн. журн., N 9(53).
Тасев, А. (2011). Статистически времеви редове на външнотърговския стокообмен на България, 1986-2006 г. Том 1 и 2. София: АИ. „Проф. Марин Дринов“.
Тасев, А. (2012). Външнотърговският стокообмен и външните пазари на България. История, политика и икономика 1986-2008. София: АИ „Проф. Марин Дринов“.
Тасева, Г. (2019). Риск от фалит при малките и средни предприятия в България. – Диалог, N 4.
Тодоров, Т. (2008). За някой несъвършенства на показателя БВП. – Диалог, N 4.
Томева, М. и др. (2014). Валутен и митнически контрол. Трето издание. Велико Търново: „Фабер“.
Adams, W. M. (2006). The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century. Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31 Jan 2006.
Allwood, J. M. (2014). Squaring the Circular Economy. Handbook of Recycling. pp. 445-477.
Bell, S., Morse, S. (2008). Sustainability Indicators. Measuring the Immeasurable? 2nd ed. London: Earthscan.
Biooekonomierat. (18.06.2020). What is Bioeconomy?. https://biooekonomierat.de/en/ bioeconomy/index.html.
Bleys, B., Van der Slycken, J. (2019). De Index voor Duurzame Economische Welvaart (ISEW) voor Vlaanderen, 1990-2017. Studie uitgevoerd in opdracht

van de Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA, MIRA/2019/04, Universiteit Gent.

Branzova, P. (2019). Terminological Apparatus in The Field of Bioeconomy. – Trakia Journal of Sciences, Vol. 17, N 1, pp. 395-399.

Bromley, D. W. (2008). Sustainability. The New Palgrave Dictionary of Economics, 2nd ed.

Callan, S. (2015). Environmental Economics and Management. Cenage Learning.

Chobanova, R. (2020). Circular Economy as a New Stage of Economic Development. – In: Circular Economy – Recent Advances, New Perspectives and Applications Publisher: InTech Open. DOI: 10.5772/intechopen.94403.

Clark, D. (2006). A Rough Guide to Ethical Living. London: Penguin.

Cleveland, C. J. (2020). Biophysical Economics. Encyclopedia of Earth, Last updated: 14 September 2020.

Corsini, L., Moultrie, J. (2019). Design for social sustainability: using digital fabrication in the humanitarian and development sector. Sustainability.

Costanza, R. et al. (2007). An Introduction to Ecological Economics. Online editable text available at the Encyclopedia of Earth. First published in 1997 by St. Lucie Press and the International Society for Ecological Economics. Ch. 1, pp. 1-4, Ch.3, p. 3. ISBN 1-884015-72-7.

Dalal-Clayton, B., Sadler, B. (2009). Sustainability Appraisal: A Sourcebook and Reference Guide to International Experience. London: Earthscan.

Daly, H. E. (1996). Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development. Boston: Beacon Press. ISBN 9780807047095.

Developing BS 8001 – a world first. The British Standards Institution. Retrieved 29 December 2020.

Ederer, S., Rehm, M. (2020). Will wealth become more concentrated in Europe? Evidence from a calibrated Post-Keynesian model. – Cambridge Journal of Economics, (1), pp. 55-72.

Euralex. (2015). Statistics on trade between EU countries – Intrastat. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:l11011a (01.10.2020).

European Commission. (2000). Business Climate Indicator. DGECFIN, European Commission, Brussels.

Galabova, B. (2014). Some theoretical aspects and real dimensions of economic development in historical and contemporary context. – In: Climate Change, Economic Development, Environment and People Conference, UARD.

Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., Hultink, E. J. (2017-02-01). The Circular Economy – A new sustainability paradigm?. – Journal of Cleaner Production, 143, p. 757-768.

Haker, R. R. (2015). The spatial distribution of development in Europe and its underlying sustainability correlations. – Applied Geography, 63, p. 304-314. doi:10.1016/j.apgeog.2015.07.009.

IPCC. (2007). Climate Change 2007: the Physical Science Basis. Summary for Policymakers.

James, P., Magee, L., Scerri, A., Steger, M. B. (2015). Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability. London: Routledge.

Kates, R. W., Clark, W. C., Corell, R., Hall, M. J., Jaeger, C. C., Lowe, I., McCarthy, J. J., Schellnhuber, H. J., Bolin, B., Dickson, N. M., et al. (2001). Sustainability science. – Science 292, p. 641-642.

Kovel, J. (2007). The Enemy of Nature: The End of Capitalism or the End of the World?. New York, NY: Zed Books Ltd.

Laszlo, C., Zhexembayeva, N. (2011). Embedded Sustainability: The Next Big Competitive Advantage. Stanford, CA: Stanford University Press.

Levin, S. A., Clark, W. C. (eds.). (2010). Toward a Scienceof Sustainability. – Center for International Development WorkingPapers 196, John F. Kennedy School of Government, Harvard University.

Magdoff, F., Foster, J. B. (2011). What Every Environmentalist Needs to Know About Capitalism: A Citizen's Guide to Capitalism and the Environment. New York: Monthly Review Press.

Meadows, D. (1998). Indicators and Information Systems for Sustainable Development – A Report to the Balaton Group. The Sustainability Institute. Hartland, USA.

Meadows, D., Meadows, D., Randers, J., Behrens III, W. (1972). The Limits to Growth. Universe Books ISBN 0-87663-165-0, http://www.donellameadows.org/wp-content/userfiles/Limits-to-Growth-digital-scan-version.pdf.

Mochurova, M. (2017). Evaluation of the Green Economy in Bulgaria. – Public Policy.bg, Vol 8, N 3.

Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals. – Journal of Environmental Sustainability, Vol. 1.

Murray, A., Skene, K., Haynes, K. (2015-05-22). The Circular Economy: An Interdisciplinary Exploration of the Concept and Application in a Global Context. – Journal of Business Ethics, 140 (3), p. 369-380.

Onions, C. T. (ed.) (1964). The Shorter Oxford English Dictionary. Oxford: Clarendon Press, p. 2095.

Pauliuk, S. (2018). Critical appraisal of the circular economy standard BS 8001:2017 and a dashboard of quantitative system indicators for its implementation in organizations. – Resources, Conservation and Recycling, 129, p. 81-92.

Peneva, T. (2019). Sustainable Development and Energy Poverty: Challenges for the Governing Institutions. – Economic Studies, N 1, p. 174-182.

Rajesh Kumar Singh, H. R. Murty S.K. Gupta, A. K. Dikshit. (2009). An overview of sustainability assessment methodologies. – Ecological Indicators, 9, p. 189-212.

Sen, A. (2011). Peace and Democratic Society. Cambridge, UK: Open Book Publishers.

Singh, R. K., Murty, H. R., Gupta, S. K., Dikshit, A. K. (2007). Development of Composite Sustainability Performance Index for steel industry. – Ecological Indicators, 7, p. 565-588.

Stiglitz, J., Sen, A., Fitoussi, J. P. (2010). Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. OECD.

UNEP (United Nations Environmental Programme). (2000). Integrated Environmental and Economic Accounting – An Operational Manual. Oxford: Oxford University Press.

UNEP. (2016). Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production: Priority Products and Materials Archived 13 May 2016 at the Portuguese Web Archive 2010, International Resource Panel, United Nations Environment Programme.

UNFCC. (2009). United Nations Framework Convention on Climate Change.

United Nations Environmental Program. (2011). Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication – A Synthesis for Policy Makers.

United Nations General Assembly. (2005). Resolution adopted by the General Assembly on 16 September 2005, https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pd.

Voicheska, K. (2012). Re-Engineering Of The Business Through Financial Innovations. – Economic Studies, Vol. 21, N 3, p. 142-153.

Von Carlowitz, H. C. (1713). Sylvicultura Oeconomica, oder Haußwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur Wilden Baum Zucht. Leipzig.

Von Weizsacker, E. U. (1998). Factor Four: Doubling Wealth, Halving Resource Use, Earthscan.

WACOSS. (2019). Cost of Living 2019. Western Australian Council of Social Service. Perth. Australia.

Weetman, C. (2016). A Circular Economy Handbook for Business and Supply Chains: Repair, Remake, Redesign, Rethink. Kogan Page Publishers.

World Commission on Environment and Development. (1987). Our Common Future. Oxford: Oxford University Press. p. 27. ISBN 019282080X. http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm.

Zlatinov, D. (2020), How Fiscal Policy in Bulgaria may Affect the Transition to a Low Carbon Economy?. – Economic Alternatives Journal, N 4, pp. 525-535.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1

Резултати от изчисления за устойчивостта на износа на стоки от България в периода 2008-2019 г.

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
	Общо за продукти по КН	**99,56**			**0.95**
1	2710 Нефтени масла или масла от битуминозни минерали, (…)	7,33	0.02	0.08	0.03
2	7403 Рафинирана мед и медни сплави в необработен вид (…)	3,10	0.46	0.25	0.35
3	3004 Медикаменти (с изключение на продуктите от позиции (…)	3,06	0.93	0.63	0.98
4	1001 Пшеница и смес от пшеница и ръж	2,79	0.93	0.07	0.90
5	7402 Нерафинирана мед; аноди от мед за електролитно (…)	2,35	0.26	0.45	0.45
6	99.Х СПЕЦИФИЧНИ СТОКИ И ДВИЖЕНИЯ	1,80	0.32	0.97	0.76
7	8544 Жици, кабели, включително коаксиалните кабели и други (…)	1,70	0.96	0.81	0.96
8	2616 Руди на благородните метали и техните концентрати	1,65	0.26	0.08	0.74
9	8538 Части, изключително или главно предназначени за (…)	1,59	0.64	0.75	0.97
10	2716 Електрическа енергия	1,47			0.61
11	1005 Царевица	1,41	0.70	0.10	0.68
12	3826 Биодизел и смеси от биодизел, които не съдържат (…)	1,32	0.94	0.63	0.94
13	1206 Семена от слънчоглед, дори натрошени	1,26	0.03	0.61	0.36
14	8537 Табла, панели, конзоли, пултове, шкафове и други (…)	1,02	0.90	0.68	0.95
15	7409 Ламарини, листове и ленти от мед с дебелина, (…)	1,00	0.84	0.24	0.82
16	1512 Слънчогледово масло, памучно масло или масло от (…)	0,94	0.97	0.41	0.99
17	8703 Пътнически автомобили и други автомобилни превозни (…)	0,90	0.82	0.26	0.94
18	8536 Апаратура за прекъсване, разединяване, защита, (…)	0,87	0.94	0.80	0.98
19	2603 Медни руди и техните концентрати	0,85	0.94	0.77	0.50
20	1905 Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитни продукти, (…)	0,83	0.98	0.89	0.98
21	8418 Хладилници, фризери и други съоръжения, машини и (…)	0,79	0.96	0.27	0.97
22	8542 Електронни интегрални схеми; части за тях	0,76	0.88	0.19	0.95
23	8412 Други двигатели и машини (с изключение на парни (…)	0,76	0.88	0.85	0.92
24	4009 Тръби и маркучи от вулканизиран невтвърден каучук, (…)	0,75	0.89	0.89	0.97
25	6204 Костюми, ансамбли, сака, рокли, поли, поли-панталони, (…)	0,74	0.86	0.97	0.10
26	6203 Костюми, ансамбли, сака, панталони, панталони с (…)	0,73	0.14	0.66	0.43
27	2836 Карбонати; пероксокарбонати (перкарбонати); технически (…)	0,72	0.52	0.90	0.83
28	8504 Електрически трансформатори, статични електрически (…)	0,70	0.73	0.81	0.84
29	3920 Други плочи, листове, фолио, ленти и пластини от (…)	0,70	0.98	0.36	0.98
30	8517 Телефонни апарати, включително телефоните за клетъчни (…)	0,69	0.50	0.88	0.93
31	8481 Арматурни артикули и подобни устройства за (…)	0,66	0.67	0.86	0.84
32	7214 Пръти от желязо или от нелегирани стомани, само (…)	0,65	0.34	0.03	0.20
33	9401 Мебели за сядане, дори превръщащи се на легла, и (…)	0,65	0.70	0.89	0.90
34	8507 Електрически акумулатори, включително техните (…)	0,62	0.82	0.24	0.75
35	8431 Части, изключително или главно предназначени за (…)	0,61	0.72	0.92	0.87
36	9018 Медицински, хирургически, зъболекарски или ветеринарни (…)	0,59	0.89	0.91	0.88
37	8471 Автоматични машини за обработка на информация и (…)	0,59	0.95	0.66	0.97
38	9403 Мебели и техните части, неупоменати нито включени (…)	0,59	0.89	0.84	0.95
39	7407 Пръти и профили от мед, неупоменати, нито включени (…)	0,58	0.86	0.14	0.72
40	8708 Части и принадлежности, за трактори, за автомобилни (…)	0,58	0.90	0.81	0.93
41	3923 Пластмасови транспортни или опаковъчни артикули; (…)	0,58	0.99	0.68	0.99
42	8711 Мотоциклети (включително мотопедите) и велосипеди със (…)	0,56	0.74	0.64	0.72
43	7801 Необработено олово	0,56	0.16	0.84	0.83
44	9504 Конзоли или устройства за видеоигри, артикули за (…)	0,56	0.92	0.76	0.94
45	1806 Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	0,56	0.97	0.77	0.99
46	7901 Необработен цинк	0,56	0.61	0.90	0.58
47	7306 Тръби и кухи профили (например заварени, нитовани, (…)	0,54	0.91	0.00	0.89
48	1205 Семена от репица или рапица, дори натрошени	0,53	0.32	0.01	0.33
49	8413 Помпи за течности, дори с устройства за измерване (с (…)	0,52	0.85	0.86	0.98
50	9404 Пружини за легла и поставки за матраци (с изключение (…)	0,49	0.96	0.62	0.99

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
51	8533 Незагряващи електрически съпротивления, включително (…)	0,49	0.96	0.27	0.93
52	2707 Масла и други продукти, получени при дестилацията на (…)	0,48	0.68	0.56	0.66
53	8701 Трактори (с изключение на карите-влекачи (…)	0,48	0.96	0.70	0.95
54	6110 Фланели, пуловери, жилетки, елечета и подобни (…)	0,45	0.09	0.86	0.79
55	7204 Отпадъци и отломки от чугун, желязо или стомана (…)	0,45	0.68	0.05	0.58
56	3102 Минерални или химични азотни торове (с изключение на (…)	0,45	0.65	0.35	0.49
57	7013 Стъклени предмети за сервиране, за кухня, тоалетни и (…)	0,44	0.89	0.96	0.94
58	7208 Плосковалцовани продукти от желязо или от нелегирани (…)	0,43	0.62	0.14	0.52
59	7010 Дамаджани, бутилки, флакони, буркани, бурканчета, (…)	0,43	0.94	0.69	0.96
60	0207 Меса и карантии, годни за консумация, от домашни птици (…)	0,43	0.51	0.12	0.73
61	7604 Пръти и профили от алуминий	0,42	0.99	0.72	0.97
62	8712 Велосипеди (включително и велосипеди на три колела за (…)	0,41	0.69	0.99	0.91
63	2401 Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	0,41	0.88	0.91	0.64
64	6109 Фланелки с ръкав, без яка (тениски) и долни фланелки, (…)	0,40	0.02	0.82	0.85
65	2309 Препарати от видовете, използвани за храна на животни	0,39	0.88	0.75	0.95
66	2306 Кюспета и други твърди остатъци, дори смлени или (…)	0,36	0.96	0.64	0.97
67	6104 Костюми, ансамбли, сака, рокли, поли, поли-панталони, (…)	0,35	0.59	0.63	0.72
68	8433 Машини и устройства за събиране на реколтата или (…)	0,35	0.97	0.65	0.97
69	6406 Части за обувки (включително горните части, дори (…)	0,34	0.28	0.91	0.87
70	9506 Артикули и съоръжения за физическа култура, (…)	0,33	0.91	0.67	0.97
71	9405 Осветителни тела (включително прожекторите) и техните (…)	0,33	0.96	0.79	0.98
72	2106 Хранителни продукти, неупоменати, нито включени (…)	0,32	0.56	0.69	0.96
73	8516 Електрически водонагреватели и потопяеми (…)	0,31	0.90	0.13	0.92
74	8409 Части, изключително или главно предназначени за (…)	0,30	0.89	0.43	0.88
75	3105 Минерални или химични торове, съдържащи два или три от (…)	0,30	0.81	0.18	0.86
76	0406 Сирена и извара	0,29	0.43	0.85	0.77
77	3926 Изделия от пластмаси и изделия от другите материали от (…)	0,29	0.91	0.69	0.95
78	8534 Печатни платки	0,29	0.28	0.83	0.95
79	6907 Плочки и плочи за настилане или облицоване, от (…)	0,29	0.79	0.19	0.78
80	6910 Кухненски мивки, други мивки, стойки за мивки, вани, (…)	0,28	0.62	0.88	0.85
81	8482 Сачмени, ролкови или иглени лагери (с изключение на (…)	0,28	0.86	0.14	0.85
82	6106 Ризи, блузи, блузи-ризи и шемизетки, трикотажни или (…)	0,28	0.94	0.95	0.87
83	3307 Препарати, които се използват преди, по време или след (…)	0,28	0.81	0.43	0.80
84	3922 Пластмасови вани, душове, мивки, бидета, тоалетни (…)	0,28	0.95	0.38	0.98
85	3301 Етерични масла (обезтерпенени или не), включително (…)	0,27	0.94	0.05	0.93
86	3902 Полимери на пропилена или на други олефини в първични (…)	0,27	0.82	0.05	0.72
87	7607 Алуминиево фолио (дори напечатано или фиксирано върху (…)	0,27	0.88	0.46	0.89
88	2008 Плодове, черупкови плодове и други части от растения, (…)	0,26	0.87	0.79	0.96
89	8415 Машини и апарати за кондициониране на въздуха, (…)	0,25	0.79	0.01	0.91
90	9026 Инструменти и апарати за измерване или контрол на (…)	0,25	0.45	0.92	0.85
91	4804 Крафтхартии и крафткартони, непромазани, на роли с (…)	0,25	0.86	0.46	0.90
92	7326 Изделия от желязо или стомана, неупоменати, нито (…)	0,25	0.91	0.30	0.94
93	4410 Плочи от дървесни частици, плочи, наречени „oriented (…)	0,25	0.05	0.60	0.50
94	0901 Кафе, дори печено или декофеинизирано; черупки и люспи (…)	0,25	0.97	0.63	0.96
95	8302 Гарнитури, обкови и подобни артикули, от неблагородни (…)	0,25	0.97	0.95	0.98
96	2202 Води, включително минералните води и газираните води, (…)	0,25	0.59	0.86	0.75
97	7005 Флоат стъкло и стъкло шлифовано или полирано върху (…)	0,24	0.76	0.82	0.84
98	3916 Пластмасови едножични влакна, чийто най-голям размер (…)	0,24	0.90	0.20	0.93
99	7308 Конструкции и части за конструкции (например мостове и (…)	0,23	0.39	0.36	0.57
100	8606 Товарни железопътни вагони (с изключение на (…)	0,23	0.17	0.28	0.43
101	8528 Монитори и прожекционни апарати, без вграден (…)	0,22	0.71	0.36	0.63
102	3402 Повърхностноактивни органични вещества (различни от (…)	0,22	0.97	0.80	0.98
103	6202 Палта, пелерини, анораци, якета, блузони и подобни (…)	0,22	0.71	0.88	0.28
104	1702 Захари, включително лактоза, малтоза, глюкоза и (…)	0,22	0.87	0.23	0.79
105	5107 Прежди от камгарна вълна (различни от тези пригодени (…)	0,22	0.26	0.92	0.78
106	8421 Центрофуги, включително центрофугалните изстисквачки (…)	0,22	0.95	0.78	0.98
107	5105 Вълна, фини или груби животински косми, щрайхгарни или (…)	0,21	0.60	0.82	0.73
108	3808 Инсектициди, родентициди, фунгициди, хербициди, (…)	0,20	0.92	0.53	0.98
109	6206 Ризи, блузи, блузи-ризи и шемизетки, за жени или (…)	0,20	0.79	0.96	0.76
110	8414 Въздушни помпи или вакуумпомпи (с изключение на (…)	0,20	0.92	0.95	0.95
111	4202 Куфари, куфарчета, включително тоалетните куфарчета и (…)	0,20	0.95	0.11	0.94
112	2402 Пури (включително тези с отрязани краища), пурети и (…)	0,20	0.02	0.59	0.08

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
113	4703 Химична дървесна маса, натронова или сулфатна, (…)	0,20	0.64	0.51	0.70
114	8543 Електрически машини и апарати със специфична функция, (…)	0,19	0.80	0.23	0.91
115	6403 Обувки с външни ходила от каучук, от пластмаси, от (…)	0,19	0.85	0.84	0.52
116	3507 Ензими; ензимни препарати, неупоменати, нито включени (…)	0,18	0.98	0.81	0.97
117	8432 Земеделски, градинарски или лесовъдни машини и (…)	0,18	0.91	0.87	0.98
118	4016 Изделия от невтвърден вулканизиран каучук, (…)	0,18	0.63	0.89	0.77
119	7007 Предпазно стъкло, състоящо се от закалено (…)	0,17	0.92	0.85	0.95
120	4819 Кутии, торби, пликове, кесии и други опаковки, от (…)	0,17	0.95	0.37	0.98
121	9503 Велосипеди с три колела, тротинетки, автомобилчета с (…)	0,17	0.30	0.95	0.96
122	84.Х ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ (…)	0,17			0.97
123	3917 Пластмасови тръби и маркучи и техните принадлежности (…)	0,17	0.75	0.79	0.93
124	6201 Палта, пелерини, анораци, якета, блузони и подобни (…)	0,17	0.19	0.24	0.57
125	8419 Апарати и устройства, дори с електрическо загряване (с (…)	0,17	0.96	0.85	0.96
126	8422 Миялни машини за съдове; машини и устройства, служещи (…)	0,17	0.45	0.91	0.86
127	9025 Гъстомери, ареометри и други подобни плуващи (…)	0,16	0.54	0.43	0.66
128	6309 Употребявани облекла и допълнения към облекла, одеяла, (…)	0,16	0.96	0.93	0.96
129	4401 Дърва за горене под формата на трупчета, цепеници, (…)	0,16	0.57	0.93	0.80
130	8523 Дискове, ленти, носители за запаметяване на данни чрез (…)	0,16	0.87	0.86	0.57
131	1803 Какаова маса, дори обезмаслена	0,16	0.87	0.50	0.86
132	6115 Чорапогащи, чорапи, дълги, три четвърти и къси и други (…)	0,16	0.75	0.80	0.08
133	1003 Ечемик	0,15	0.63	0.19	0.44
134	5601 Вати от текстилни материали и артикули от тези вати; (…)	0,15	0.98	0.82	0.97
135	3304 Готови продукти за разкрасяване или гримиране и (…)	0,15	0.71	0.67	0.88
136	5509 Прежди от синтетични щапелни влакна (различни от (…)	0,15	0.90	0.82	0.77
137	6809 Изделия от гипс или от смеси на базата на (…)	0,14	0.88	0.35	0.91
138	8512 Електрически осветителни или сигнализационни апарати (…)	0,14	0.94	0.84	0.97
139	8443 Печатарски машини и устройства, които служат за (…)	0,14	0.65	0.83	0.84
140	5402 Прежди от синтетични нишки, включително синтетичните (…)	0,14	0.79	0.43	0.77
141	3925 Пластмасови артикули за оборудване в строителството, (…)	0,13	0.91	0.14	0.97
142	9021 Ортопедични апарати и артикули, включително (…)	0,13	0.86	0.28	0.98
143	0407 Птичи яйца с черупки, пресни, консервирани или варени	0,13	0.92	0.55	0.97
144	2207 Етилов алкохол, неденатуриран, с алкохолно съдържание (…)	0,13	0.92	0.30	0.87
145	2303 Остатъци от производството на нишесте или скорбяла и (…)	0,13	0.93	0.38	0.91
146	3002 Човешка кръв; животинска кръв, приготвена за (…)	0,13	0.32	0.09	0.13
147	7602 Отпадъци и отломки от алуминий (с изключение на (…)	0,13	0.58	0.04	0.40
148	7228 Пръти и профили от легирани стомани, различни от (…)	0,13	0.94	0.63	0.94
149	0712 Зеленчуци, сушени, дори нарязани на парчета или (…)	0,13	0.53	0.09	0.76
150	0709 Зеленчуци, пресни или охладени (с изключение на (…)	0,13	0.01	0.53	0.81
151	8607 Части за превозни средства, движещи се по железопътни (…)	0,12	0.55	0.00	0.75
152	7310 Резервоари, варели, барабани, бидони, кутии и подобни (…)	0,12	0.72	0.69	0.81
153	8704 Автомобилни превозни средства за транспорт на стоки, (…)	0,12	0.53	0.27	0.48
154	8309 Запушалки (включително кроненкоркови капачки, капачки (…)	0,12	0.91	0.25	0.92
155	8425 Полиспасти (различни от товароподемниците); лебедки и (…)	0,12	0.30	0.14	0.38
156	2941 Антибиотици	0,12	0.76	0.63	0.57
157	2711 Нефтен газ и други газообразни въглеводороди	0,12	0.62	0.36	0.60
158	6205 Ризи за мъже или момчета (с изключение на трикотажните (…)	0,12	0.86	0.75	0.87
159	3305 Препарати за поддържане на косата	0,12	0.58	0.78	0.21
160	7404 Отпадъци и отломки от мед (с изключение на слитъците (…)	0,12	0.45	0.04	0.35
161	8479 Механични машини и апарати, имащи специфична функция, (…)	0,12	0.54	0.86	0.93
162	8478 Машини и апарати за подготовка или преработка на (…)	0,12	0.69	0.19	0.70
163	9032 Инструменти и апарати за автоматично регулиране или (…)	0,12	0.15	0.40	0.61
164	2204 Вина от прясно грозде, включително обогатените с (…)	0,12	0.91	0.84	0.87
165	8470 Сметачни машини и машини, джобен форма с „размери (…)	0,11	0.49	0.90	0.71
166	8301 Катинари, брави и резета (с ключ, секретен или (…)	0,11	0.91	0.11	0.96
167	8803 Части, неупоменати, нито включени другаде, за (…)	0,11	0.52	0.36	0.56
168	3924 Пластмасови съдове и прибори за сервиране или за (…)	0,11	0.93	0.51	0.97
169	7610 Конструкции и части за конструкции (например мостове и (…)	0,11	0.98	0.71	0.99
170	8518 Микрофони и техните стойки (с изключение на безжични (…)	0,11	0.88	0.92	0.90
171	7309 Резервоари, цистерни, вани и подобни съдове за (…)	0,11	0.63	0.72	0.90
172	7606 Ламарини, листове и ленти от алуминий, с дебелина, (…)	0,11	0.45	0.47	0.13
173	1006 Ориз	0,11	0.87	0.52	0.91
174	6112 Горни облекла за спорт, комбинезони и ансамбли за ски (…)	0,11	0.18	0.74	0.73

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
175	4407 Дървен материал, нарязан или бичен надлъжно, цепен или (…)	0,11	0.07	0.79	0.46
176	85.Х ЕЛЕКТРИЧЕСКИ МАШИНИ И АПАРАТИ (…)	0,11			0.97
177	0409 Естествен мед	0,11	0.73	0.82	0.83
178	2807 Сярна киселина; олеум	0,11	0.70	0.51	0.08
179	8430 Други машини и устройства за терасиране, изравняване, (…)	0,11	0.74	0.46	0.72
180	8531 Електрически апарати за звукова или визуална (…)	0,10	0.54	0.05	0.94
181	2005 Зеленчуци, приготвени или консервирани по начин, (…)	0,10	0.13	0.75	0.62
182	7325 Изделия, отляти, от чугун, желязо или стомана, (…)	0,10	0.54	0.91	0.06
183	8535 Апаратура за прекъсване, разединяване, защита, (…)	0,10	0.58	0.31	0.81
184	7616 Изделия от алуминий, неупоменати нито включени другаде	0,10	0.84	0.48	0.80
185	2814 Амоняк, безводен или във воден разтвор	0,10	0.83	0.42	0.81
186	3901 Полимери на етилена в първични форми	0,10	0.16	0.62	0.02
187	4802 Хартии и картони, непромазани, от видовете, използвани (…)	0,10	0.53	0.70	0.74
188	1605 Ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни, (…)	0,10	0.94	0.87	0.93
189	9930 СТОКИ, ДОСТАВЕНИ ДО ПЛАВАТЕЛНИ СЪДОВЕ И (…)	0,10	0.83	0.93	0.61
190	8207 Сменяеми инструменти за ръчни сечива, механични или (…)	0,10	0.30	0.92	0.88
191	9033 Части и принадлежности, неупоменати, нито включени (…)	0,09	0.19	0.81	0.46
192	7307 Принадлежности за тръбопроводи (например свръзки, (…)	0,09	0.31	0.94	0.85
193	87.Х АВТОМОБИЛНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА, ТРАКТОРИ(…)	0,09			0.96
194	7321 Печки, котли с огнище, готварски печки (включително (…)	0,09	0.06	0.04	0.13
195	3306 Препарати за поддържане хигиената на устната кухина (…)	0,09	0.85	0.96	0.89
196	4818 Тоалетна хартия или подобни хартии, целулозна вата или (…)	0,09	0.79	0.71	0.92
197	7305 Тръби (например заварени или нитовани) с кръгло (…)	0,09	0.54	0.75	0.55
198	0811 Плодове, неварени или варени във вода или на пара, (…)	0,09	0.89	0.55	0.88
199	7108 Злато (включително платинираното злато) в необработени (…)	0,09	0.68	0.11	0.44
200	6211 Горни спортни облекла, комбинезони и ансамбли за ски и (…)	0,09	0.54	0.38	0.10
201	1211 Растения, части от растения, семена и плодове от (…)	0,09	0.15	0.93	0.88
202	2507 Каолин и други каолинови глини, дори калцинирани	0,09	0.86	0.96	0.97
203	8716 Ремаркета и полуремаркета за всякакви превозни (…)	0,09	0.87	0.59	0.93
204	8466 Части и принадлежности, предназначени изключително или (…)	0,09	0.50	0.48	0.64
205	7219 Плосковалцовани продукти от неръждаема стомана с (…)	0,09	0.82	0.39	0.75
206	61.Х ОБЛЕКЛА И ДОПЪЛНЕНИЯ ЗА ОБЛЕКЛА, ТРИКОТАЖНИ (…)	0,09			0.82
207	3303 Парфюми и тоалетни води (с изключение на бръснарските (…)	0,09	0.96	0.13	0.83
208	8503 Части, изключително или главно предназначени за (…)	0,08	0.14	0.18	0.34
209	7608 Тръби от алуминий (с изключение на кухите профили и (…)	0,08	0.64	0.17	0.57
210	7215 Други пръти от желязо или от нелегирани стомани, (…)	0,08	0.92	0.27	0.89
211	8501 Електрически двигатели и генератори, с изключение на (…)	0,08	0.09	0.61	0.55
212	6103 Костюми, ансамбли, сака, панталони, панталони с (…)	0,08	0.64	0.64	0.90
213	7216 Профили от желязо или от нелегирани стомани	0,08	0.82	0.14	0.82
214	3921 Плочи, листове, фолио, ленти и пластини, от пластмаси, (…)	0,08	0.85	0.34	0.79
215	0102 Живи животни от рода на едрия рогат добитък	0,08	0.12	0.76	0.56
216	62.Х ОБЛЕКЛА И ДОПЪЛНЕНИЯ ЗА ОБЛЕКЛАТА, РАЗЛИЧНИ ОТ (…)	0,08			0.41
217	2208 Етилов алкохол, неденатуриран, с алкохолно съдържание (…)	0,08	0.75	0.37	0.79
218	44.Х ДЪРВЕН МАТЕРИАЛ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ДЪРВЕН МАТЕРИАЛ(…)	0,08			0.95
219	2607 Оловни руди и техните концентрати	0,08	0.66	0.81	0.84
220	4901 Книги, брошури и подобни печатни издания, дори на (…)	0,08	0.98	0.13	0.99
221	8438 Машини и апарати, неупоменати, нито включени другаде в (…)	0,08	0.23	0.72	0.27
222	4412 Шперплат, фурнировани плоскости и подобен слоест (…)	0,08	0.75	0.80	0.85
223	7112 Остатъци и отпадъци от благородни метали или от (…)	0,08	0.77	0.15	0.49
224	5515 Тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но по-малко (…)	0,08	0.64	0.05	0.87
225	7322 Радиатори за централно отопление с неелектрическо (…)	0,08	0.87	0.54	0.85
226	8411 Турбореактивни двигатели, турбовитлови двигатели и (…)	0,08	0.63	0.52	0.00
227	4415 Каси, касетки, щайги, барабани и подобни амбалажи от (…)	0,08	0.86	0.40	0.92
228	5407 Тъкани от прежди от синтетични нишки, включително (…)	0,08	0.87	0.85	0.79
229	1904 Продукти на базата на приготвени чрез набъбване или (…)	0,08	0.94	0.98	0.98
230	8802 Други въздухоплавателни превозни средства (например (…)	0,07	0.68	0.65	0.00
231	0805 Цитрусови плодове, пресни или сушени	0,07	0.84	0.95	0.85
232	94.Х МЕБЕЛИ; МЕДИЦИНСКА И ХИРУРГИЧЕСКА МЕБЕЛИРОВКА (…)	0,07			0.96
233	1101 Брашно пшенично или брашно от смес от пшеница и ръж	0,07	0.83	0.34	0.83
234	1602 Други приготвени храни и консерви от месо, карантии (…)	0,07	0.66	0.54	0.87
235	0713 Бобови зеленчуци, сушени, без шушулките, дори с (…)	0,07	0.66	0.21	0.77
236	4813 Цигарена хартия, дори изрязана по формат или на (…)	0,07	0.91	0.25	0.92

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
237	8714 Части и принадлежности за мотоциклети, велосипеди и (…)	0,07	0.70	0.31	0.66
238	3824 Свързващи препарати за леярски форми или сърца; (…)	0,07	0.59	0.21	0.69
239	6107 Слипове и други долни гащи, нощници, пижами, хавлии за (…)	0,07	0.41	0.83	0.84
240	8458 Стругове (включително струговащите центрове), работещи (…)	0,07	0.36	0.79	0.43
241	6404 Обувки с външни ходила от каучук, пластмаси, (…)	0,07	0.44	0.87	0.94
242	9001 Оптични влакна и снопове от оптични влакна; кабели от (…)	0,07	0.19	0.81	0.97
243	39.X ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	0,07			0.97
244	2523 Видове хидравличен цимент (включително циментов (…)	0,07	0.67	0.79	0.61
245	6108 Комбинезони, фусти, пликчета, нощници, пижами, халати, (…)	0,07	0.52	0.38	0.59
246	1601 Колбаси и подобни продукти от месо, карантии или кръв; (…)	0,07	0.90	0.05	0.97
247	6302 Спално бельо, покривки и кърпи за маса, за тоалет (…)	0,07	0.05	0.44	0.48
248	8529 Части, изключително или главно предназначени за (…)	0,07	0.09	0.43	0.82
249	2203 Бири от малц	0,06	0.86	0.67	0.79
250	3505 Декстрин и други модифицирани скорбяла и нишесте (…)	0,06	0.49	0.65	0.03
251	6305 Амбалажни чували и торбички, от видовете използвани за (…)	0,06	0.15	0.64	0.35
252	3103 Минерални или химични фосфорни торове (с изключение на (…)	0,06	0.03	0.58	0.33
253	1704 Захарни изделия без какао, включително белия шоколад	0,06	0.96	0.26	0.97
254	7113 Бижутерийни или ювелирни артикули и техните части от (…)	0,06	0.01	0.01	0.70
255	8483 Трансмисионни валове (включително гърбичните и (…)	0,06	0.47	0.32	0.73
256	7217 Телове от желязо или от нелегирани стомани, навити (с (…)	0,06	0.80	0.41	0.77
257	8424 Механични апарати (дори ръчни) за изхвърляне, (…)	0,06	0.79	0.07	0.94
258	3401 Сапуни; повърхностноактивни органични продукти и (…)	0,06	0.97	0.79	0.96
259	1104 Зърна от житни растения, обработени по друг начин (…)	0,06	0.23	0.09	0.25
260	8608 Неподвижни съоръжения за железопътни или подобни линии (…)	0,06	0.81	0.79	0.89
261	8532 Електрически кондензатори, постоянни, променливи или (…)	0,06	0.17	0.69	0.82
262	4411 Плочи от дървесни влакна или от влакна от други (…)	0,06	0.86	0.93	0.44
263	7318 Винтове, болтове, гайки, тирфони, куки с резба, (…)	0,06	0.89	0.72	0.81
264	3907 Полиацетали, други полиетери и епоксидни смоли в (…)	0,06	0.43	0.41	0.70
265	3003 Медикаменти (с изключение на продуктите от позиции (…)	0,06	0.06	0.85	0.90
266	8525 Предавателни апарати за радиоразпръскване или (…)	0,06	0.57	0.72	0.30
267	73.X ИЗДЕЛИЯ ОТ ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО ИЛИ СТОМАНА	0,06			0.89
268	8480 Формовъчни каси за леярството; плочи за дъната на (…)	0,06	0.67	0.78	0.89
269	9027 Инструменти и апарати за физични или химични анализи, (…)	0,06	0.87	0.31	0.87
270	9022 Апарати с Х (рентгенови) лъчи и апарати, използващи (…)	0,06	0.70	0.27	0.80
271	6402 Обувки с външни ходила и горна част от каучук (…)	0,06	0.84	0.81	0.82
272	8435 Преси, гроздомелачки, трошачки и подобни машини, (…)	0,06	0.95	0.13	0.92
273	4418 Дърводелски изделия и части за конструкции от дърво, (…)	0,06	0.86	0.39	0.91
274	0710 Зеленчуци, неварени или варени във вода или на пара, (…)	0,06	0.16	0.51	0.34
275	5510 Прежди от изкуствени щапелни влакна (различни от (…)	0,06	0.88	0.19	0.91
276	4803 Хартии от видовете, използвани за направа на тоалетна (…)	0,06	0.42	0.49	0.41
277	0909 Семена от анасон, звезден анасон, резене, кориандър, (…)	0,05	0.80	0.06	0.58
278	8429 Самоходни булдозери, грейдери, скрепери, механични (…)	0,05	0.06	0.12	0.06
279	9619 Дамски превръзки и хигиенни тампони, бебешки пелени и (…)	0,05	0.65	0.17	0.14
280	2901 Ациклени въглеводороди	0,05	0.48	0.50	0.36
281	0812 Плодове, временно консервирани (например посредством (…)	0,05	0.75	0.65	0.65
282	8477 Машини и апарати за обработка на каучук или пластмаси (…)	0,05	0.03	0.79	0.85
283	8473 Части и принадлежности (различни от предпазни кутии, (…)	0,05	0.09	0.13	0.18
284	9031 Инструменти, апарати и машини за измерване или (…)	0,05	0.68	0.34	0.80
285	7106 Сребро (включително позлатеното сребро и платинираното (…)	0,05	0.05	0.07	0.03
286	4707 Хартии или картони за рециклиране (отпадъци и (…)	0,05	0.98	0.45	0.93
287	8702 Автомобилни превозни средства за транспорт на десет (…)	0,05	0.73	0.69	0.79
288	8427 Кари високоповдигачи; други товарно-разтоварни кари, (…)	0,05	0.07	0.77	0.50
289	3814 Сложни органични разтворители и разредители, (…)	0,05	0.86	0.50	0.86
290	4005 Невулканизирани каучукови смеси в първични форми или (…)	0,05	0.24	0.59	0.46
291	7601 Необработен алуминий	0,05	0.17	0.46	0.24
292	3006 Фармацевтични препарати и артикули, посочени в (…)	0,05	0.59	0.31	0.83
293	2505 Всякакви видове естествен пясък, дори оцветен, с (…)	0,05	0.83	0.30	0.86
294	4805 Други хартии и картони, непромазани, на роли с (…)	0,05	0.31	0.61	0.64
295	3208 Бои и лакове на базата на синтетични полимери или (…)	0,05	0.45	0.69	0.01
296	8465 Инструментални машини (включително машините за (…)	0,04	0.25	0.51	0.17
297	6804 Мелнични камъни и подобни артикули, без стойки, за (…)	0,04	0.50	0.05	0.94
298	8510 Машинки за бръснене, стригане и епилация, с вграден (…)	0,04	0.78	0.86	0.89

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
299	1209 Семена, плодове и спори, за посев (с изключение на (…)	0,04	0.43	0.65	0.70
300	7304 Безшевни тръби и кухи профили, от желязо или стомана (…)	0,04	0.72	0.91	0.51
301	4408 Фурнирни листове, включително тези, получени чрез (…)	0,04	0.02	0.73	0.76
302	8426 Мачтово-стрелови (дерик) кранове; подемни кранове и (…)	0,04	0.31	0.64	0.03
303	8515 Машини и апарати за запояване или заваряване (дори с (…)	0,04	0.24	0.66	0.65
304	2302 Трици и други видове отпадъци, дори агломерирани под (…)	0,04	0.63	0.30	0.47
305	8509 Електромеханични уреди с вграден електрически (…)	0,04	0.93	0.19	0.96
306	0403 Мътеница, заквасенимлекаи сметана, кисело мляко, кефир (…)	0,04	0.45	0.71	0.71
307	7210 Плосковалцовани продукти от желязо или от нелегирани (…)	0,04	0.67	0.15	0.70
308	2206 Вино от ябълки, от круши, медовина и други (…)	0,04	0.90	0.20	0.90
309	9406 Сглобяеми конструкции, дори комплектовани или вече (…)	0,04	0.27	0.73	0.56
310	6810 Изделия от цимент, от бетон или от изкуствен камък, (…)	0,04	0.36	0.84	0.46
311	4303 Облекла, допълнения към облеклото и други артикули, от (…)	0,04	0.73	0.06	0.77
312	9613 Запалки и устройства за запалване (с изключение на (…)	0,04	0.87	0.80	0.96
313	1701 Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически (…)	0,04	0.76	0.13	0.72
314	1108 Скорбяла и нишесте; инулин	0,04	0.76	0.69	0.61
315	8474 Машини и апарати за сортиране, пресяване, разделяне, (…)	0,04	0.45	0.49	0.10
316	4907 Пощенски, таксови и подобни марки, неунищожени, в (…)	0,04	0.34	0.12	0.54
317	8901 Пътнически и туристически кораби, фериботи, товарни (…)	0,04	0.58	0.31	0.59
318	3506 Готови лепила, неупоменати, нито включени другаде; (…)	0,04	0.05	0.54	0.84
319	6212 Сутиени, ластични колани, корсети, тиранти, жартиери, (…)	0,04	0.37	0.42	0.07
320	8434 Доилни машини и млекопреработващи машини и апарати, (…)	0,04	0.45	0.57	0.39
321	7009 Огледала от стъкло, дори в рамки, включително (…)	0,04	0.17	0.45	0.30
322	4911 Други печатни произведения, включително картини, (…)	0,04	0.94	0.70	0.97
323	8467 Пневматични инструменти, хидравлични инструменти или (…)	0,04	0.51	0.28	0.53
324	8454 Конвертори, леярски кофи, кокили и машини за отливане (…)	0,04	0.53	0.83	0.86
325	0203 Меса от животни от рода на свинете, пресни, охладени (…)	0,04	0.66	0.10	0.82
326	1604 Приготвени храни и консерви от риби; хайвер и неговите (…)	0,04	0.98	0.65	0.97
327	8428 Други машини и устройства за повдигане, товарене, (…)	0,04	0.24	0.51	0.42
328	8462 Инструментални машини (включително пресите) за коване (…)	0,04	0.29	0.63	0.65
329	5603 Нетъкани текстилни материали, дори импрегнирани, (…)	0,04	0.79	0.21	0.88
330	2835 Фосфинати (хипофосфити), фосфонати (фосфити) и (…)	0,03	0.66	0.54	0.66
331	7320 Пружини, ресори и техните листове от желязо или от (…)	0,03	0.83	0.27	0.86
332	5503 Синтетични щапелни влакна, некардирани, нито пенирани, (…)	0,03	0.92	0.18	0.94
333	6004 Трикотажни платове с широчина, превишаваща 30 cm, (…)	0,03	0.47	0.10	0.41
334	6006 Трикотажни платове, с широчина, превишаваща 30 cm (с (…)	0,03	0.53	0.44	0.32
335	2930 Органични тиосъединения	0,03	0.60	0.80	0.80
336	4421 Изделия от дървен материал, неупоменати, нито включени (…)	0,03	0.98	0.39	0.97
337	6902 Огнеупорни тухли, плочи, плочки и аналогични керамични (…)	0,03	0.14	0.88	0.82
338	3209 Бои и лакове на базата на синтетични полимери или (…)	0,03	0.89	0.41	0.94
339	0302 Риби, пресни или охладени, с изключение на филетата и (…)	0,03	0.79	0.08	0.79
340	8539 Електрически лампи и тръби с нажежаема жичка или (…)	0,03	0.20	0.81	0.53
341	0707 Краставици и корнишони, пресни или охладени	0,03	0.54	0.29	0.57
342	6405 Обувки с външни ходила от каучук или пластмаса и (…)	0,03	0.80	0.61	0.69
343	8464 Инструментални машини за обработка на камъни, (…)	0,03	0.74	0.57	0.88
344	0307 Мекотели, дори без черупки, живи, пресни, охладени, (…)	0,03	0.38	0.67	0.75
345	2511 Естествен бариев сулфат (барит); естествен бариев (…)	0,03	0.74	0.76	0.81
346	07.Х ЗЕЛЕНЧУЦИ, РАСТЕНИЯ, КОРЕНИ И ГРУДКИ, ГОДНИ ЗА (…)	0,03			0.85
347	6802 Обработени дялани или строителни камъни (различни от (…)	0,03	0.23	0.33	0.56
348	7408 Телове от мед (с изключение на тънките стерилни (…)	0,03	0.37	0.03	0.64
349	6102 Палта, пелерини, анораци, якета, блузони и подобни (…)	0,03	0.43	0.41	0.53
350	0105 Живи домашни петли, кокошки, птици от видовете Gallus (…)	0,03	0.90	0.80	0.90
351	6101 Палта, пелерини, анораци, якета, блузони и подобни (…)	0,03	0.56	0.57	0.75
352	8548 Остатъци и отпадъци от електрически батерии, съставени (…)	0,03	0.59	0.04	0.88
353	0702 Домати, пресни или охладени	0,03	0.18	0.32	0.33
354	6114 Специални облекла, предназначени за професионални, (…)	0,03	0.59	0.13	0.77
355	10.Х ЖИТНИ РАСТЕНИЯ	0,03			0.77
356	9030 Осцилоскопи, спектрални анализатори и други (…)	0,03	0.54	0.22	0.73
357	0809 Кайсии, череши, праскови (включително брюнони и (…)	0,03	0.31	0.55	0.54
358	8416 Горелки за захранване на огнища, с течно гориво, с (…)	0,03	0.98	0.54	0.97
359	6208 Долни фланелки и ризи, комбинезони, фусти, пликчета, (…)	0,03	0.11	0.54	0.68
360	0602 Живи растения (включително корените им), издънки и (…)	0,03	0.69	0.07	0.90

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
361	8403 Котли за централно отопление, неелектрически,части за (…)	0,03	0.89	0.55	0.86
362	90.Х ОПТИЧНИ, ФОТОГРАФСКИ ИЛИ КИНЕМАТОГРАФСКИ, (…)	0,03			0.97
363	64.Х ОБУВКИ, ГЕТИ И ПОДОБНИ АРТИКУЛИ; ЧАСТИ ЗА ТЯХ	0,03			0.88
364	9102 Ръчни часовници, джобни часовници и подобни часовници (…)	0,03	0.68	0.77	0.94
365	5807 Етикети, емблеми и подобни артикули от текстилни (…)	0,03	0.98	0.69	0.97
366	48.Х ХАРТИИ И КАРТОНИ; ИЗДЕЛИЯ ОТ ЦЕЛУЛОЗНА МАСА(…)	0,03			0.96
367	1214 Фуражни цвекла, репи, фуражни корени, сено, люцерна, (…)	0,03	0.94	0.17	0.94
368	3822 Диагностични или лабораторни реактиви върху всякакъв (…)	0,03	0.85	0.38	0.89
369	7301 Шпунтови прегради от желязо или стомана, дори пробити (…)	0,03	0.81	0.49	0.76
370	8530 Електрически апарати за сигнализация (различни от (…)	0,03	0.95	0.52	0.91
371	3815 Инициатори на реакции, ускорители на реакции и (…)	0,03	0.51	0.08	0.30
372	12.Х МАСЛОДАЙНИ СЕМЕНА И ПЛОДОВЕ; РАЗНИ ВИДОВЕ (…)	0,03			0.60
373	9603 Метли и четки, дори представляващи части от машини, от (…)	0,03	0.10	0.95	0.92
374	5514 Тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но по-малко (…)	0,03	0.91	0.23	0.90
375	8450 Перални машини за бельо, дори с устройство за сушене	0,03	0.09	0.40	0.76
376	3302 Смеси от ароматични вещества и смеси (включително (…)	0,03	0.69	0.69	0.88
377	76.Х АЛУМИНИЙ И ИЗДЕЛИЯ ОТ АЛУМИНИЙ	0,03			0.94
378	4010 Транспортни ленти или трансмисионни ремъци от (…)	0,03	0.54	0.60	0.75
379	33.Х ЕТЕРИЧНИ МАСЛА И РЕЗИНОИДИ(…)	0,03			0.97
380	2009 Плодови сокове (включително гроздова мъст) или (…)	0,03	0.54	0.16	0.24
381	8303 Огнеупорни каси, блиндирани врати и клетки за (…)	0,03	0.90	0.34	0.93
382	4810 Хартии и картони, на които едната или двете страни (…)	0,03	0.89	0.79	0.94
383	0505 Кожи и други части от птици, покрити с пера (…)	0,03	0.73	0.59	0.95
384	2001 Зеленчуци, плодове и други годни за консумация части (…)	0,03	0.67	0.86	0.02
385	2007 Конфитюри, желета от плодове, мармелади, пюрета от (…)	0,03	0.04	0.88	0.70
386	2713 Нефтен кокс, нефтен битум и други остатъци от нефтени (…)	0,03	0.60	0.10	0.55
387	4821 Етикети от всякакъв вид, от хартия или картон, (…)	0,02	0.26	0.34	0.77
388	8526 Апарати за радиозасичане и радиосондиране - радари, (…)	0,02	0.57	0.22	0.72
389	1514 Рапично, репично или синапено масло и техните фракции, (…)	0,02	0.56	0.24	0.48
390	8436 Други земеделски, градинарски, лесовъдни, птицевъдни (…)	0,02	0.94	0.43	0.94
391	4008 Плочи, листове, ленти, пръчки и профили от (…)	0,02	0.72	0.85	0.51
392	1511 Палмово масло и неговите фракции, дори рафинирани, но (…)	0,02	0.49	0.00	0.48
393	2608 Цинкови руди и техните концентрати	0,02	0.58	0.81	0.75
394	7114 Златарски артикули и техните части от благородни (…)	0,02	0.39	0.32	0.34
395	5403 Прежди от изкуствени нишки, включително изкуствените (…)	0,02	0.86	0.97	0.20
396	1805 Какао на прах, без прибавка на захар или други (…)	0,02	0.58	0.05	0.44
397	1901 Екстракти от малц; хранителни продуктиот брашна, (…)	0,02	0.94	0.88	0.93
398	6001 Кадифета, плюшове (включително платовете, наречени „с (…)	0,02	0.76	0.51	0.75
399	8410 Хидравлични турбини, водни колела и регулаторите им; (…)	0,02	0.16	0.89	0.33
400	9013 Устройства с течни кристали, непредставляващи (…)	0,02	0.28	0.48	0.58
401	7115 Други изделия от благородни метали или от плакета или (…)	0,02	0.54	0.75	0.20
402	4403 Необработен дървен материал, дори обелен, със или без (…)	0,02	0.55	0.94	0.34
403	8104 Магнезий и изделия от магнезий, включително отпадъците (…)	0,02	0.80	0.79	0.62
404	8437 Машини за почистване, сортиране или пресяване на зърна (…)	0,02	0.78	0.80	0.79
405	7324 Хигиенни или тоалетни артикули и техните части, от (…)	0,02	0.74	0.17	0.72
406	8519 Апарати за записване на звук, апарати за (…)	0,02	0.49	0.72	0.93
407	1516 Животински и растителини мазнини и масла и техните (…)	0,02	0.41	0.39	0.37
408	3214 Кит за прозорци, свързващи смоли и други китове; (…)	0,02	0.72	0.68	0.49
409	8502 Електрогенериращи агрегати и електрически ротационни (…)	0,02	0.20	0.04	0.21
410	0813 Кайсии, сливи, ябълки, праскови, круши, папаи, (…)	0,02	0.63	0.68	0.89
411	9019 Апарати за механотерапия; апарати за масаж;апарати за (…)	0,02	0.86	0.59	0.88
412	8715 Бебешки и детски колички и техните части, неупоменати, (…)	0,02	0.92	0.84	0.94
413	8541 Диоди, транзистори и подобни полупроводникови (…)	0,02	0.02	0.49	0.19
414	9101 Ръчни часовници, джобни часовници и подобни часовници (…)	0,02	0.45	0.35	0.85
415	5702 Тъкани килими и други тъкани подови настилки от (…)	0,02	0.81	0.96	0.88
416	0204 Меса от животни от рода на овцете или козите, (…)	0,02	0.82	0.43	0.84
417	0401 Мляко и сметана, неконцентрирани, нито подсладени със (…)	0,02	0.82	0.50	0.73
418	7102 Диаманти, дори обработени, но немонтирани, нито (…)	0,02	0.17	0.38	0.49
419	6105 Ризи, трикотажни или плетени, за мъже или момчета (с (…)	0,02	0.65	0.25	0.67
420	1518 Животински или растителни мазнини и масла и техните (…)	0,02	0.93	0.40	0.93
421	04.Х МЛЯКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ; ПТИЧИ ЯЙЦА (…)	0,02			0.82
422	8907 Плаващи съоръжения (например салове, резервоари, (…)	0,02	0.85	0.19	0.66

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
423	1517 Маргарин; хранителни смеси или препарати от животински (…)	0,02	0.89	0.67	0.89
424	5207 Памучни прежди, пригодени за продажба на дребно (…)	0,02	0.20	0.65	0.33
425	4011 Пневматични гуми от каучук, нови	0,02	0.26	0.18	0.33
426	5111 Тъкани от щрайхгарна вълна или от щрайхгарни фини (…)	0,02	0.91	0.96	0.82
427	0402 Мляко и сметана, концентрирани или с (…)	0,02	0.27	0.46	0.25
428	4404 Дървени заготовки за обръчи; цепени колчета за (…)	0,02	0.67	0.05	0.80
429	5108 Прежди от фини животински косми, щрайхгарни или (…)	0,02	0.46	0.53	0.80
430	2601 Железни руди и техните концентрати, включително (…)	0,02	0.83	0.46	0.30
431	19.Х ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ, ПРИГОТВЕНИ НА БАЗАТА (…)	0,02			0.94
432	2620 Шлаки, пепели и остатъци (различни от получените при (…)	0,02	0.75	0.24	0.87
433	08.Х ПЛОДОВЕ, ГОДНИ ЗА КОНСУМАЦИЯ; ЦИТРУСОВИ (…)	0,02			0.84
434	7202 Феросплави	0,02	0.18	0.08	0.08
435	2503 Сяра от всякакъв вид, с изключение на сублимираната, (…)	0,02	0.90	0.31	0.63
436	7302 Елементи за железопътни линии от чугун, желязо или (…)	0,02	0.44	0.00	0.40
437	8511 Електрически апарати и устройства за запалване или (…)	0,02	0.62	0.77	0.45
438	3919 Пластмасови самозалепващи се плочи, листове, ленти, (…)	0,02	0.01	0.63	0.65
439	8456 Инструментални машини, работещи чрез отнемане на (…)	0,02	0.87	0.01	0.91
440	8508 Уреди за почистване, работещи чрез вакуум, включително (…)	0,02	0.44	0.82	0.70
441	5211 Памучни тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но (…)	0,02	0.76	0.29	0.87
442	2105 Сладолед за консумация, дори съдържащ какао	0,02	0.03	0.45	0.17
443	2843 Благородни метали в колоидно състояние; неорганични (…)	0,02	0.40	0.46	0.62
444	2101 Екстракти, есенции и концентрати от кафе, чай или мате (…)	0,02	0.11	0.08	0.65
445	6217 Други конфекционирани допълнения за облекла; части за (…)	0,02	0.05	0.27	0.04
446	8212 Бръсначи и самобръсначки, неелектрически, и техните (…)	0,02	0.74	0.22	0.67
447	5516 Тъкани от изкуствени щапелни влакна	0,02	0.83	0.56	0.85
448	7209 Плосковалцовани продукти от желязо или от нелегирани (…)	0,02	0.40	0.11	0.44
449	9002 Лещи, призми, огледала и други оптични елементи от (…)	0,02	0.22	0.39	0.16
450	8705 Автомобилни превозни средства за специални цели, (…)	0,02	0.41	0.67	0.06
451	8546 Изолатори за електричество от всякакви материали (с (…)	0,02	0.80	0.35	0.71
452	0802 Черупкови плодове, пресни или сушени, дори без (…)	0,02	0.22	0.39	0.35
453	3915 Отпадъци, изрезки и остатъци от пластмаси	0,02	0.54	0.19	0.40
454	7314 Метални платна (включително непрекъснатите платна), (…)	0,02	0.72	0.96	0.44
455	9028 Броячи за газове, течности или електричество, (…)	0,02	0.14	0.42	0.11
456	8487 Части за машини или апарати, неупоменати, нито (…)	0,02	0.59	0.74	0.12
457	7802 Отпадъци и отломки от олово (с изключение на шлаките, (…)	0,02	0.71	0.84	0.69
458	5505 Отпадъци от синтетични или изкуствени щапелни влакна, (…)	0,02	0.48	0.55	0.58
459	2804 Водород, благородни газове и други неметални елементи	0,02	0.47	0.72	0.01
460	8448 Спомагателни машини и устройства за машините от (…)	0,02	0.39	0.31	0.47
461	8506 Електрически батерии, съдържащи един или няколко (…)	0,02	0.10	0.65	0.73
462	0504 Черва, пикочни мехури и стомаси на животни, цели или (…)	0,02	0.93	0.76	0.90
463	5112 Тъкани от камгарна вълна или от камгарни фини (…)	0,02	0.56	0.51	0.49
464	0305 Риби сушени, осолени или в саламура; риби пушени, дори (…)	0,02	0.23	0.70	0.84
465	2403 Обработен тютюн и обработени заместители на тютюна, (…)	0,02	0.59	0.44	0.69
466	4823 Хартии, картони, целулозна вата, платна от целулозни (…)	0,02	0.93	0.16	0.93
467	5401 Шевни конци от синтетични или изкуствени нишки, дори (…)	0,02	0.92	0.10	0.95
468	22.Х БЕЗАЛКОХОЛНИ И АЛКОХОЛНИ НАПИТКИ И ВИДОВЕ ОЦЕТ	0,02			0.65
469	8514 Индустриалниили лабораторни електрически пещи, (…)	0,02	0.40	0.43	0.79
470	6307 Други конфекционирани артикули, включително шаблоните (…)	0,02	0.89	0.44	0.88
471	8417 Неелектрически индустриални или лабораторни пещи, (…)	0,02	0.41	0.06	0.44
472	4413 „Уплътнен“ дървен материал, на блокове, плочи, дъски (…)	0,01	0.39	0.65	0.81
473	20.Х ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ ОТ ЗЕЛЕНЧУЦИ, ПЛОДОВЕ (…)	0,01			0.75
474	6207 Долни фланелки, слипове, долни гащи, нощници, пижами, (…)	0,01	0.34	0.45	0.67
475	8451 Машини и устройства (различни от машините от позиция (…)	0,01	0.14	0.35	0.64
476	72.Х ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО И СТОМАНА	0,01			0.37
477	3604 Артикули за фойерверки, сигнални ракети, ракети срещу (…)	0,01	0.07	0.59	0.61
478	8407 Бутални двигатели с възвратно-постъпателно или (…)	0,01	0.92	0.14	0.59
479	4409 Дървен материал, включително несглобени паркетни дъски (…)	0,01	0.81	0.67	0.42
480	2849 Карбиди с определен или неопределен химичен състав	0,01	0.74	0.88	0.68
481	3005 Вати, марли, бинтове и аналогични артикули (например (…)	0,01	0.35	0.34	0.13
482	8476 Автоматични машини за продажба на стоки (например (…)	0,01	0.95	0.68	0.97
483	3707 Химически препарати за фотографски цели, различни от (…)	0,01	0.68	0.75	0.43
484	5501 Кабели от синтетични нишки	0,01	0.64	0.50	0.70

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
485	5205 Памучни прежди, различни от шевните конци, съдържащи (…)	0,01	0.30	0.72	0.48
486	2515 Мрамор, травертин, мушелкалк и други варовици, (…)	0,01	0.64	0.20	0.63
487	2508 Други глини (с изключение на експандираните глини от (…)	0,01	0.92	0.35	0.81
488	4203 Облекла и допълнения към облеклото, от естествена или (…)	0,01	0.11	0.42	0.40
489	7401 Меден камък; циментна мед (медна утайка)	0,01	0.47	0.02	0.29
490	4107 Дъбени или „crust“ кожи, допълнително обработени, (…)	0,01	0.88	0.48	0.88
491	0303 Риби замразени, с изключение на филетата и другите (…)	0,01	0.57	0.91	0.25
492	6005 Осново-плетени платове, включително тези, получени (…)	0,01	0.84	0.36	0.90
493	3904 Полимери на винилхлорида или на други халогенирани (…)	0,01	0.87	0.43	0.88
494	7311 Съдове за сгъстени или втечнени газове, от чугун, (…)	0,01	0.89	0.29	0.91
495	0104 Живи животни от рода на овцете или козите	0,01	0.31	0.23	0.30
496	7612 Резервоари, варели, барабани, бидони, кутии и подобни (…)	0,01	0.30	0.22	0.84
497	6117 Други конфекционирани допълнения за облеклата, (…)	0,01	0.25	0.23	0.60
498	9402 Мебелировка за медицински, хирургически, зъболекарски (…)	0,01	0.56	0.54	0.72
499	6111 Облекла и допълнения за облеклото, трикотажни или (…)	0,01	0.65	0.02	0.88
500	8205 Ръчни инструменти и сечива (включително диамантите за (…)	0,01	0.86	0.77	0.92
501	2103 Препарати за сосове и готови сосове; комбинирани (…)	0,01	0.77	0.91	0.63
502	8439 Машини и апарати за производство на целулозна маса от (…)	0,01	0.39	0.59	0.22
503	2205 Вермути и други видове вина от прясно грозде, (…)	0,01	0.27	0.04	0.38
504	5512 Тъкани, съдържащи тегловно 85 % или повече синтетични (…)	0,01	0.73	0.18	0.72
505	5212 Памучни тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но (…)	0,01	0.51	0.05	0.36
506	5703 Килими и други подови настилки от текстилни материали, (…)	0,01	0.24	0.38	0.08
507	6505 Шапки от трикотаж или конфекционирани от дантели, филц (…)	0,01	0.44	0.63	0.79
508	2905 Ациклени алкохоли и техните халогено-, сулфо-, нитро- (…)	0,01	0.72	0.51	0.61
509	3823 Промишлени монокарбоксилни мастни киселини; масла, (…)	0,01	0.96	0.15	0.77
510	3215 Печатарски мастила, мастила за писане или чертане и (…)	0,01	0.90	0.18	0.95
511	4801 Вестникарска хартия, посочена в забележка 4 от (…)	0,01	0.17	0.79	0.37
512	8201 Белове (лизгари), лопати, кирки, търнокопи, мотики, (…)	0,01	0.88	0.41	0.88
513	4820 Регистри, счетоводни книги, бележници, кочани (за (…)	0,01	0.73	0.85	0.53
514	4301 Сурови кожухарски кожи, включително главите, опашките, (…)	0,01	0.72	0.65	0.64
515	7207 Полупродукти от желязо или от нелегирани стомани	0,01	0.79	0.41	0.72
516	6401 Непромокаеми обувки с външни ходила и горна част от (…)	0,01	0.15	0.61	0.48
517	4811 Хартии, картони, целулозна вата и платна от целулозни (…)	0,01	0.65	0.79	0.87
518	1207 Маслодайни семена и плодове, дори натрошени (с (…)	0,01	0.29	0.05	0.31
519	7016 Павета, плочи, тухли, плочки, керемиди и други (…)	0,01	0.56	0.00	0.64
520	4017 Втвърден каучук (например ебонит), във всякакви форми, (…)	0,01	0.12	0.02	0.35
521	0807 Пъпеши (в това число и дините) и папаи, пресни	0,01	0.78	0.20	0.70
522	5209 Памучни тъкани, съдържащи тегловно 85 % или повече (…)	0,01	0.44	0.20	0.47
523	0301 Живи риби	0,01	0.88	0.11	0.91
524	8709 Кари, неснабдени с устройства за повдигане, от (…)	0,01	0.46	0.71	0.22
525	5903 Тъкани, импрегнирани, промазани, покрити или (…)	0,01	0.82	0.34	0.91
526	1210 Шишарки от хмел, пресни или сушени, дори надробени, (…)	0,01	0.94	0.42	0.83
527	0810 Ягоди, малини, къпини, черно и червено френско грозде, (…)	0,01	0.75	0.14	0.85
528	6805 Естествени или изкуствени абразиви на прах или на (…)	0,01	0.79	0.73	0.69
529	7323 Домакински артикули или домашни потреби и техните (…)	0,01	0.91	0.67	0.94
530	5208 Памучни тъкани, съдържащи тегловно 85 % или повече (…)	0,01	0.52	0.30	0.66
531	0804 Фурми, смокини, ананаси, авокадо, гуаяви, манго и (…)	0,01	0.71	0.93	0.73
532	1302 Растителни сокове и екстракти; пектинови материали, (…)	0,01	0.42	0.92	0.78
533	7317 Клинове, гвоздеи, кабарчета, куки с изострени върхове, (…)	0,01	0.53	0.60	0.05
534	9505 Артикули за празненства, карнавали и други (…)	0,01	0.86	0.14	0.71
535	8461 Стъргателни машини, шепинги, дълбачни, протяжни, (…)	0,01	0.53	0.67	0.32
536	3903 Полимери на стирена в първични форми	0,01	0.81	0.49	0.65
537	8402 Парни котли (парни генератори) (различни от котлите за (…)	0,01	0.39	0.17	0.38
538	8547 Изолационни части, изцяло от изолиращи материали или (…)	0,01	0.69	0.01	0.86
539	5408 Тъкани от прежди от изкуствени нишки, включително (…)	0,01	0.25	0.88	0.17
540	7413 Кабели, въжета, сплитки и подобни артикули, от мед, (…)	0,01	0.69	0.02	0.71
541	8513 Портативни електрически лампи, предназначени да (…)	0,01	0.26	0.32	0.54
542	2912 Алдехиди, дори съдържащи други кислородни функционални (…)	0,01	0.49	0.39	0.78
543	6909 Прибори и артикули от керамика за химически или други (…)	0,01	0.40	0.29	0.66
544	5911 Текстилни продукти и артикули за техническо (…)	0,01	0.61	0.63	0.88
545	4101 Сурови кожи от едър рогат добитък, включително (…)	0,01	0.24	0.15	0.19
546	1007 Сорго на зърна	0,01	0.51	0.01	0.54

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
547	9608 Химикалки; флумастери и маркери с филцов фитил или с (…)	0,01	0.78	0.63	0.64
548	8441 Други машини и устройства за обработка на хартиена (…)	0,01	0.90	0.00	0.83
549	0210 Меса и карантии, годни за консумация, осолени или в (…)	0,01	0.28	0.65	0.14
550	8445 Машини за подготовка на текстилни материали, машини за (…)	0,01	0.36	0.39	0.03
551	5309 Тъкани от лен	0,01	0.27	0.68	0.09
552	8457 Обработващи центрове, еднопозиционни и многопозиционни (…)	0,01	0.54	0.62	0.73
553	9015 Инструменти и апарати за геодезия, топография, (…)	0,01	0.61	0.09	0.95
554	2833 Сулфати; стипци; пероксосулфати (персулфати)	0,01	0.32	0.39	0.04
555	0304 Филета и други меса от риби (дори смлени), пресни, (…)	0,01	0.22	0.32	0.04
556	0708 Бобови зеленчуци, със или без шушулките, пресни или (…)	0,01	0.78	0.41	0.75
557	4808 Хартии и картони, навълнени (дори с покритие чрез (…)	0,01	0.58	0.81	0.10
558	0904 Пипер (от рода Piper); плодове от рода Capsicum или (…)	0,01	0.70	0.68	0.83
559	0902 Чай, дори ароматизиран	0,01	0.85	0.25	0.84
560	0408 Птичи яйца без черупки и яйчни жълтъци, пресни, (…)	0,01	0.30	0.10	0.14
561	2002 Домати, приготвени или консервирани по начин, различен (…)	0,01	0.00	0.73	0.48
562	0205 Меса от животни от рода на конете, магаретата, (…)	0,01	0.37	0.85	0.48
563	9507 Въдичарски пръти, въдичарски кукички и други артикули (…)	0,01	0.53	0.32	0.82
564	8307 Гъвкави тръби от неблагородни метали, дори с техните (…)	0,01	0.45	0.95	0.77
565	0405 Масло и други млечни мазнини; млечни пасти за (…)	0,01	0.58	0.76	0.62
566	5811 Ватирани текстилни изделия, на парче, състоящи се от (…)	0,01	0.89	0.66	0.89
567	5806 Ленти от текстилни материали, с широчина непревишаваща (…)	0,01	0.57	0.15	0.86
568	8459 Инструментални машини (включително обработващи (…)	0,01	0.80	0.55	0.80
569	4002 Синтетичен каучук и фактис за каучук, произведен от (…)	0,01	0.13	0.19	0.27
570	9005 Бинокли, далекогледи, астрономически далекогледи, (…)	0,01	0.79	0.16	0.53
571	9029 Броячи на обороти, броячи на продукция, таксиметри, (…)	0,01	0.34	0.40	0.52
572	6903 Реторти, тигели, муфели, форсунги, запушалки, стойки, (…)	0,01	0.05	0.43	0.83
573	9017 Инструменти за чертане, трасиране или смятане (…)	0,01	0.75	0.03	0.76
574	2517 Дребни камъчета, чакъл, трошени камъни от видовете, (…)	0,01	0.25	0.30	0.40
575	9004 Очила и подобни артикули, коригиращи, защитни или (…)	0,01	0.58	0.19	0.77
576	8102 Молибден и изделия от молибден, включително отпадъците (…)	0,01	0.04	0.46	0.10
577	2904 Сулфо-, нитро- или нитрозопроизводни на (…)	0,01	0.34	0.92	0.09
578	2702 Лигнити, дори агломерирани (с изключение на черния (…)	0,01	0.83	0.34	0.83
579	9012 Микроскопи, различни от оптичните; дифрактографи	0,01	0.57	0.36	0.98
580	8903 Яхти и други кораби и лодки за развлечение или (…)	0,01	0.18	0.23	0.14
581	5206 Памучни прежди, съдържащи тегловно по-малко от 85 % (…)	0,01	0.10	0.78	0.84
582	4012 Пневматични гуми от каучук, регенерирани или (…)	0,01	0.61	0.18	0.22
583	2915 Наситени ациклени монокарбоксилни киселини, техните (…)	0,01	0.82	0.51	0.74
584	4910 Календари от всякакъв вид, напечатани, включително (…)	0,01	0.88	0.87	0.68
585	3403 Смазочни препарати (включително маслата, употребявани (…)	0,01	0.42	0.28	0.19
586	3406 Свещи, вощеници и подобни артикули	0,01	0.28	0.76	0.45
587	4205 Изделия от естествена или възстановена кожа (с (…)	0,01	0.53	0.54	0.70
588	7008 Изолиращи стъкла за сгради, многослоести (…)	0,01	0.52	0.42	0.63
589	3404 Изкуствени восъци и восъчни препарати	0,01	0.92	0.80	0.93
590	4104 Дъбени или „crust“ кожи от едър рогат добитък, (…)	0,01	0.73	0.35	0.88
591	1804 Масло, мазнина и течно масло от какао	0,01	0.31	0.40	0.29
592	2201 Води, включително естествените или изкуствените (…)	0,01	0.85	0.57	0.76
593	4902 Вестници и печатни периодични издания, дори (…)	0,01	0.62	0.09	0.58
594	2715 Битумни замазки, битум, разтворен в нефтен дестилат (…)	0,01	0.57	0.27	0.63
595	9202 Други струнни музикални инструменти , като например (…)	0,01	0.11	0.60	0.92
596	8486 Машини и апарати, използвани изключително или главно (…)	0,01	0.74	0.44	0.70
597	8527 Приемателни апарати за радиоразпръскване, дори (…)	0,01	0.20	0.21	0.64
598	7615 Домакински артикули или домашни потреби, хигиенни или (…)	0,01	0.02	0.04	0.09
599	9010 Апарати и оборудване за фотолаборатории или за (…)	0,01	0.67	0.47	0.59
600	7222 Пръти и профили от неръждаема стомана	0,01	0.85	0.05	0.83
601	6209 Облекла и допълнения за облеклата, за бебета (с (…)	0,01	0.57	0.46	0.00
602	5103 Отпадъци от вълна или от фини или груби животински (…)	0,01	0.34	0.79	0.50
603	0603 Цветя и цветни пъпки, отрязани, за букети или украса, (…)	0,01	0.60	0.58	0.81
604	3816 Огнеупорни цименти, строителни разтвори, бетони и (…)	0,01	0.33	0.23	0.09
605	8475 Машини за сглобяване на електрически или електронни (…)	0,01	0.55	0.46	0.03
606	9508 Въртележки, люлки, стрелбища и други артикули за (…)	0,01	0.22	0.75	0.34
607	7201 Необработени чугуни и огледални „шпигел“ чугуни във (…)	0,01	0.20	0.04	0.25
608	2522 Вар, негасена, гасена или хидратна, с изключение на (…)	0,01	0.39	0.41	0.26

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
609	6911 Съдове и прибори за сервиране или за кухня, други (…)	0,01	0.33	0.64	0.15
610	1520 Суров глицерол, глицеролови води и луги	0,01	0.49	0.16	0.58
611	4812 Филтри на блокове и плочи, от хартиена маса	0,01	0.50	0.32	0.91
612	6210 Облекла, конфекционирани от филц или нетъкани (…)	0,01	0.79	0.89	0.51
613	6113 Облекла, изработени от трикотажни гумирани платове или (…)	0,01	0.68	0.26	0.69
614	0511 Продукти от животински произход, неупоменати, нито (…)	0,01	0.91	0.62	0.62
615	8208 Ножове и режещи остриета, от неблагородни метали, за (…)	0,01	0.71	0.57	0.70
616	3206 Неорганични или минерални багрили вещества, (…)	0,01	0.38	0.68	0.49
617	8521 Апарати за записване или възпроизвеждане на образ и (…)	0,01	0.68	0.65	0.60
618	8455 Валцовъчни машини за метали и техните валци	0,01	0.28	0.53	0.74
619	8408 Бутални двигатели със запалване чрез компресия (…)	0,01	0.74	0.06	0.75
620	0711 Зеленчуци, временно консервирани (например посредством (…)	0,01	0.27	0.24	0.19
621	7611 Резервоари, цистерни, вани и подобни съдове за (…)	0,01	0.41	0.56	0.08
622	8452 Шевни машини, различни от машините за зашиване на (…)	0,01	0.25	0.43	0.06
623	3606 Фероцерий и други пирофорни сплави под всякакви форми; (…)	0,01	0.96	0.75	0.97
624	9606 Копчета и секретни копчета; форми за копчета и други (…)	0,01	0.30	0.66	0.42
625	2530 Вермикулит, перлит и други минерални продукти, (…)	0,01	0.30	0.12	0.22
626	3203 Багрили вещества от растителен или животински (…)	0,01	0.88	0.32	0.92
627	6701 Кожи и други части от птици, покрити с перата (…)	0,01	0.35	0.28	0.50
628	8423 Уреди и инструменти за претегляне, включително (…)	0,01	0.65	0.75	0.04
629	9023 Инструменти, апарати и модели, предназначени за (…)	0,01	0.78	0.18	0.36
630	3701 Чувствителни, неекспонирани фотографски плаки и (…)	0,01	0.77	0.89	0.77
631	2004 Зеленчуци, приготвени или консервирани по начин, (…)	0,01	0.01	0.57	0.78
632	49.X ПЕЧАТНИ КНИГИ, ВЕСТНИЦИ, КАРТИНИ И ДРУГИ ПЕЧАТНИ (…)	0,01			0.88
633	4106 Дъбени или „crust“ кожи от кози, свине, влечуги и (…)	0,01	0.74	0.01	0.77
634	3504 Пептони и техните производни; други протеинови (…)	0,01	0.73	0.74	0.77
635	9014 Компаси, включително навигационните компаси; други (…)	0,01	0.76	0.39	0.84
636	5801 Изтъкани кадифета и плюшове и тъкани от шенилна прежда (…)	0,01	0.85	0.66	0.88
637	2918 Карбоксилни киселини, съдържащи допълнителни (…)	0,01	0.27	0.80	0.78
638	7118 Монети, включително тези с официален курс (с (…)	0,01	0.50	0.22	0.78
639	3909 Аминосмоли, фенолни смоли и полиуретани в първични (…)	0,01	0.47	0.07	0.53
640	2829 Хлорати и перхлорати; бромати и пербромати; йодати и (…)	0,01	0.31	0.57	0.81
641	9607 Ципове и техните части	0,01	0.82	0.44	0.89
642	2936 Провитамини и витамини, естествени или възпроизведени (…)	0,01	0.63	0.58	0.12
643	6806 Шлакови вати, минерални вати; експандиран вермикулит, (…)	0,01	0.45	0.73	0.76
644	8472 Други канцеларски машини и апарати (например (…)	0,01	0.76	0.11	0.81
645	7003 Стъкло, наречено „отлято“, на плочи, листа или (…)	0,01	0.41	0.67	0.82
646	4113 Дъбени или „crust“ кожи, допълнително обработени, (…)	0,01	0.16	0.07	0.71
647	6506 Шапки, дори гарнирани, неупоменати, нито включени (…)	0,01	0.65	0.51	0.65
648	8447 Машини за трикотаж, прошивноплетачни машини, машини за (…)	0,00	0.78	0.35	0.68
649	3503 Желатин (включително желатин под формата на изрязани (…)	0,00	0.62	0.36	0.68
650	7212 Плосковалцовани продукти от желязо или от нелегирани (…)	0,00	0.75	0.27	0.73
651	3405 Вакси и кремове за обувки, паркетини, политури, (…)	0,00	0.02	0.37	0.38
652	1008 Елда, просо и канарско просо; други житни растения	0,00	0.34	0.73	0.20
653	3001 Жлези и други органи за органо-терапевтични цели, в (…)	0,00	0.32	0.58	0.70
654	2811 Неорганични киселини и други кислородни неорганични (…)	0,00	0.84	0.70	0.80
655	7605 Телове от алуминий (с изключение на метализираните (…)	0,00	0.30	0.46	0.43
656	2501 Сол (включително готварска сол и денатурирана сол) и (…)	0,00	0.29	0.66	0.76
657	6304 Артикули за обзавеждане, от всякакви текстилни (…)	0,00	0.36	0.21	0.81
658	2922 Аминосъединения с кислородни функционални групи	0,00	0.50	0.50	0.50
659	6301 Одеяла от всякакви текстилни материали (с изключение (…)	0,00	0.62	0.62	0.73
660	2301 Брашна, прахове и агломерати под формата на гранули, (…)	0,00	0.65	0.66	0.83
661	8442 Машини, устройства и оборудване (различни от машините (…)	0,00	0.69	0.19	0.68
662	3908 Полиамиди, в първични форми	0,00	0.82	0.56	0.85
663	2917 Поликарбоксилни киселини, техните анхидриди, (…)	0,00	0.94	0.10	0.85
664	7213 Валцдрат (заготовка за валцоване на тел) от желязо или (…)	0,00	0.50	0.10	0.53
665	3906 Акрилови полимери, в първични форми	0,00	0.42	0.70	0.55
666	1522 Дегра; остатъци, получени при обработката на продукти, (…)	0,00	0.92	0.23	0.87
667	6601 Чадъри и слънчобрани (включително чадърите бастуни, (…)	0,00	0.17	0.60	0.39
668	8484 Металопластични уплътнители; комплекти или (…)	0,00	0.15	0.09	0.16
669	1103 Едрозърнест и дребнозърнест грис и агломерати под (…)	0,00	0.25	0.19	0.22
670	0103 Живи животни от рода на свинете	0,00	0.69	0.70	0.71

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
671	8602 Локомотиви (с изключение на електрическите локомотиви (…)	0,00	0.36	0.42	0.29
672	8505 Електромагнити (с изключение на магнити за (…)	0,00	0.18	0.78	0.66
673	6811 Изделия от азбестоцимент, целулозен цимент или подобни	0,00	0.03	0.34	0.53
674	5508 Шевни конци от синтетични или изкуствени щапелни (…)	0,00	0.73	0.45	0.36
675	0604 Шума, листа, клони и други части на растенията, без (…)	0,00	0.73	0.41	0.89
676	7312 Едноспопови и многоспопови въжета, сплитки и подобни (…)	0,00	0.88	0.83	0.44
677	7412 Принадлежности за тръбопроводи (например свръзки, (…)	0,00	0.25	0.47	0.47
678	8540 Електронни лампи и тръби с топъл катод, студен катод (…)	0,00	0.30	0.02	0.55
679	4402 Дървени въглища, включително въглищата от черупки или (…)	0,00	0.74	0.55	0.77
680	8460 Инструментални машини за обрязване, заточване, (…)	0,00	0.49	0.62	0.24
681	8308 Закопчалки, закопчалки с обков, катарами, телени (…)	0,00	0.34	0.29	0.91
682	2940 Химически чисти захари, с изключение на захарозата, (…)	0,00	0.50	0.09	0.65
683	2516 Гранит, порфир, базалт, пясъчник и други камъни, (…)	0,00	0.53	0.21	0.49
684	5210 Памучни тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но (…)	0,00	0.58	0.17	0.65
685	7020 Други изделия от стъкло	0,00	0.60	0.81	0.64
686	8404 Спомагателни устройства за котлите от позиции 8402 или (…)	0,00	0.39	0.31	0.46
687	1213 Слама, шума и плява от необработени житни растения, (…)	0,00	0.53	0.28	0.47
688	6214 Шалове, ешарпи, кърпи за глава, шалчета, мантили, була (…)	0,00	0.84	0.36	0.69
689	9011 Оптични микроскопи, включително микроскопите за (…)	0,00	0.01	0.47	0.78
690	2938 Гликозиди, естествени или възпроизведени чрез синтез, (…)	0,00	0.14	0.41	0.25
691	3101 Торове от животински или растителен произход, дори (…)	0,00	0.37	0.86	0.79
692	4504 Агломериран корк, със или без свързващо вещество, (…)	0,00	0.88	0.13	0.89
693	0101 Живи коне, магарета, мулета и катъри	0,00	0.54	0.21	0.50
694	7315 Вериги, верижки и техните части, от чугун, желязо или (…)	0,00	0.79	0.57	0.81
695	3809 Препарати за апретура или дообработка, ускорители на (…)	0,00	0.28	0.47	0.43
696	0701 Картофи, пресни или охладени	0,00	0.35	0.33	0.43
697	4903 Албуми или книги с картинки и албуми за рисуване (…)	0,00	0.02	0.76	0.27
698	1902 Макаронени изделия, дори варени или пълнени (с месо (…)	0,00	0.39	0.74	0.71
699	2529 Фелдшпат; левцит; нефелин и нефелин сиенит; флуорит (…)	0,00	0.08	0.06	0.07
700	4503 Изделия от естествен корк (с изключение на корк (…)	0,00	0.56	0.31	0.76
701	4419 Съдове и прибори за сервиране или за кухня от (…)	0,00	0.08	0.18	0.11
702	8406 Парни турбини;части за тях	0,00	0.36	0.40	0.28
703	3820 Антифризи и течни препарати против заскрежаване (с (…)	0,00	0.50	0.03	0.53
704	5608 Мрежи със завързани бримки, на платна или на части, (…)	0,00	0.75	0.24	0.79
705	6303 Пердета, завеси и щори за вътрешно обзавеждане; (…)	0,00	0.70	0.43	0.75
706	5606 Обвити прежди, обвити ленти и подобни форми от позиции (…)	0,00	0.72	0.13	0.71
707	1202 Фъстъци непечени, нито претърпели друга топлинна (…)	0,00	0.64	0.48	0.67
708	2933 Хетероциклени съединения, съдържащи само азотни (…)	0,00	0.42	0.15	0.54
709	6306 Покривала и външни щори; палатки; платна за лодки, (…)	0,00	0.36	0.75	0.19
710	2909 Етери, етер-алкохоли, етер-феноли, (…)	0,00	0.60	0.34	0.44
711	5101 Вълни, нещрайхгарни, нито камгарни	0,00	0.13	0.19	0.09
712	1004 Овес	0,00	0.70	0.03	0.81
713	6808 Пана, плоскости, плочки, блокчета и подобни артикули (…)	0,00	0.83	0.64	0.75
714	6310 Парцали, шнурове, въжета и дебели въжета от текстилни (…)	0,00	0.13	0.90	0.84
715	5502 Кабели от изкуствени нишки	0,00	0.56	0.29	0.53
716	1515 Растителни мазнини и масла (включително маслото от (…)	0,00	0.81	0.52	0.64
717	7411 Тръби от мед	0,00	0.20	0.26	0.29
718	2931 Други органоминерални съединения (с изключение на (…)	0,00	0.07	0.56	0.44
719	4105 Дъбени или „crust“ овчи кожи, обезкосмени, дори цепени (…)	0,00	0.32	0.37	0.70
720	8609 Контейнери (включително контейнерите-цистерни и (…)	0,00	0.35	0.08	0.36
721	7019 Стъклени влакна, включително стъклена вата и изделия (…)	0,00	0.33	0.18	0.10
722	2903 Халогенопроизводни на въглеводородите	0,00	0.18	0.66	0.56
723	0704 Зеле, карфиол, къдраво зеле, алабаш и подобни, годни (…)	0,00	0.21	0.05	0.36
724	4102 Сурови овчи кожи, пресни или осолени, сушени, (…)	0,00	0.85	0.21	0.42
725	0703 Лук, шалот, чесън, праз и други лукови зеленчуци, (…)	0,00	0.39	0.52	0.85
726	2712 Вазелин; парафин, микрокристален нефтен восък, суров (…)	0,00	0.77	0.86	0.58
727	7225 Плосковалцовани продукти от легирани стомани, различни (…)	0,00	0.19	0.75	0.40
728	1201 Семена от соя, дори натрошени	0,00	0.45	0.43	0.44
729	2701 Каменни въглища; брикети, яйцевидни брикети и подобни (…)	0,00	0.39	0.07	0.44
730	5302 Коноп (Cannabis sativa L.), необработен или обработен, (…)	0,00	0.60	0.76	0.87
731	8405 Въздушни или водни газгенератори, със или без (…)	0,00	0.77	0.25	0.68
732	0308 Водни безгръбначни, различни от ракообразните и (…)	0,00	0.74	0.03	0.27

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
733	0910 Джинджифил (исиот), шафран, куркума, мащерка, и (…)	0,00	0.74	0.47	0.71
734	7503 Отпадъци и отломки от никел (с изключение на шлаките, (…)	0,00	0.37	0.19	0.14
735	3806 Колофони и смолни киселини и техните производни; (…)	0,00	0.60	0.65	0.73
736	0410 Продукти от животински произход, годни за консумация, (…)	0,00	0.19	0.01	0.23
737	5511 Прежди от синтетични или изкуствени щапелни влакна (…)	0,00	0.63	0.29	0.60
738	2815 Натриев хидроксид (сода каустик); калиев хидроксид (…)	0,00	0.57	0.32	0.51
739	16.X ПРОДУКТИ ОТ МЕСО, РИБИ ИЛИ РАКООБРАЗНИ, (…)	0,00			0.72
740	3911 Нефтени смоли, кумарониденови смоли, политерпени, (…)	0,00	0.56	0.17	0.16
741	1212 Рожкови, водорасли, захарно цвекло и захарна тръстика, (…)	0,00	0.09	0.42	0.41
742	8211 Ножове с режещо острие или назъбени, включително и (…)	0,00	0.36	0.47	0.76
743	2524 Азбест (с изключение на изделия от азбест)	0,00	0.47	1.00	1.00
744	8107 Кадмий и изделия от кадмий, включително отпадъците и (…)	0,00	0.75	0.36	0.67
745	3207 Готови пигменти, готови препарати за матиране и (…)	0,00	0.49	0.03	0.62
746	4416 Бъчви, каци, качета и други бъчварски изделия и (…)	0,00	0.38	0.50	0.75
747	6815 Изделия от камъни или от други минерални материали (…)	0,00	0.74	0.70	0.36
748	2921 Съединения с аминна функционална група	0,00	0.50	0.33	0.45
749	9703 Оригинални статуи и скулптурни произведения от (…)	0,00	0.50	0.38	0.76
750	2520 Природен гипс; анхидрит; гипсови свързващи вещества, (…)	0,00	0.86	0.52	0.86
751	4115 Възстановена кожа на базата на кожа или кожени влакна, (…)	0,00	0.68	0.29	0.30
752	2102 Маи (активни или неактивни); други мъртви едноклетъчни (…)	0,00	0.88	0.81	0.52
753	4201 Сарашки или седларски артикули за всякакви животни, (…)	0,00	0.79	0.46	0.84
754	7211 Плосковалцовани продукти от желязо или от нелегирани (…)	0,00	0.70	0.63	0.70
755	7410 Медно фолио (дори напечатано или фиксирано върху (…)	0,00	0.40	0.68	0.43
756	0202 Меса от животни от рода на едрия рогат добитък, (…)	0,00	0.06	0.26	0.21
757	3212 Пигменти (включително металните прахове и люспи), (…)	0,00	0.76	0.74	0.54
758	6504 Шапки, плетени или изработени чрез съединяване на (…)	0,00	0.55	0.34	0.65
759	4103 Сурови кожи, пресни или осолени, сушени, варосани, (…)	0,00	0.60	0.14	0.44
760	9003 Рамки за очила или подобни артикули и техните части, (…)	0,00	0.25	0.32	0.76
761	0808 Ябълки, круши и дюли, пресни	0,00	0.10	0.00	0.15
762	9208 Музикални кутии, оркестриони, латерни, свирещи птички (…)	0,00	0.89	0.31	0.91
763	4908 Превадки от всякакъв вид	0,00	0.80	0.61	0.88
764	3912 Целулоза и нейните химически производни, неупоменати, (…)	0,00	0.83	0.72	0.23
765	8904 Влекачи и тласкачи	0,00	0.27	0.40	0.52
766	5306 Прежди от лен	0,00	0.33	0.71	0.45
767	0206 Карантии, годни за консумация, от животни от рода на (…)	0,00	0.45	0.76	0.34
768	9905 Лично имущество, принадлежащо на физически лица, (…)	0,00	0.86	0.21	0.56
769	4014 Хигиенни или фармацевтични артикули (включително (…)	0,00	0.23	0.05	0.11
770	9020 Дихателни апарати и газови маски (с изключение на (…)	0,00	0.43	0.67	0.75
771	8311 Телове, пръчки, тръби, плочки, електроди и подобни, от (…)	0,00	0.40	0.73	0.35
772	1505 Мазнини от вълна (серей) и производни мастни вещества (…)	0,00	0.32	0.31	0.75
773	3805 Терпентинови масла, получени от балсамова смола, от (…)	0,00	0.85	0.31	0.91
774	8310 Указателни табели, табелки, адресни табели и подобни, (…)	0,00	0.47	0.11	0.55
775	2006 Зеленчуци, плодове, кори от плодове и други части от (…)	0,00	0.57	0.65	0.79
776	5513 Тъкани, съдържащи преобладаващо тегловно, но по-малко (…)	0,00	0.06	0.13	0.05
777	8001 Необработен калай	0,00	0.30	0.43	0.48
778	7015 Часовникарски и други подобни стъкла, стъкла за (…)	0,00	0.38	0.66	0.85
779	0801 Кокосови орехи, бразилски орехи, кашу, пресни или (…)	0,00	0.62	0.02	0.70
780	0803 Банани, включително хлебните, пресни или сушени	0,00	0.07	0.69	0.04
781	4817 Пликове, листове-пликове, неилюстрирани пощенски (…)	0,00	0.51	0.77	0.29
782	5607 Канапи, въжета и дебели въжета, плетени или не, дори (…)	0,00	0.20	0.69	0.18
783	5506 Синтетични щапелни влакна, кардирани, пенирани или (…)	0,00	0.23	0.62	0.38
784	9701 Картини, рисунки и графики, изработени изцяло ръчно, с (…)	0,00	0.35	0.03	0.10
785	1513 Кокосово масло (масло от копра), палмистово масло или (…)	0,00	0.76	0.71	0.78
786	3821 Готови среди за развитие и съхранение на (…)	0,00	0.66	0.13	0.68
787	8706 Шасита за трактори, за автомобилни превозни средства (…)	0,00	0.38	0.34	0.16
788	2801 Флуор, хлор, бром и йод	0,00	0.50	0.83	0.04
789	2923 Кватернерни амониеви соли и хидроксиди; лецитини и (…)	0,00	0.91	0.00	0.80
790	2808 Азотна киселина; смеси от азотна и сярна киселини	0,00	0.78	0.36	0.75
791	2104 Препарати за супи или бульони; готови супи или (…)	0,00	0.39	0.27	0.56
792	7105 Диамантен прах и прах от естествени или синтетични (…)	0,00	0.81	0.80	0.74
793	5106 Прежди от щрайхгарна вълна (различни от тези (…)	0,00	0.92	0.85	0.16
794	4806 Растителен пергамент (сулфурирани хартии и картони), (…)	0,00	0.72	0.78	0.66

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
795	3910 Силикони в първични форми	0,00	0.40	0.33	0.22
796	2817 Цинков оксид; цинков пероксид	0,00	0.52	0.01	0.62
797	3204 Синтетични органични багрилни вещества, дори с (…)	0,00	0.35	0.14	0.08
798	1107 Малц, дори печен	0,00	0.12	0.47	0.13
799	1509 Маслиново масло и неговите фракции, получени от (…)	0,00	0.85	0.50	0.78
800	2937 Хормони, простагландини, тромбоксани и левкотриени, (…)	0,00	0.37	0.36	0.38
801	0306 Ракообразни, дори без черупки, живи, пресни, охладени, (…)	0,00	0.14	0.56	0.33
802	8804 Парашути (включително управляемите парашути и (…)	0,00	0.75	0.77	0.45
803	0404 Суроватка, дориконцентрирана или сприбавка назахарили (…)	0,00	0.25	0.17	0.11
804	37.Х ФОТОГРАФСКИ ИЛИ КИНЕМАТОГРАФСКИ ПРОДУКТИ	0,00			0.78
805	0508 Корали и подобни материали, необработени или само (…)	0,00	0.12	0.64	0.37
806	2828 Хипохлорити; технически калциев хипохлорит; хлорити; (…)	0,00	0.82	0.21	0.84
807	2914 Кетони и хинони, дори съдържащи други кислородни (…)	0,00	0.81	0.26	0.04
808	7418 Домакински артикули или домашни потреби, хигиенни или (…)	0,00	0.12	0.26	0.32
809	3813 Смеси и заряди за пожарогасители; пожарогасителни (…)	0,00	0.37	0.54	0.09
810	3905 Полимери на винилацетата или на други винилови естери (…)	0,00	0.87	0.68	0.86
811	7117 Бижутерийна имитация	0,00	0.20	0.36	0.07
812	1521 Растителни восъци (различни от триглицеридите), восък (…)	0,00	0.18	0.91	0.77
813	8453 Машини и апарати за подготовка, дъбене или обработка (…)	0,00	0.34	0.59	0.33
814	7419 Изделия от мед, неупоменати, нито включени другаде	0,00	0.43	0.09	0.09
815	7218 Неръждаема стомана във формата на блокове или други (…)	0,00	0.26	0.43	0.24
816	96.Х РАЗНИ ВИДОВЕ ИЗДЕЛИЯ	0,00			0.60
817	7902 Отпадъци и отломки от цинк (с изключение на шлаките, (…)	0,00	0.83	0.79	0.72
818	9209 Части и принадлежности за музикални инструменти, (…)	0,00	0.83	0.66	0.78
819	8203 Пили, рашпили, клещи (дори режещи), плоски клещи, (…)	0,00	0.84	0.75	0.85
820	4809 Индиго хартии, наречени „автокопирни“, и други хартии (…)	0,00	0.63	0.10	0.57
821	8204 Ръчни гаечни ключове (включително динамометричните (…)	0,00	0.87	0.11	0.89
822	0201 Меса от животни от рода на едрия рогат добитък, (…)	0,00	0.56	0.37	0.48
823	7415 Клинове, гвоздеи, кабари, заострени куки и скоби и (…)	0,00	0.23	0.12	0.25
824	2003 Гъби и трюфели, приготвени или консервирани по начин, (…)	0,00	0.59	0.06	0.48
825	3104 Минерални или химични калиеви торове (с изключение на (…)	0,00	0.43	0.19	0.50
826	6813 Триещи се гарнитури (например плочи, рула, ленти, (…)	0,00	0.73	0.00	0.81
827	2304 Кюспета и други твърди остатъци, дори смлени или (…)	0,00	0.35	0.38	0.33
828	8202 Ръчни триони с работна част от неблагородни метали (с (…)	0,00	0.45	0.33	0.72
829	5907 Други импрегнирани, промазани или покрити тъкани; (…)	0,00	0.03	0.65	0.50
830	7609 Принадлежности за тръбопроводи (например свръзки, (…)	0,00	0.64	0.65	0.14
831	7004 Изтеглено или издухано стъкло, на листа, дори с (…)	0,00	0.50	0.57	0.64
832	7006 Стъкло от позиции 7003, 7004 или 7005, извито, с (…)	0,00	0.23	0.34	0.15
833	4602 Кошничарски изделия, изработени директно във форма от (…)	0,00	0.06	0.15	0.32
834	3705 Фотографски плаки и ленти, експонирани и проявени, (…)	0,00	0.80	0.29	0.82
835	6116 Ръкавици, ръкавици без пръсти и ръкавици с един пръст, (…)	0,00	0.04	0.70	0.58
836	6914 Други изделия от керамика, неупоменати, нито включени (…)	0,00	0.51	0.43	0.24
837	5906 Гумирани тъкани (с изключение на платната за (…)	0,00	0.53	0.21	0.66
838	8463 Други инструментални машини за обработка на метали или (…)	0,00	0.16	0.45	0.27
839	5810 Бродерии на парче, на ленти или на мотиви	0,00	0.01	0.03	0.10
840	8305 Машинки за събиране на подвижни листове или за (…)	0,00	0.40	0.36	0.23
841	3825 Отпадъчни продукти от химическата или свързани с нея (…)	0,00	0.55	0.09	0.47
842	9006 Фотоапарати, апарати и устройства, включително лампите (…)	0,00	0.64	0.56	0.21
843	86.Х ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ОБОРУДВАНЕ ЗА ЖЕЛЕЗОПЪТНИ (…)	0,00			0.34
844	8206 Комплекти, пригодени за продажба на дребно, съставени (…)	0,00	0.83	0.61	0.91
845	8113 Металокерамики и изделия от металокерамики, (…)	0,00	0.38	0.49	0.53
846	5804 Тюлове и други мрежести тъкани (с изключение на (…)	0,00	0.59	0.43	0.54
847	6912 Съдове и прибори за сервиране или за кухня, други (…)	0,00	0.13	0.15	0.16
848	82.Х ИНСТРУМЕНТИ И СЕЧИВА, НОЖАРСКИ АРТИКУЛИ (…)	0,00			0.98
849	0601 Луковици, туберкули, грудки, грудести корени и ризоми (…)	0,00	0.17	0.10	0.10
850	7508 Изделия от никел, неупоменати, нито включени другаде, (…)	0,00	0.20	0.56	0.02
851	8101 Волфрам и изделия от волфрам, включително отпадъците (…)	0,00	0.33	0.28	0.39
852	2907 Феноли; фенолни алкохоли	0,00	0.43	0.12	0.04
853	3201 Дъбилни екстракти от растителен произход; танини и (…)	0,00	0.68	0.68	0.65
854	7313 Бодлива тел от желязо или от стомана; изделия, (…)	0,00	0.30	0.12	0.34
855	2518 Доломит, дори фритован или калциниран, включително (…)	0,00	0.12	0.32	0.15
856	5004 Прежди от естествена коприна (различни от преждите от (…)	0,00	0.36	0.90	0.44

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
857	9609 Моливи (различни от моливите от позиция9608), графити, (…)	0,00	0.75	0.35	0.65
858	1404 Продукти от растителен произход, неупоменати, нито (…)	0,00	0.72	0.43	0.22
859	9616 Тоалетни пулверизатори, техните части и глави; пухове (…)	0,00	0.21	0.41	0.41
860	8215 Лъжици, вилици, черпаци, решетести лъжици за обиране (…)	0,00	0.74	0.07	0.48
861	6003 Трикотажни платове с широчина, непревишаваща 30 cm (с (…)	0,00	0.05	0.54	0.63
862	5609 Артикули от прежди, от ленти или от подобни форми (…)	0,00	0.51	0.01	0.57
863	9612 Ленти за пишещи машини и подобни ленти, напоени с (…)	0,00	0.15	0.11	0.11
864	0506 Кости и сърцевина от рога, необработени, обезмаслени, (…)	0,00	0.83	0.60	0.86
865	5109 Прежди от вълна или от фини животински косми, (…)	0,00	0.08	0.68	0.01
866	0806 Грозде, прясно или сушено	0,00	0.07	0.13	0.18
867	3605 Кибрити, различни от пиротехническите артикули от (…)	0,00	0.76	0.02	0.80
868	0706 Моркови, репи, салатно цвекло, козя брада, целина с (…)	0,00	0.02	0.74	0.59
869	1501 Мазнини от свине (включително свинската мас) и мазнини (…)	0,00	0.37	0.83	0.01
870	7806 Изделия от олово, неупоменати, нито включени другаде	0,00	0.39	0.76	0.54
871	8440 Машини и устройства за броширане или подвързване на (…)	0,00	0.72	0.81	0.04
872	1106 Брашна, грис и прах от сушени бобови зеленчуци от (…)	0,00	0.58	0.27	0.79
873	3918 Пластмасови подови настилки, дори самозалепващи се, на (…)	0,00	0.24	0.00	0.15
874	8446 Тъкачни станове	0,00	0.58	0.33	0.33
875	3811 Антидетонаторни препарати, забавители на окисляването, (…)	0,00	0.53	0.78	0.45
876	1802 Черупки, обелки, люспи и други отпадъци от какао	0,00	0.48	0.98	0.69
877	6904 Строителни тухли, подови блокчета, кахли и подобни (…)	0,00	0.37	0.39	0.50
878	2514 Шисти, дори грубо дялани или само нарязани с трион (…)	0,00	0.30	0.52	0.04
879	1508 Фъстъчено масло и неговите фракции, дори рафинирани, (…)	0,00	0.61	0.12	0.68
880	2847 Водороден пероксид (кислородна вода), дори втвърден с (…)	0,00	0.69	0.09	0.70
881	5007 Тъкани от естествена коприна или от отпадъци от (…)	0,00	0.30	0.66	0.29
882	9024 Машини и апарати за изпитване на твърдост, опън, (…)	0,00	0.78	0.88	0.07
883	5705 Килими и други подови настилки, дори конфекционирани (…)	0,00	0.44	0.72	0.44
884	4417 Инструменти, тела и дръжки за инструменти, тела за (…)	0,00	0.48	0.60	0.65
885	4814 Хартиени тапети и подобни стенни облицовки; (…)	0,00	0.43	0.38	0.42
886	6807 Изделия от асфалт или от подобни продукти (например (…)	0,00	0.69	0.50	0.69
887	2916 Ненаситени ациклени монокарбоксилни киселини и (…)	0,00	0.04	0.74	0.45
888	2821 Железни оксиди и хидроксиди; багрилна пръст, съдържаща (…)	0,00	0.02	0.46	0.49
889	2852 Неорганични или органични съединения на живака, с (…)	0,00	0.48	1.00	1.00
890	2209 Годни за консумация видове оцет и годни за консумация (…)	0,00	0.03	0.45	0.42
891	5808 Галони и ширити на парче; пасмантерийни артикули и (…)	0,00	0.59	0.33	0.72
892	5701 Килими и други подови настилки от текстилни материали (…)	0,00	0.36	0.41	0.55
893	3210 Бои и лакове (с изключение на тези на базата (…)	0,00	0.40	0.07	0.16
894	9107 Часовникови прекъсвачи и други апарати, позволяващи да (…)	0,00	0.51	0.14	0.29
895	7903 Пудра, прахове и люспи от цинк (с изключение на (…)	0,00	0.57	0.82	0.52
896	2928 Органични производни на хидразина или на (…)	0,00	0.55	0.59	0.71
897	6507 Ленти за вътрешни гарнитури, подплати, външни (…)	0,00	0.17	0.57	0.89
898	2806 Хлороводород (солна киселина); хлорсулфонова киселина	0,00	0.61	0.83	0.55
899	1506 Други видове мазнини и масла от животински произход и (…)	0,00	0.87	0.36	0.68
900	8209 Плочки, пръчки, върхове и подобни профилирани части за (…)	0,00	0.42	0.15	0.23
901	5202 Отпадъци от памук, включително отпадъците от прежди и (…)	0,00	0.52	0.47	0.31
902	4405 Дървесен талаш; дървесно брашно, което представлява (…)	0,00	0.64	0.33	0.70
903	6308 Асортименти, съставени от парчета от тъкани и от (…)	0,00	0.19	0.02	0.50
904	4007 Нишки и въжета от вулканизиран каучук (с изключение на (…)	0,00	0.78	0.48	0.73
905	4302 Дъбени или апретирани кожухарски кожи, включително (…)	0,00	0.46	0.11	0.32
906	3812 Препарати, наречени „ускорители на вулканизация“; (…)	0,00	0.05	0.04	0.09
907	7116 Изделия от естествени или от култивирани перли, от (…)	0,00	0.12	0.14	0.07
908	9105 Будилници и други часовници (с изключение на ръчни (…)	0,00	0.80	0.60	0.69
909	8306 Камбани, звънчета, гонгове и подобни артикули, (…)	0,00	0.26	0.17	0.32
910	7220 Плосковалцовани продукти от неръждаема стомана, с (…)	0,00	0.31	0.41	0.34
911	5602 Филцове, дори импрегнирани, промазани, покрити или (…)	0,00	0.60	0.82	0.36
912	7614 Въжета, кабели, сплитки и други подобни от алуминий, (…)	0,00	0.55	0.16	0.50
913	8214 Други ножарски артикули (например машинки за стригане, (…)	0,00	0.45	0.80	0.40
914	8601 Електрически локомотиви с електрозахранване от (…)	0,00	0.15	0.53	0.05
915	2934 Нуклеинови киселини и техните соли, с определен или (…)	0,00	0.35	0.09	0.28
916	1204 Семена от лен, дори натрошени	0,00	0.71	0.67	0.84
917	8522 Части и принадлежности, изключително или главно (…)	0,00	0.33	0.26	0.40
918	1703 Меласи, получени в резултат на извличането или (…)	0,00	0.47	0.67	0.39

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
919	9931 СТОКИ, ДОСТАВЕНИ ЗА ЕКИПАЖА НА ОФШОРНИ (…)	0,00	0.37	0.35	0.16
920	4015 Облекла и принадлежности към тях (включително (…)	0,00	0.04	0.40	0.20
921	5910 Транспортни ленти или трансмисионни ремъци от (…)	0,00	0.08	0.38	0.29
922	3819 Течности за хидравлични спирачки и други течни (…)	0,00	0.32	0.46	0.23
923	7226 Плосковалцовани продукти от легирани стомани, различни (…)	0,00	0.81	0.66	0.74
924	8444 Машини за екструдиране, изтегляне, текстуриране или (…)	0,00	0.09	0.27	0.15
925	9007 Кинокамери и кинопрожекционни апарати, дори с вградени (…)	0,00	0.27	0.02	0.17
926	2924 Съединения с карбоксиамидна функционална група; (…)	0,00	0.01	0.15	0.44
927	8545 Графитни електроди, графитни четки, въглени за лампи (…)	0,00	0.06	0.11	0.14
928	29.X ОРГАНИЧНИ ХИМИЧНИ ПРОДУКТИ	0,00			0.48
929	4420 Мозайки върху дърво и инкрустиран дървен материал; (…)	0,00	0.14	0.45	0.42
930	1801 Какао на зърна, цели или натрошени, сурови или печени	0,00	0.74	0.67	0.54
931	3502 Албумини (включително концентратите на два или повече (…)	0,00	0.12	0.16	0.15
932	4601 Сплитки и подобни артикули от материали за плетене, (…)	0,00	0.67	0.56	0.72
933	2925 Съединения с карбоксилимидна функционална група (…)	0,00	0.37	0.50	0.74
934	5404 Синтетични монофиламенти с линейна плътност, равна (…)	0,00	0.22	0.01	0.55
935	05.X ДРУГИ ПРОДУКТИ ОТ ЖИВОТИНСКИ ПРОИЗХОД, (…)	0,00			0.58
936	43.X КОЖУХАРСКИ КОЖИ И ОБЛЕКЛА ОТ ТЯХ; ИЗКУСТВЕНИ (…)	0,00			1.00
937	0209 Сланина, с изключение на шарената сланина, свинско (…)	0,00	0.32	0.55	0.33
938	7011 Колби и тръби, отворени, и техните части, от стъкло, (…)	0,00	0.29	0.49	0.66
939	8468 Машини и устройства за запояване или заваряване, дори (…)	0,00	0.04	0.43	0.15
940	8420 Каландри и валци, различни от тези за метали или (…)	0,00	0.20	0.23	0.20
941	71.X ЕСТЕСТВЕНИ ИЛИ КУЛТИВИРАНИ ПЕРЛИ, СКЪПОЦЕННИ (…)	0,00			0.59
942	9113 Верижки и каишки за ръчни часовници и техните части, (…)	0,00	0.60	0.26	0.16
943	2834 Нитрити; нитрати	0,00	0.33	0.53	0.17
944	74.X МЕД И ИЗДЕЛИЯ ОТ МЕД	0,00			0.52
945	9705 Зооложки, ботанически, минералогични, анатомични (…)	0,00	0.80	0.58	0.64
946	6702 Изкуствени цветя, листа и плодове, и техните части, (…)	0,00	0.50	0.35	0.14
947	2803 Въглерод (сажди и други форми на въглерода, (…)	0,00	0.18	0.28	0.03
948	5909 Маркучи за помпи и подобни маркучи, от текстилни (…)	0,00	0.36	0.12	0.78
949	4001 Естествен каучук, балата, гутаперча, гуаюла, чикъл и (…)	0,00	0.31	0.49	0.04
950	8108 Титан и изделия от титан, включително отпадъците и (…)	0,00	0.48	0.20	0.33
951	7907 Изделия от цинк, неупоменати, нито включени другаде	0,00	0.23	0.00	0.10
952	9207 Музикални инструменти, чийто звук се произвежда или се (…)	0,00	0.44	0.53	0.75
953	60.X ТРИКОТАЖНИ ПЛАТОВЕ	0,00			0.42
954	3407 Пасти за моделиране, включително тези за детски (…)	0,00	0.47	0.05	0.42
955	3810 Препарати за декапиране на метали; флюсове за (…)	0,00	0.47	0.18	0.64
956	9108 Часовникови механизми с малък обем, комплектувани и (…)	0,00	0.24	0.29	0.53
957	2842 Други соли на неорганичните киселини или (…)	0,00	0.50	0.23	0.39
958	8713 Инвалидни колички и други превозни средства за (…)	0,00	0.54	0.44	0.50
959	0906 Канела и канелени цветове	0,00	0.58	0.86	0.74
960	5204 Шевни конци от памук, дори пригодени за продажба на (…)	0,00	0.03	0.05	0.02
961	1401 Материали от растителен произход от видовете, (…)	0,00	0.36	0.43	0.25
962	1102 Брашна от житни растения, различни от пшеничното или (…)	0,00	0.48	0.58	0.49
963	2809 Дифосфорен пентаоксид; фосфорна киселина (…)	0,00	0.37	0.76	0.49
964	7224 Легирани стомани, различни от неръждаемите, на блокове (…)	0,00	0.03	0.17	0.32
965	2932 Хетероциклени съединения, съдържащи само кислородни (…)	0,00	0.36	0.13	0.04
966	3202 Органични синтетични дъбилни продукти; неорганични (…)	0,00	0.21	0.66	0.45
967	8707 Каросерии за трактори, за автомобилни превозни (…)	0,00	0.38	0.20	0.25
968	2827 Хлориди, оксихлориди и хидроксихлориди; бромиди и (…)	0,00	0.16	0.07	0.06
969	9618 Манекени и подобни артикули; автомати и движещи се (…)	0,00	0.43	0.03	0.57
970	5203 Памук, кардиран или пениран	0,00	0.66	0.13	0.69
971	9114 Други части за часовници, неупоменати нито включени (…)	0,00	0.01	0.41	0.09
972	2805 Алкални или алкалоземни метали; редкоземни метали, (…)	0,00	0.03	0.42	0.08
973	6002 Трикотажни платове с широчина, непревишаваща 30 cm, (…)	0,00	0.01	0.31	0.15
974	0714 Корени от маниока , арарут или салеп, земни ябълки, (…)	0,00	0.57	0.08	0.65
975	9620 Моноподи, стативи с два крака, триножници и подобни (…)	0,00	0.52	1.00	1.00
976	7316 Котви, котвички и техните части, от чугун, желязо или (…)	0,00	0.64	0.03	0.73
977	7229 Телове от легирани стомани, различни от неръждаемите, (…)	0,00	0.03	0.44	0.09
978	1208 Брашна от маслодайни семена или плодове, различни от (…)	0,00	0.07	0.60	0.10
979	6216 Ръкавици, ръкавици без пръсти и ръкавици с един пръст (…)	0,00	0.34	0.29	0.21
980	7223 Телове от неръждаема стомана, навити (с изключение на (…)	0,00	0.05	0.47	0.04

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
981	3913 Естествени полимери (например алгинова киселина) и (…)	0,00	0.56	0.32	0.24
982	6913 Статуетки и други предмети за украса, от керамика, (…)	0,00	0.21	0.26	0.34
983	1002 Ръж	0,00	0.06	0.44	0.06
984	6704 Перуки, изкуствени бради, вежди, мигли, кичури и (…)	0,00	0.60	0.17	0.64
985	1301 Естествени лакове; естествени клейове, смоли, смолисти (…)	0,00	0.56	0.22	0.44
986	2818 Изкуствен корунд с определен или неопределен химичен (…)	0,00	0.51	0.06	0.65
987	7506 Ламарини, ленти, листове и фолио от никел (с (…)	0,00	0.32	0.49	0.37
988	3213 Бои за художници, ученически бои, плакатни бои, бои за (…)	0,00	0.58	0.33	0.60
989	2929 Съединения с други азотни функционални групи (с (…)	0,00	0.21	0.50	0.19
990	2832 Сулфити; тиосулфати	0,00	0.57	0.26	0.59
991	2902 Циклени въглеводороди	0,00	0.63	0.13	0.74
992	7110 Платина в необработени или полуобработени форми, или (…)	0,00	0.01	0.14	0.07
993	7002 Стъкло на топчета (различни от микросферите от позиция (…)	0,00	0.02	0.20	0.20
994	7018 Мъниста, имитации на естествени или култивирани перли, (…)	0,00	0.09	0.36	0.75
995	3501 Казеини, казеинати и други казеинови производни; (…)	0,00	0.52	0.28	0.54
996	4909 Пощенски картички, напечатани или илюстровани; (…)	0,00	0.58	0.59	0.22
997	9605 Пътнически комплекти за личен тоалет, шиене или (…)	0,00	0.83	0.50	0.88
998	2823 Титанови оксиди	0,00	0.08	0.46	0.26
999	0908 Индийски орехчета, обвивки на индийски орехчета, (…)	0,00	0.95	0.02	0.40
1000	9602 Обработени растителни или минерални материали за (…)	0,00	0.41	0.14	0.26
1001	2939 Алкалоиди, естествени или възпроизведени чрез синтез, (…)	0,00	0.15	0.09	0.50
1002	88.Х ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ И КОСМОНАВТИКА	0,00			0.97
1003	5604 Нишки и въжета от каучук, покрити с текстил; текстилни (…)	0,00	0.34	0.80	0.09
1004	4822 Барабани, макари, масури, шпули и други подобни, от (…)	0,00	0.52	0.62	0.43
1005	2703 Торф, включително торфа за постилане, дори агломериран	0,00	0.11	0.53	0.36
1006	2906 Циклени алкохоли и техните халогено-, сулфо-, нитро- (…)	0,00	0.73	0.69	0.66
1007	7206 Желязо и нелегирани стомани на блокове или други (…)	0,00	0.54	0.57	0.57
1008	4004 Отпадъци, остатъци и изрезки от невтвърден каучук, (…)	0,00	0.58	0.00	0.27
1009	2512 Инфузорна силициева пръст (например кизелгур, трепел, (…)	0,00	0.26	0.59	0.58
1010	7804 Плочи, листове, ленти и фолио, от олово; прахове и (…)	0,00	0.58	0.06	0.55
1011	9617 Термоси и други сглобени изотермични съдове, чиято (…)	0,00	0.52	0.68	0.79
1012	2839 Силикати; технически силикати на алкалните метали (с (…)	0,00	0.13	0.66	0.03
1013	5504 Изкуствени щапелни влакна, некардирани, нито пенирани, (…)	0,00	0.04	0.44	0.11
1014	2942 Други органични съединения	0,00	0.19	0.27	0.23
1015	69.Х КЕРАМИЧНИ ПРОДУКТИ	0,00			0.12
1016	4414 Дървени рамки за картини, фотографии, огледала или (…)	0,00	0.41	0.03	0.16
1017	9919 Следните стоки, различни от изброените по-горе: '- (…)	0,00	0.46	0.40	0.36
1018	5605 Метални и метализирани прежди, дори обвити, съставени (…)	0,00	0.00	0.47	0.16
1019	4807 Композитни хартии и картони, плоско съединени чрез (…)	0,00	0.34	0.04	0.45
1020	2935 Сулфонамиди	0,00	0.33	0.35	0.35
1021	9615 Гребени за ресане, гребени за фризури, шноли за коса (…)	0,00	0.28	0.11	0.33
1022	3914 Обменители на йони на основата на полимерите от (…)	0,00	0.28	0.55	0.45
1023	1507 Соево масло и неговите фракции, дори рафинирани, но не (…)	0,00	0.09	0.89	0.01
1024	2506 Кварц (различен от естествения пясък); кварцити, дори (…)	0,00	0.51	0.46	0.43
1025	58.Х СПЕЦИАЛНИ ТЪКАНИ; ТЪФТИНГ ИЗДЕЛИЯ; ДАНТЕЛИ (…)	0,00			0.96
1026	54.Х СИНТЕТИЧНИ ИЛИ ИЗКУСТВЕНИ НИШКИ; ЛЕНТИ (…)	0,00			0.73
1027	4304 Изкуствени кожухарски кожи и артикули от изкуствени (…)	0,00	0.16	0.17	0.36
1028	3801 Изкуствен графит; колоиден или полуколоиден графит; (…)	0,00	0.44	0.07	0.26
1029	2709 Сурови нефтени масла и сурови масла от битуминозни (…)	0,00	0.60	0.75	0.47
1030	9109 Часовникови механизми, различни от тези с малък обем, (…)	0,00	0.42	0.24	0.25
1031	4114 Замшеви кожи — гюдерии, включително комбинирано (…)	0,00	0.70	0.76	0.57
1032	4006 Пръчки, тръби, профили и артикули (например дискове, (…)	0,00	0.60	0.53	0.33
1033	4706 Влакнести маси, получени от хартия или картон за (…)	0,00	0.14	0.58	0.17
1034	4112 Дъбени или „crust“ овчи кожи, допълнително обработени, (…)	0,00	0.07	0.09	0.02
1035	9205 Духови музикални инструменти (например органи с тръби (…)	0,00	0.72	0.33	0.68
1036	5201 Памук, некардиран, нито пениран	0,00	0.08	0.47	0.07
1037	5102 Фини или груби животински косми, нещрайхгарни, нито (…)	0,00	0.09	0.02	0.48
1038	7303 Тръби и кухи профили от чугун	0,00	0.15	0.54	0.07
1039	7001 Натрошено стъкло и други отпадъци и остатъци от (…)	0,00	0.49	0.55	0.03
1040	8213 Ножици с двойни рамене и техните остриета, от (…)	0,00	0.51	0.11	0.54
1041	7017 Лабораторна, хигиенна или аптечна стъклария, дори (…)	0,00	0.52	0.59	0.40
1042	9103 Будилници и други часовници, с часовников механизъм с (…)	0,00	0.58	0.37	0.03

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
1043	1105 Брашно, грис, прах, люспи, гранули и агломерати под (…)	0,00	0.57	0.63	0.60
1044	0905 Ванилия	0,00	0.17	0.65	0.69
1045	9206 Ударни музикални инструменти(например барабани, (…)	0,00	0.45	0.66	0.56
1046	9111 Корпуси за часовниците от позиции9101 или 9102 и (…)	0,00	0.30	0.15	0.35
1047	9201 Пиана, дори автоматични; клавесини и други струнни (…)	0,00	0.16	0.19	0.31
1048	7405 Матерни медни сплави (с изключение на медните (…)	0,00	0.40	0.09	0.47
1049	3802 Активен въглен; естествени активирани минерални (…)	0,00	0.17	0.16	0.07
1050	6215 Вратовръзки, папийонки, шалчета-вратовръзки (с (…)	0,00	0.57	0.55	0.57
1051	7603 Прахове и люспи от алуминий (с изключение на гранулите (…)	0,00	0.08	0.52	0.15
1052	0705 Марули (Lactuca sativa) и цикория (Cichorium spp.), (…)	0,00	0.02	0.69	0.24
1053	5507 Изкуствени щапелни влакна, кардирани, пенирани или (…)	0,00	0.45	0.36	0.46
1054	2826 Флуориди; флуоросиликати, флуороалуминати и други (…)	0,00	0.13	0.06	0.08
1055	8210 Механични уреди с ръчно задвижване, с тегло до 10 (…)	0,00	0.04	0.35	0.50
1056	8449 Машини и устройства за производство или довършване на (…)	0,00	0.72	0.88	0.33
1057	2830 Сулфиди; полисулфиди, с определен или неопределен (…)	0,00	0.57	0.56	0.69
1058	4013 Вътрешни гуми от каучук	0,00	0.81	0.60	0.78
1059	4905 Картографски изделия от всякакъв вид, включително (…)	0,00	0.20	0.64	0.51
1060	8112 Берилий, хром, германий, ванадий, галий, хафний (…)	0,00	0.31	0.48	0.33
1061	4816 Индиго, хартии, наречени „автокопирни“, и други хартии (…)	0,00	0.07	0.29	0.04
1062	7014 Стъклени изделия за сигнализация и стъклени оптични (…)	0,00	0.09	0.19	0.15
1063	6803 Обработени естествени шисти и изделия от естествени (…)	0,00	0.20	0.80	0.28
1064	0208 Меса и карантии, годни за консумация, пресни, охладени (…)	0,00	0.06	0.14	0.26
1065	6905 Керемиди, елементи за комини, конструкции за отвеждане (…)	0,00	0.33	0.52	0.24
1066	5802 Хавлиени тъкани и подобни тъкани; тъфтинг изделия (с (…)	0,00	0.74	0.74	0.70
1067	3211 Сикативни препарати	0,00	0.46	0.13	0.47
1068	8805 Апарати и устройства за изстрелване на (…)	0,00	0.25	0.10	0.07
1069	2714 Природни битуми и природни асфалти; битуминозни шисти (…)	0,00	0.48	0.51	0.80
1070	9106 Апарати за контролиране на времето и хронометри с (…)	0,00	0.09	0.48	0.76
1071	8003 Пръти, профили и телове от калай	0,00	0.38	0.39	0.25
1072	1109 Глутен от пшеница, дори в изсушено състояние	0,00	0.15	0.21	0.29
1073	2910 Епоксиди, епокси-алкохоли, епокси-феноли и (…)	0,00	0.62	0.19	0.45
1074	9008 Диапроектори; фотографски апарати за увеличаване или (…)	0,00	0.53	0.45	0.49
1075	2521 Варовиков флюс; варовици за производство на вар или (…)	0,00	0.02	0.31	0.62
1076	5301 Необработен или обработен лен, но непреден; дреб и (…)	0,00	0.33	0.17	0.45
1077	2502 Непържени железни пирити	0,00	0.76	0.90	0.79
1078	6603 Части, гарнитури и принадлежности за чадъри, сенници и (…)	0,00	0.16	0.39	0.16
1079	0106 Живи животни (с изключение на коне, магарета, мулета, (…)	0,00	0.09	0.22	0.24
1080	2853 Фосфиди с определен или неопределен химичен състав, с (…)	0,00	0.01	0.00	0.11
1081	3205 Оцветителни лакове, различни от така наречените (…)	0,00	0.39	0.02	0.80
1082	0907 Карамфил (цели плодове, пъпки и дръжки)	0,00	0.12	0.28	0.57
1083	9110 Комплектувани часовникови механизми, несглобени или (…)	0,00	0.16	0.09	0.09
1084	2825 Хидразин и хидроксиламин и техните неорганични соли; (…)	0,00	0.39	0.48	0.42
1085	8110 Антимон и изделия от антимон, включително отпадъците и (…)	0,00	0.46	0.72	0.84
1086	6901 Тухли, плочи, плочки и други керамични изделия от (…)	0,00	0.16	0.36	0.04
1087	8605 Пътнически вагони, багажни фургони, пощенски фургони и (…)	0,00	0.04	0.14	0.02
1088	3703 Чувствителни, неекспонирани фотографски хартия, картон (…)	0,00	0.75	0.07	0.79
1089	6801 Павета, бордюри за тротоари и плочи за паваж, от (…)	0,00	0.50	0.40	0.63
1090	6213 Носни кърпи и джобни кърпички, на които нито една (…)	0,00	0.35	0.38	0.36
1091	1603 Екстракти и сокове от месо, риби или ракообразни, (…)	0,00	0.14	0.34	0.16
1092	7507 Тръби и принадлежности за тръбопроводи (например (…)	0,00	0.30	0.26	0.33
1093	9611 Ръчни датници, печати, номератори, клейма и подобни (…)	0,00	0.31	0.20	0.08
1094	8007 Изделия от калай, неупоменати, нито включени другаде	0,00	0.47	0.23	0.57
1095	1510 Други масла и техните фракции, получени изключително (…)	0,00	0.77	0.37	0.77
1096	0507 Слонова кост, черупки от костенурки, балени (…)	0,00	0.72	0.16	0.74
1097	8304 Класьори, картотеки, кутии за класиране и за (…)	0,00	0.22	0.38	0.20
1098	1504 Мазнини и масла и техните фракции, от риби или (…)	0,00	0.34	1.00	1.00
1099	9016 Везни с чувствителност 5cg или по-голяма, със или без (…)	0,00	0.47	0.11	0.26
1100	7505 Пръти, профили и телове от никел (с изключение на (…)	0,00	0.06	0.36	0.01
1101	2519 Естествен магнезиев карбонат (магнезит); електростопен (…)	0,00	0.55	0.03	0.54
1102	4003 Регенериран каучук в първични форми или на плочи, (…)	0,00	0.39	0.19	0.34
1103	8103 Тантал и изделия от тантал, включително отпадъците и (…)	0,00	0.40	0.51	0.44
1104	9610 Плочи и дъски за писане или рисуване, дори с рамки	0,00	0.34	0.30	0.44

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
1105	7103 Скъпоценни и полускъпоценни камъни, дори обработени (…)	0,00	0.58	0.73	0.10
1106	2526 Естествен стеатит, дори грубо дялан или само нарязан с (…)	0,00	0.37	0.46	0.27
1107	6814 Обработена слюда и изделия от слюда, включително (…)	0,00	0.44	0.63	0.49
1108	7205 Гранули и прахове от необработен чугун, от огледален (…)	0,00	0.43	0.52	0.40
1109	2504 Естествен графит	0,00	0.29	0.79	0.43
1110	2919 Естери на фосфорната киселина и техните соли, (…)	0,00	0.26	0.11	0.60
1111	2708 Смола и смолен (пеков) кокс от каменовъглен катран или (…)	0,00	0.16	0.55	0.14
1112	7904 Пръти, профили и телове от цинк	0,00	0.15	0.31	0.23
1113	5311 Тъкани от други растителни текстилни влакна; хартиени (…)	0,00	0.10	0.04	0.18
1114	5901 Тъкани, промазани с лепило или нишестени материали от (…)	0,00	0.20	0.13	0.23
1115	0903 Мате	0,00	0.39	0.02	0.39
1116	3804 Отпадъчни луги от производството на целулозна маса, (…)	0,00	0.16	0.08	0.51
1117	5406 Прежди от синтетични или изкуствени нишки (различни от (…)	0,00	0.15	0.13	0.11
1118	4906 Архитектурни и инженерни планове и чертежи и други (…)	0,00	0.12	0.16	0.30
1119	2813 Сулфиди на неметалните елементи; технически фосфорен (…)	0,00	0.48	1.00	1.00
1120	6602 Бастуни, бастуни - столове, камшици, бичове и подобни (…)	0,00	0.20	0.07	0.09
1121	5908 Фитили, изтъкани, сплетени или плетени от текстилни (…)	0,00	0.09	0.55	0.01
1122	3807 Дървесен катран; дървесни катранени масла; дървесен (…)	0,00	0.36	0.52	0.11
1123	2509 Креда	0,00	0.22	0.01	0.16
1124	3817 Алкилбензенови и алкилнафталенови смеси, получени (…)	0,00	0.47	0.49	0.55
1125	6502 Щумпи или други форми за шапки, плетени или изработени (…)	0,00	0.19	0.78	0.87
1126	6906 Тръби, свръзки и принадлежности за тръбопроводи, от (…)	0,00	0.00	0.21	0.23
1127	9601 Обработени слонова кост, кости, черупки на костенурки, (…)	0,00	0.41	0.24	0.44
1128	9706 Антични предмети наповече от100 години	0,00	0.79	0.67	0.90
1129	2619 Шлаки (различни от гранулираните), окалина и други (…)	0,00	0.13	0.33	0.12
1130	7613 Съдове от алуминий за сгъстени или втечнени газове	0,00	0.20	0.11	0.15
1131	3818 Химични елементи, легирани с оглед използването им в (…)	0,00	0.04	0.85	0.06
1132	7319 Шевни игли, игли за плетене, куки, куки за низане, (…)	0,00	0.07	0.56	0.25
1133	0814 Кори от цитрусови плодове или от пъпеши и дини, (…)	0,00	0.10	0.59	0.24
1134	5405 Изкуствени монофиламенти с линейна плътност, равна или (…)	0,00	0.89	0.68	0.93
1135	2513 Пемза; шмиргел; естествен корунд, естествен гранат и (…)	0,00	0.39	0.05	0.08
1136	5809 Тъкани от метални нишки и тъкани от метални прежди (…)	0,00	0.14	0.58	0.41
1137	2920 Естери на другите неорганични киселини на неметалните (…)	0,00	0.63	0.94	0.73
1138	6501 Щумпи, неоформени, нито фасонирани, дискове, цилиндри (…)	0,00	0.14	0.67	0.58
1139	2840 Борати и пероксоборати (перборати)	0,00	0.23	0.04	0.17
1140	2810 Борни оксиди; борни киселини	0,00	0.24	0.22	0.25
1141	1502 Мазнини от животни от рода на едрия рогат добитък, (…)	0,00	0.06	0.58	0.19
1142	2617 Руди и техните концентрати (с изключение на железни, (…)	0,00	0.33	0.22	0.08
1143	5305 Кокосово влакно, абака (манилски коноп или Musa (…)	0,00	0.34	1.00	1.00
1144	2305 Кюспета и други твърди остатъци, дори смлени или (…)	0,00	0.19	0.09	0.86
1145	2926 Съединения с нитрилна функционална група	0,00	0.51	0.20	0.49
1146	5308 Прежди от други растителни текстилни влакна; хартиени (…)	0,00	0.05	0.13	0.24
1147	5805 Ръчно тъкани гоблени (тип „Gobelins“, „Flandres“, (…)	0,00	0.16	0.15	0.15
1148	5905 Стенни облицовки от текстилни материали	0,00	0.51	0.57	0.36
1149	2621 Шлаки и пепели, включително пепелите от морски (…)	0,00	0.30	1.00	1.00
1150	2525 Слюда, включително слюдата, разцепена на неравномерни (…)	0,00	0.56	0.16	0.62
1151	9604 Ръчни сита	0,00	0.22	0.11	0.36
1152	8906 Други кораби, включително бойните плавателни съдове и (…)	0,00	0.37	0.39	0.15
1153	5001 Пашкули от копринени буби, годни за свилоточене	0,00	0.12	0.94	0.22
1154	7502 Необработен никел	0,00	0.24	0.76	0.23
1155	2908 Халогено-, сулфо-, нитро- или нитрозопроизводни на (…)	0,00	0.03	0.34	0.58
1156	4705 Дървесна маса, получена при съчетанието на механична и (…)	0,00	0.47	1.00	1.00
1157	2602 Манганови руди и техните концентрати, включително (…)	0,00	0.10	0.62	0.27
1158	7104 Синтетични или възстановени скъпоценни или (…)	0,00	0.01	0.27	0.54
1159	2528 Естествени борати и техните концентрати (дори (…)	0,00	0.13	0.78	0.63
1160	9614 Лули (включително главите за лули), цигарета за пури и (…)	0,00	0.31	0.45	0.41
1161	5704 Килими и други подови настилки, от филц, нито тъфтинг, (…)	0,00	0.11	0.26	0.16
1162	2850 Хидриди, нитриди, азиди, силициди и бориди, с (…)	0,00	0.23	0.69	0.02
1163	5902 Платна за пневматични гуми, получени на основата на (…)	0,00	0.13	0.19	0.41
1164	3702 Чувствителни, неекспонирани фотоленти на рула, които (…)	0,00	0.64	0.02	0.64
1165	2812 Халогениди и оксихалогениди на неметалните елементи	0,00	0.51	0.52	0.62
1166	2613 Молибденови руди и техните концентрати	0,00	0.48	0.46	0.25

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
1167	6812 Обработен азбест на влакна; смеси на базата на азбест (…)	0,00	0.48	0.14	0.46
1168	5006 Прежди от естествена коприна или от отпадъци от (…)	0,00	0.62	0.63	0.40
1169	4502 Естествен корк, обелен или просто изрязан в квадратна (…)	0,00	0.40	0.16	0.16
1170	01.X ЖИВИ ЖИВОТНИ	0,00			0.63
1171	010600 Други живи животни:	0,00	0.09	0.22	0.24
1172	0501 Необработена човешка коса, дори измита или (…)	0,00			0.00
1173	0502 Четина от свине или глигани; косми от борсук и (…)	0,00			0.00
1174	05030000 Конски косми и отпадъци от тях, дори в разстлано (…)	0,00			0.00
1175	050900 Естествени сюнгери от животински произход:	0,00			0.00
1176	0510 Сива амбра, боброва мас, цибетова мас и мускус; (…)	0,00	0.46	0.34	0.32
1177	06.X ЖИВИ РАСТЕНИЯ И ЦВЕТАРСКИ ПРОДУКТИ	0,00			0.02
1178	1503 Стеарин от свинска мас, масло от свинска мас, (…)	0,00	0.04		0.00
1179	1903 Тапиока и нейните заместители, приготвени от нишесте, (…)	0,53	0.34	0.00	0.06
1180	2307 Винени утайки; суров винен камък (тригия)	0,00	0.13		0.00
1181	2308 Дъбови желъди, индийски кестени, джибри и други (…)	0,00	0.33	0.22	0.77
1182	24.X ТЮТЮН И ОБРАБОТЕНИ ЗАМЕСТИТЕЛИ НА ТЮТЮНА	0,00			0.48
1183	2510 Естествени калциеви фосфати, естествени (…)	0,00	0.49	0.63	0.52
1184	252400 Азбест:	0,00	0.47	1.00	1.00
1185	2604 Никелови руди и техните концентрати	0,00	0.47	1.00	1.00
1186	2605 Кобалтови руди и техните концентрати	0,00	0.09	1.00	1.00
1187	2606 Алуминиеви руди и техните концентрати	0,00	0.13		0.00
1188	2610 Хромови руди и техните концентрати	0,00	0.51	0.08	0.24
1189	2614 Титанови руди и техните концентрати	0,00	0.13		0.00
1190	2615 Руди на ниобия, тантала, ванадия или циркония, и (…)	0,00	0.16	0.55	0.79
1191	2618 Гранулирана шлака, получена при производството на (…)	0,00	0.13		0.00
1192	2704 Коксове и полукоксове от каменни въглища, от лигнит (…)	0,00	0.25	0.14	0.40
1193	2705 Газ от каменни въглища, воден газ, генераторен газ, (…)	0,00	0.18	1.00	1.00
1194	2706 Катрани от каменни въглища, от лигнит или от торф (…)	0,00	0.13	1.00	1.00
1195	2802 Сублимирана или утаена сяра; колоидна сяра	0,00	0.39	1.00	1.00
1196	2816 Хидроксид и пероксид на магнезия; оксиди, хидроксиди и (…)	0,00	0.30	0.96	0.99
1197	2819 Хромови оксиди и хидроксиди	0,00	0.20	0.59	0.68
1198	2820 Манганови оксиди	0,00	0.39	0.38	0.64
1199	2824 Оловни оксиди; миний и оранжев миний	0,00	0.19	0.50	0.73
1200	2831 Дитионити и сулфоксилати	0,00	0.23	0.39	0.46
1201	2837 Цианиди, оксицианиди и комплексни цианиди	0,00	0.61	0.99	0.16
1202	2841 Соли на оксометалните или пероксометалните киселини	0,00	0.02	0.07	0.48
1203	2848 Фосфиди с определен или неопределен химичен състав, с (…)	0,00	0.59	0.89	0.58
1204	2911 Ацетали и полуацетали, дори съдържащи други (…)	0,00	0.63	0.57	0.88
1205	2913 Халогено-, сулфо-, нитро- или нитрозопроизводни на (…)	0,00	0.48		0.00
1206	291900 Естери на фосфорната киселина и техните соли, (…)	0,00	0.26	0.11	0.60
1207	2927 Диазосъединения, азосъединения или азоксисъединения	0,00	0.51	0.31	0.67
1208	35.X БЕЛТЪЧНИ ВЕЩЕСТВА; ПРОДУКТИ НА БАЗАТА (…)	0,00			0.42
1209	35040000 Пептони и техните производни; други протеинови (…)	0,00	0.73	0.74	0.77
1210	3704 Фотографски плаки, ленти, филми, хартия, картон и (…)	7,33	0.39	0.35	0.88
1211	3706 Кинематографски филми, експонирани и проявени, неми (…)	0,00	0.67	0.16	0.40
1212	3803 Талово масло, дори рафинирано	0,00	0.17	0.88	0.76
1213	42050000 Други изделия от естествена или възстановена кожа.	0,00	0.53	0.54	0.70
1214	4206 Изделия от черва, от ципи от дебели черва, от (…)	0,00	0.40	1.00	1.00
1215	44020000 Дървени въглища (включително въглищата от черупки (…)	0,00	0.74	0.55	0.77
1216	4406 Дървени траверси за железопътни или подобни линии	0,00	0.35	0.54	0.46
1217	4501 Естествен корк, необработен или само почистен; (…)	0,00	0.39		0.00
1218	47.X ДЪРВЕСНА МАСА ИЛИ МАСА ОТ ДРУГИ ВЛАКНЕСТИ (…)	0,00			0.78
1219	4701 Механична дървесна маса, необработена химически	0,00	0.50	0.90	0.58
1220	4702 Химична дървесна маса за разтваряне	0,00	0.52	0.35	0.88
1221	4704 Химична дървесна маса, сулфитна, различна от масата за (…)	0,00	0.52	0.71	0.35
1222	50.X ЕСТЕСТВЕНА КОПРИНА	0,00			0.75
1223	5002 Сурова коприна „неусукана" " 11602"	0,00	0.41	0.89	0.81
1224	5003 Отпадъци от естествена коприна (включително пашкулите, (…)	0,00	0.42	0.61	0.59
1225	5005 Прежди от отпадъци от естествена коприна (различни от (…)	0,00	0.16	0.43	0.35
1226	51.X ВЪЛНА, ФИНИ И ГРУБИ ЖИВОТИНСКИ КОСМИ; ПРЕЖДИ (…)	0,00			0.29
1227	5104 Развлакнени отпадъци от вълна или от фини или груби (…)	0,00	0.73	0.79	0.74
1228	5110 Прежди от груби животински косми или от конски косми, (…)	0,00	0.39	0.26	0.63

Номер	Шифър и наименование по КН	Дял %	Коефициент на устойчивост (CS)		
			Тегло	Един. цена	Стой-ност
1229	5113 Тъкани от груби животински косми или от конски косми (…)	0,00	0.38	0.45	0.16
1230	52.Х ПАМУК	0,00			0.16
1231	53.Х ДРУГИ РАСТИТЕЛНИ ТЕКСТИЛНИ ВЛАКНА; ХАРТИЕНА(…)	0,01			1.00
1232	5303 Юта и други текстилни ликови влакна, необработени или (…)	0,00	0.45	0.14	0.66
1233	5304 Сизал и други текстилни влакна от рода Agave", (…)	0,00			0.00
1234	5307 Прежди от юта или от други текстилни ликови влакна (…)	0,00	0.23	0.44	0.84
1235	5310 Тъкани от юта или от други текстилни ликови влакна (…)	0,00	0.76	0.80	0.82
1236	56.Х ВАТИ, ФИЛЦОВЕ И НЕТЪКАНИ ТЕКСТИЛНИ МАТЕРИАЛИ; (…)	0,00			0.45
1237	57.Х КИЛИМИ И ДРУГИ ПОДОВИ НАСТИЛКИ ОТ ТЕКСТИЛНИ (…)	0,00			0.79
1238	5803 Тъкани със сплитка гаце, различни от артикулите от (…)	0,00	0.32	0.90	0.58
1239	59.Х ИМПРЕГНИРАНИ, ПРОМАЗАНИ, ПОКРИТИ (…)	0,00			1.00
1240	5904 Линолеуми, дори изрязани; подови настилки, съставени (…)	0,00	0.55	0.33	0.60
1241	65.Х ШАПКИ И ЧАСТИ ЗА ШАПКИ	0,00			0.72
1242	67.Х АПРЕТИРАНИ ПЕРА И ПУХ И АРТИКУЛИ ОТ ПЕРА И (…)	0,00			1.00
1243	6703 Подредени, изтънени, избелени или по друг начин (…)	0,00	0.39		0.00
1244	6908 Плочки и плочи за настилане или облицоване, от (…)	0,01	0.18	0.37	0.91
1245	7101 Естествени или култивирани перли, дори обработени или (…)	0,00	0.51	1.00	0.95
1246	7107 Плакета или дублета от сребро върху неблагородни (…)	0,00	0.39		0.00
1247	7109 Плакета или дублета от злато върху неблагородни метали (…)	0,00	0.38	0.99	0.06
1248	7203 Железни продукти, получени чрез пряка редукция на (…)	0,00	0.69	0.11	0.12
1249	7221 Валцдрат (заготовка за валцоване на тел) от неръждаема (…)	0,00	0.27	0.43	0.94
1250	7227 Валцдрат (заготовка за валцоване на тел) от легирани (…)	0,00	0.29	0.12	0.57
1251	7406 Прахове и люспи от мед (с изключение на медта (…)	0,00	0.47	0.16	0.27
1252	7501 Никелов камък, шлаки от никелови оксиди и други (…)	0,00	0.39		0.00
1253	7504 Прахове и люспи от никел (с изключение на (…)	0,00	0.06	0.62	0.41
1254	78.Х ОЛОВО И ИЗДЕЛИЯ ОТ ОЛОВО	0,00			1.00
1255	79.Х ЦИНК И ИЗДЕЛИЯ ОТ ЦИНК	0,00			0.07
1256	7905 Ламарини, листове, ленти и фолио, от цинк	0,00	0.16	0.89	0.01
1257	8002 Отпадъци и отломки от калай (с изключение на шлаките, (…)	0,00	0.26	0.30	0.24
1258	80070000 Други изделия от калай.	0,00	0.47	0.23	0.57
1259	81.Х ДРУГИ НЕБЛАГОРОДНИ МЕТАЛИ; МЕТАЛОКЕРАМИКИ (…)	0,00			1.00
1260	8105 Кобалтов камък и други междинни продукти на (…)	0,00	0.41	0.61	0.26
1261	8106 Бисмут и изделия от бисмут, включително отпадъците и (…)	0,00	0.61	0.98	0.99
1262	8109 Цирконий и изделия от цирконий, включително отпадъците (…)	0,00	0.40	0.62	0.44
1263	811000 Антимон и изделия от антимон, включително отпадъците (…)	0,00	0.46	0.72	0.84
1264	8111 Манган и изделия от манган, включително отпадъците и (…)	0,00	0.47	0.37	0.75
1265	8469 Пишещи машини, различни от печатащите устройства от (…)	0,00	0.69	0.26	0.59
1266	8603 Мотриси и моторни платформи (с изключение на (…)	0,00	0.05	1.00	1.00
1267	8604 Превозни средства за поддържане и обслужване на (…)	0,00	0.05	0.11	0.16
1268	8801 Балони и дирижабли; безмоторни самолети, делтапланери (…)	0,00	0.04	0.46	0.46
1269	8902 Риболовни кораби; кораби-заводи и други кораби за (…)	0,00	0.60	0.43	0.93
1270	8905 Кораби-фарове, кораби-помпи, кораби-драги, плаващи (…)	0,00	0.30	0.49	0.84
1271	890600 Други кораби, включително бойните плавателни съдове (…)	0,00	0.37	0.39	0.15
1272	8908 Кораби и други плаващи съоръжения, предназначени за (…)	0,00	0.14	0.68	0.91
1273	91.Х ЧАСОВНИКАРСКИ ИЗДЕЛИЯ	0,00			0.65
1274	9104 Часовници за командни табла и подобни часовници за (…)	0,00	0.32	0.60	0.67
1275	9112 Кутии и шкафове за часовникови апарати (с изключение (…)	0,00	0.11	0.73	0.55
1276	95080000 Въртележки, люлки, стрелбища и други артикули за (…)	0,00	0.22	0.75	0.34
1277	9702 Оригинални гравюри, щампи и литографии	0,00	0.23	0.50	0.02
1278	9704 Пощенски и таксовимарки, първодневни пликове, пощенски (…)	0,00	0.04	0.03	0.12

Източник: собствени изчисления.

Приложение 2
Резултати от изчисления за устойчивостта на износа на услуги от България в периода 2008-2019 г.

Номер	Наименование	Дял (%)	Кумул. дял (%)	Коефициент на устойчивост (CS)
1	Производствени услуги с материали за влагане, притежавани от други	2.37	2.37	0.72
2	Услуги по поддръжка и ремонт, които не са включени другаде	1.96	4.33	0.94
3	Транспорт	21.50	25.83	0.94
4	Пътувания	40.58	66.41	0.91
5	Други услуги в т.ч:			
5.1.	Строителство	0.43	66.84	0.59
5.2.	Застрахователни и пенсионни услуги	0.03	66.88	0.57
5.3.	Финансови услуги	1.05	67.93	0.72
5.4.	Такси за използване на интелектуална собственост, които не са включени другаде	1.13	69.06	0.90
5.5.	Далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги	16.66	85.72	0.96
5.6.	Други бизнес услуги в т.ч.:			
5.6.1.	Услуги, свързани с научноизследователска и развойна дейност	1.21	86.93	0.42
5.6.2.	Професионални и управленски консултантски услуги	5.64	92.58	0.91
5.6.3.	Технически услуги, услуги, свързани с търговията и други бизнес услуги	6.49	99.06	0.71
5.7.	Персонални услуги, услуги в областта културата и услуги, свързани с отдиха и развлекателните дейности	0.87	99.93	0.51
5.8.	Стоки и услуги на държавното управление, които не са включени другаде	0.07	100.00	0.17

Източник: собствени изчисления.

РЕЗЮМЕ

Настоящият монографичен труд има за цел създаване на методика за оценка устойчивостта на българския износ. В търсене на подходящ инструментариум, авторът създава подход за оценяване на икономическата устойчивост на износа. Подходът е приложен за установяване на устойчивостта на износа от България в периода 2008-2019 г. на различни агрегационни равнища на изчисление – за целия износ, отделно за стоки и за услуги, и на най-ниско равнище – по видове стоки и услуги.

Първа глава съдържа теоретико-методологическите аспекти на устойчивостта и на отчетността на износа. Направен е обзор на разбирането за устойчивост. На база извършения преглед на литературата по отношение на разбирането на устойчивостта, **авторът класифицира определени етапи на разбирането за устойчивост. Дефинирани са и различни видове икономическа устойчивост, според агрегационните нива.** В главата се акцентира върху износа в неговата същност като процес. Направен е и обзор на процесите в рамките на статистическата отчетност на българския износ.

Стига се до извод, че в икономическата литература устойчивостта се разглежда на различни агрегационни равнища. Това са макроикономическо ниво – на национално и световно равнище, микроикономическо ниво, и ниво икономически процес. Достига се до заключение, че в икономическата литература не се среща единство по отношение на определянето на устойчивостта на ниво конкретен икономически процес.

Втора глава е ориентирана към концептуиране и избор на подходящ инструментариум за целите на изследването. Изследвани са методите за измерване на икономическа устойчивост на различните агрегационни нива. Откроява се и особеността, че не е определен стандартен индикатор за изследване на устойчивостта на ниво икономически процес, в това число и на процеса по износ. Поради това авторът подхожда към неговото създаване.

В рамките на труда се прилага подход за откроряване на предимствата и недостатъците на популярни статистически индикатори за приложението им, конкретно за изследване на устойчивостта на процес**. Авторът предлага използването на коефициент на устойчивост CS.**

Трета глава съдържа резултатите от изследването на устойчивостта на износа на различни агрегационни равнища – за целия износ, по отделно за стоки и за услуги, и на най-ниско равнище – по видове стоки и услуги.

В рамките на анализа са извършени изчисления за устойчивостта на износа на стоки (1278 позиции, покриващи 99.6% от стоковия износ) и всички услуги (14 позиции, обхващащи 100% от износа на услуги) през периода 2008-2019 г. Анализирани са отделно единичните цени, количества и стойностите на изнасяните стоки.

От направените изчисления авторът стига до извода, че **по-голямата част от износа е с висока и значителна устойчивост – цели 81.8%. С ниска и без устойчивост са 18.2% от износа.** Следователно, при така изчисления голям дял на износа с висока и значителна устойчивост, може да се направи заключение, че **износът на България през периода 2008-2019 г. е с висока предвидимост.**

Извършеният анализ показва, че като цяло единичната цена не е силен фактор за изменение на изнасяните количества. В същото време стоките с висока устойчивост на теглото са често с висока устойчивост и на стойността. Така, **устойчивостта при теглото се явява по-определящ фактор от устойчивостта на единичната цена**. **Анализът показва, че износът на стоки с по-висока степен на преработка, а оттам и по-висока добавена стойност е по-устойчив.** Обратното също е валидно. **Износът на стоки с ниска преработка, респективно ниска добавена стойност, е ниско устойчив.** По отношение на износа на услуги,

прави впечатление, че като цяло той е по-устойчив от износа на стоки.

От извършеното изследване и последващия анализ авторът приема, че предложеният подход за изследване икономическата устойчивост на отделен процес може успешно да се прилага към процеса по износ, както на стоки, така и на услуги на различни агрегационни равнища.

Получените резултати в монографичния труд дават основание да се твърди, че познанието за устойчивостта на процесите допринася за тяхното по-пълно изучаване и предопределя по-големи възможности за тяхното прогнозиране. От гледна точка на предприемачите, това осигурява допълнителна полезна информация, особено важна при планиране и инвестиране.

SUMMARY

This monograph aims to create a methodology for assessing the sustainability of the Bulgarian export. In search of appropriate instruments, the author creates an approach to assess the economic sustainability of the export. The approach is applied to establish the sustainability of the export from Bulgaria in the period 2008-2019 at different aggregation levels of calculation – for all exports, separately for goods and services, and at the lowest level – by types of goods and services.

First chapter discusses the theoretical and methodological aspects of the sustainability and the reporting of the export. Presented is a review of the understanding of sustainability. Based on the literature review regarding the understanding of sustainability, **the author classifies certain stages of the understanding of sustainability. Different types of economic sustainability by aggregation levels are also defined.** The chapter focuses on the export in its essence as a process. A review of the processes within the statistical reporting of the Bulgarian export is also made.

A conclusion is drawn that in the economic literature the sustainability is considered at different aggregation levels. These are macroeconomic level – nationally and globally, microeconomic level, and economic process level. It is concluded that in the economic literature there is no unity concerning the determining of the sustainability at the level of a specific economic process.

Second chapter focuses on the conceptualization and selection of appropriate instruments for the purposes of the study. The methods for measuring economic sustainability at different aggregation levels are studied. Outlined is also the specifics that there is no standard indicator for studying sustainability at the economic process level, including the export process. Therefore, the author works towards its creation.

Within the work, an approach is applied to outline the advantages and disadvantages of popular statistical indicators for their application,

specifically to the study of the sustainability of a process. **The author suggests the use of coefficient of sustainability CS**.

Third chapter presents the study results of the export sustainability at different aggregation levels – for all exports, separately for goods and services, and at the lowest level – by types of goods and services.

As part of the analysis, calculations are made for the sustainability of the export of goods (1278 positions covering 99.6% of the export of goods) and all services (14 positions covering 100% of the export of services) in the period 2008-2019. Unit prices, quantities and values of the exported goods are analyzed separately.

From the calculations made, the author concludes that **most of the exports have a high and significant sustainability – 81.8%. 18.2% of the exports have low and no sustainability.** Therefore, with the calculated large share of exports with high and significant sustainability, it can be concluded that **Bulgaria‘s exports in the period 2008-2019 have high predictability**.

The analysis shows that in general the unit price is not a strong factor for change in the exported quantities. At the same time, goods with high weight sustainability often have high sustainability of the value too. Thus, **the weight sustainability is a more determining factor than the unit price sustainability. The analysis shows that the export of goods with a higher degree of processing, hence higher added value, is more sustainable**. The opposite is also true. **The export of goods with low processing, respectively low added value, is less sustainable**. Concerning the export of services, it is noteworthy that, in general, it is more sustainable than the export of goods.

After the conducted study and the subsequent analysis, the author accepts that the proposed approach for studying the sustainability of a certain process can be successfully applied to the process of export of both goods and services at different aggregation levels.

The obtained results in the monograph give grounds to state that the knowledge of the sustainability of the processes contributes to their more complete studying and predetermines bigger opportunities for their forecasting. From the point of view of entrepreneurs, this provides additional useful information, especially important when planning and investing.

Автор на настоящото монографично изследване е Недялко Несторов. Той е „доктор по икономика“, главен асистент в секция „Икономика на фирмата“ в Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките. Авторът специализира в изследване на външната търговия и използването на статистически и иконометрични методи в икономиката.

Настоящото изследване цели създаване на методика за оценка устойчивостта на българския износ. В търсене на подходящ инструментариум, авторът създава подход за оценяване на икономическата устойчивост на износа. Подходът е приложен за установяване на устойчивостта на износа от България в периода 2008-2019 г. на различни агрегационни равнища на изчисление – за целия износ, отделно за стоки и за услуги, и на най-ниско равнище – по видове стоки и услуги.

Получените резултати в монографичния труд дават основание да се твърди, че познанието за устойчивостта на процесите допринася за тяхното по-пълно изучаване и предопределя по-големи възможности за тяхното прогнозиране. От гледна точка на предприемачите, това осигурява допълнителна полезна информация, особено важна при планиране и инвестиране.

ISBN (принт): 978-619-245-112-7
ISBN (е-книга): 978-619-245-113-4